

SPAREBANKEN MØRE

Innhold

3	Hovedtall Konsern
5	Administrerende direktør – En tilpasningsdyktig organisasjon
7	Organisasjon og ledelsesstruktur
9	Ledergruppen
11	Datterselskap
13	Styret
15	Årsberetning 2017
32	Eierstyring og selskapsledelse
40	Resultat
42	Balanse
44	Egenkapitaloppstilling
47	Kontantstrømoppstilling
	Noteopplysninger
48	1 Generelle opplysninger
49	2 Regnskapsprinsipper
56	3 Risikostyring
66	4 Kredittrisiko
70	5 Engasjementer fordelt på kundegrupper
72	6 Engasjementer fordelt geografisk
73	7 Tap på utlån og garantier
76	8 Nedskrivning på utlån og garantier
79	9 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer
82	10 Forpliktelser
83	11 Likviditetsrisiko
85	12 Markedsrisiko
86	12.1 Renterisiko
87	12.2 Valutarisiko
90	12.3 Finansielle derivater
92	13 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån
93	14 Verdipapirgjeld
95	15 Klassifikasjon av finansielle instrumenter
99	16 Finansielle instrumenter til amortisert kost
102	17 Finansielle instrumenter til virkelig verdi
106	18 Datterselskap
108	19 Driftssegmenter
111	20 Andre driftsinntekter
112	21 Driftskostnader ekskl. personal
113	22 Leieavtaler
114	23 Lønn og transaksjoner med nærstående parter
118	24 Pensjon
123	25 Varige driftsmidler
126	26 Immaterielle eiendeler
126	27 Andre eiendeler
127	28 Skatt
129	29 Resultat pr. Egenkapitalbevis
130	30 Kapitaldekning
134	31 Egenkapitalbevis og eierstruktur
138	32 Hendelser etter balansedagen
139	Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5
140	Uavhengig revisors beretning

FORSIDEBILDE

Sparebanken Møre har støttet etableringen av et Newtonrom på NMK ved Campus i Ålesund med 5 millioner kroner.

Newton Møre vil bli tatt i bruk av skoleklasser i området for fullt fra august 2018.

Målsettingen med å etablere et Newtonrom i Ålesund er å øke interessen for realfag blant barn og unge.

Foto: Havnevik AS

Hovedtall konsern

Resultat

	2017		2016		2015		2014		2013	
	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%	Mill. kroner	%
Netto renteinntekter	1 100	1,72	1 082	1,79	1 098	1,89	1 093	2,01	1 042	2,00
Netto provisjons- og andre driftsinntekter	194	0,30	182	0,30	193	0,33	180	0,33	174	0,34
Netto avkastning på finansielle investeringer	48	0,08	99	0,16	12	0,02	135	0,25	28	0,05
Sum inntekter	1 342	2,10	1 363	2,25	1 303	2,24	1 408	2,59	1 244	2,39
Sum driftskostnader	590	0,92	586	0,97	561	0,96	564	1,04	569	1,09
Resultat før tap	752	1,18	777	1,28	742	1,28	844	1,55	675	1,30
Tap på utlån, garantier m.v	13	0,02	22	0,04	50	0,09	22	0,04	54	0,10
Resultat før skatt	739	1,16	755	1,24	692	1,19	822	1,51	621	1,20
Skattekostnad	182	0,28	181	0,30	189	0,32	199	0,36	171	0,33
Resultat for regnskapsåret	557	0,88	574	0,94	503	0,87	623	1,15	450	0,87

Balanse

Mill. kroner	2017	2016	2015	2014	2013
Forvaltningskapital	66 491	61 593	60 120	56 305	54 627
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	64 000	60 525	58 113	54 455	52 104
Utlån til kunder	56 867	52 691	51 286	48 884	46 241
Brutto utlån til personkunder	39 817	37 133	34 822	32 245	30 454
Brutto utlån til næringsliv og offentlig sektor	17 168	15 734	16 526	16 817	15 974
Innskudd fra kunder	32 803	32 562	29 389	28 389	28 068
Innskudd fra personkunder	19 688	18 675	17 829	17 024	15 999
Innskudd fra næringsliv og offentlig sektor	13 101	13 877	11 550	11 358	12 057
Utlånsvekst i %	7,9	2,7	4,9	5,7	6,2
Innskuddsvekst i %	0,7	10,8	3,5	1,1	3,6

Nøkkeltall

	2017	2016	2015	2014	2013
Egenkapitalforrentning 1)	10,4	11,6	10,7	14,0	11,6
Kostnader i prosent av inntekter	44,0	43,0	43,0	40,1	45,7
Tap i % av utlån 1.1	0,02	0,04	0,10	0,05	0,12
Tapsutsatte engasjement i % av utlån (før tapsnedskrivninger)	0,57	1,12	0,47	0,80	1,16
Tapsutsatte engasjement i % av utlån (etter tapsnedskrivninger)	0,40	0,98	0,32	0,51	0,80
Innskuddsdekning i %	57,7	61,8	57,3	58,1	60,8
Likviditetsindikator (Liquidity Coverage Ratio - LCR)	159	91	123	127	
Ansvarlig kapital i % 2)	18,4	18,6	18,1	15,8	17,0
Kjernekapital i % 2)	16,8	17,0	16,6	14,4	15,5
Ren kjernekapital i % 2)	15,0	14,6	14,1	12,0	12,5
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio, LR)	8,2	8,5	8,0	7,9	
Årsverk	359	378	388	383	391
Egenkapitalbevis:					
Resultat per egenkapitalbevis (konsern) (kroner) 3)	27,70	28,80	25,25	31,20	21,65
Resultat per egenkapitalbevis (morbank) (kroner) 3)	27,00	29,85	25,70	29,10	18,45
Utbytte per egenkapitalbevis (kroner)	14,00	14,00	11,50	13,50	8,00
Egenkapitalbevisbrøken i % 1.1 (morbank)	49,6	49,6	49,6	49,6	47,7
Kurs på Oslo Børs	262	254	188	216	198
Pris/Bokført verdi (P/B) (konsern)	0,91	0,93	0,73	0,89	0,88

1) Beregnet med utgangspunkt i andel av resultatet som tilfaller egenkapitaleierne.

2) Beregnet etter IRB i Basel II inkl. overgangsregel i Basel I. IRB for massemarked f.o.m. 31.03.15 og IRB-grunnleggende for foretak f.o.m. 30.06.14.

3) Beregnet med utgangspunkt i egenkapitalbeviseiernes andel (49,6 %) av årets resultat som tilfaller egenkapitaleierne.

En tilpasningsdyktig organisasjon

Vi legger bak oss et år med et sterkt resultat, og tar fatt på 2018 med et solid økonomisk fundament, en fremtidsrettet organisering – og ikke minst medarbeidere som viser sterk evne og vilje til å videreutvikle banken til det beste for kundene og regionen vår.

Trond Lars Nydal
Administrerende direktør

I en tid med endrede bankvaner, nye aktører i konkurransebildet og en teknologisk utvikling som fosser frem, er det viktigere enn noen gang at vi kan tilby relevante tjenester, skreddersydd rådgivning og korte beslutningsveier. Når jeg oppsummerer året som har gått, er det gledelig å kunne slå fast at vi holder stø kurs.

Sparebanken Møre opererer i et område som har kultur for å skape noe. Vårt mål er å være både pådriver og deltaker i denne kulturen, slik at vi kan videreutvikle og styrke både banken og samfunnet rundt oss. Fjoråret inneholdt flere eksempler på det.

Verdifulle samarbeid

I februar kunne vi annonsere at Sparebanken Møre var en av totalt 106 andre norske banker som inngikk samarbeid om å videreutvikle Vipps. I løpet av året kom flere banker til, og sammen har vi utviklet et sterkt fintec-miljø med betydelig kompetanse innen betaling, identifisering og utvikling. Samarbeidet gir oss inspirerende impulser og nyttig kunnskap, samtidig som det gir kundene våre tilgang til enkle og gode løsninger.

Sommeren 2017 inngikk vi et samarbeid med NTNU om å etablere en innovasjonslab ved NTNU i Ålesund. Laben skal være utgangspunkt for forskning på områder i skjæringspunktet mellom teknologi og økonomi, og er et godt eksempel på et vellykket samarbeid mellom akademisk og næringsliv. Det bidrar til kunnskap som både vi og andre deler av næringslivet trenger, det styrker det akademiske miljøet i Møre og Romsdal – og det vil utvilsomt bidra til spennende synergier som kan skape verdier til regionen vår.

NæringsTEFT er et tredje eksempel på et konsept som har gitt positive ringvirkninger, både for banken – og ikke minst for mylderet av idéer som finnes i fylket vårt. Nær 200 gründere meldte seg da vi åpnet for at 50 deltakere skulle få ta del i en kompetansereise på veien mot førstepremien på 1 million kroner. Konkurransen har gitt banken verdifull kunnskap om en viktig kundegruppe, samtidig som vi har vært viktige bidragsytere i arbeidet med å konkretisere og realisere ideer som kan skape verdier til fylket vårt. Dette er et arbeid som har vært svært meningsfylt.

Fremtidsrettet organisering

Da høsten kom, kunne vi melde om et oppdatert organisasjonskart med blant annet to nye enheter; Organisasjonsutvikling og Kundeopplevelse. En riktig og god kompetansesammensetning er avgjørende for bankens videre positive utvikling. Samtidig må vi ha evne til å omsette kompetansen til handlinger som skaper gode opplevelser og høy verdi for kundene våre.

Nå er en god og fremtidsrettet struktur på plass, og vi skal i enda større grad spille hverandre gode ved å legge til rette for samarbeid, idéutveksling og kompetanseoverføring på tvers av kontor og forretningsområder i banken. Det ligger sterk konkurransekraft i godt teamarbeid.

Nærhet til kundene

Som regional sparebank, er vi tett knyttet til kundene våre. Vi gleder oss over medgang, og vi stiller opp og støtter i motgang. 2017 var et utfordrende år for de oljerelaterte næringene. Særlig fikk strukturendringene i offshorenæringen konsekvenser for både virksomheter, mennesker og lokalsamfunn. I denne perioden har vi fått stadige bekreftelser på at næringslivet rundt oss setter pris på den lokale tilstedeværelsen vår – og ikke minst arbeidsmåten vår, med nærhet, relasjoner og lokalkunnskap som viktige styringsverktøy.

Vi går inn i 2018 med gode utsikter for Møre og Romsdal. Produksjonen er høy i de fleste bransjer, nedgangen i oljerelaterte næringer er i ferd med å snu og det er høy aktivitet i offentlig sektor. Når vi i tillegg har et omstillingsdyktig og fremoverlent lokalt næringsliv, er det grunn til optimisme for tiden som kommer.

Tydelige spor

Når omgivelsene endrer seg, må også vi endre oss. Vi har tatt mange grep, men må forberede oss på flere i tiden som kommer. Da er det godt å være trygg på at vi har en omstillingsdyktig organisasjon, som er i stand til både å skape og gripe nye muligheter.

I 2018 er det 175 år siden vi åpnet dørene til det første lokale bankkontoret vårt. Vi har drevet bank i generasjoner, og vi er godt rustet til å sette tydelige spor etter oss også fremover.

Trond Lars Nydal
Adm. direktør

Organisasjon og ledelsesstruktur

Sparebanken Møres virksomhet er konsentrert til Møre og Romsdal, der banken har kontorer i 16 kommuner på Sunnmøre, 6 i Romsdal og 2 på Nordmøre. Pr. 31.12.2017 var det 376 fast ansatte i konsernet, tilsvarende 359 årsverk.

Hovedoppgavene til generalforsamlingen er å fastsette resultatregnskapet og balansen, og velge et styre på åtte medlemmer. Generalforsamlingen har 40 medlemmer med 14 varamedlemmer. Den er sammensatt av fire grupperinger med følgende fordeling;

- 13 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant bankens kunder
- 13 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant eierne av egenkapitalbevis
- 10 medlemmer og 4 varamedlemmer velges av og blant de ansatte
- 4 medlemmer og 2 varamedlemmer, velges av generalforsamlingen til å representere samfunnsfunksjonen

Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Møre Boligkreditt AS har som formål å finansiere utlån med pant i bolig og næringseiendom. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsmegling for både boligeiendommer og næringseiendommer. Sparebankeiendom AS er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningsseiendommer.

Hovedkontoret i Sparebanken Møre ligger i Ålesund. Bankens virksomhet innen personmarkedet er organisert i Divisjon Personmarked. Hver personmarkedsavdeling ledes av en banksjef som rapporterer til divisjonslederen, som igjen rapporterer direkte til administrerende direktør. I alt 28 kontor ivaretar bankens kunderettede virksomhet. Leder Divisjon Personmarked har ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens personkudekonsept.

Næringslivsvirksomheten i Sparebanken Møre er organisert i Divisjon Næringslivsmarked som inkluderer Næringsliv Sunnmøre, Næringsliv Romsdal og Nordmøre, og Næringsliv Søre Sunnmøre. Næringsliv Sunnmøre er igjen organisert i 6 bransjeavdelinger. Lederne for disse enhetene rapporterer til divisjonslederen, som igjen rapporterer til administrerende direktør. Leder Divisjon Næringslivsmarked har ansvar for utvikling og vedlikehold av bankens næringslivskonsept.

I tillegg består organisasjonen av 7 seksjoner som hver ledes av en seksjonsbanksjef. Disse rapporterer direkte til administrerende direktør. For å oppnå en effektiv kommunikasjons- og beslutningsprosess er ledergrupper det grunnleggende elementet i Sparebanken Møres ledelsesstruktur.

Ledergruppen

Administrerende direktørs ledergruppe er sammensatt av lederne for seksjoner, divisjon Næringslivsmarked og divisjon Personmarked.

Trond Lars Nydal

Født: 1970 | EKB: 5.373

Administrerende direktør fra 01.04.17.

Tidligere leder for div. Personmarked.

Ansatt i Sparebanken Møre i 1997.

Han har også hatt andre ledende stillinger i banken, som bl.a. personal-sjef og regionbanksjef. Nydal har vært medlem av bankens ledergruppe siden 2003.

Siviløkonom fra NHH.

Terje Krøvel

Født: 1959 | EKB: 4.291

Leder divisjon Næringslivsmarked fra 01.10.17. Tidligere banksjef Næringsliv Sunnmøre. Ansatt i Sparebanken Møre i 1983. Har hatt ledende stillinger innenfor ulike bransjegrupper i banken, har og vært regionbanksjef Næringsliv for Ålesund og Sula region. Økonomi og administrasjon ved M&R Distriktshøyskole (1983).

Elisabeth Blomvik

Født: 1978 | EKB: 40

Leder divisjon Personmarked fra 01.07.17. Tidligere erfaring fra Nordea (2002-2017). Her hadde hun flere lederstillinger, sist som avdelingssjef for Nordea Ålesund. Master i ledelse fra BI Oslo, og har vært både deltaker og mentor i ulike lederutviklingsprogram.

Runar Sandanger

Født: 1957 | EKB: 3.382

Leder seksjon Treasury og Markets fra 01.02.13. Ansatt i Sparebanken Møre i 1986. Har hatt ulike ledende stillinger i banken innen området valuta, kapitalmarked, finans og økonomi. Har tidligere erfaring fra Norges Bank og Norsk Utenrikspolitisk Institutt. Sosial-økonomisk embedseksamen (cand. oecon) fra Universitetet i Oslo (1983).

Erik Røkke

Født: 1969 | EKB: 5.530

Leder seksjon Risikostyring og Compliance fra 01.10.17. Tidligere leder seksjon Kreditt og juridisk. Ansatt i Sparebanken Møre i 2012. Jobbet tidligere som revisor i PWC (1994-2001) og som banksjef i Ørskog Sparebank (2001-2012). Siv.øk. fra NHH (1994) og statsaut. revisor.

Idar Vattøy

Født: 1959 | EKB: 4.406

Leder seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Økonomi, Risikostyring, Personal og Sikkerhet. Ansatt i Sparebanken Møre i 1984. Cand. Mag. M&R distriktshøgskole (1980-1982) og M&R Ingeniørhøgskole (1982-1984).

Arild Sulebakk

Født: 1963 | EKB: 308

Leder seksjon Kundeopplevelse fra 01.01.18. Ansatt i Sparebanken Møre i 2006. Har vært leder for Møre Finans, regionbanksjef for indre region og leder for NL-stab. Jobbet tidligere i PAB Consulting og Norsk Hydro. Elektroing. fra M&R Ingeniørhøgskole (1985) og Bedriftsøkonom fra BI (1991).

Perdy Karin Lunde

Født: 1957 | EKB: 3.751

Leder seksjon Forretningsstøtte fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Forretningsutvikling. Ansatt i Sparebanken Møre i 1977. Har hatt flere ledende stillinger innen området produkt- og forretningsutvikling. Bedrifts-økonom fra BI (1990).

Kjetil Hauge

Født: 1972 | EKB: 1.498

Leder seksjon Organisasjonsutvikling fra 01.10.17. Ansatt i Sparebanken Møre i 1998. Har hatt ulike ledende stillinger i banken, bl.a. regionbanksjef, seksjonsleder Informasjon og Compliance, banksjef Møreskolen og daglig leder i Møre Boligkreditt AS. Siviløkonom fra NHH (1995).

Tone Skotheim Gjerdsbakk

Født: 1982 | EKB: 2.445

Kommunikasjonssjef og leder for seksjon Kommunikasjon og konsernstøtte fra 01.10.17. Tidligere leder for seksjon Informasjon og Administrasjon. Ansatt i Sparebanken Møre i 2014. Har erfaring som journalist i NRK og som kommunikasjonsrådgiver i flere kommunikasjonsbyrå. Journalist fra Høgskulen i Volda (2003).

Datterselskap

Konsernet Sparebanken Møre er sammensatt av morbanken og tre heleide datterselskaper. Dette er Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS. Sistnevnte er et eiendomsselskap som eier og driver bankens egne forretningseiendommer.

MØRE BOLIGKREDITT AS

Møre Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Sparebanken Møre. Selskapet har som formål å erverve lån med pant i bolig fra Sparebanken Møre og finansiere disse gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF er blant de mest omsatte private obligasjonene på Oslo Børs, og regnes for å være et av de sikreste verdipapirene i det norske markedet, etter statsobligasjoner. Møre Boligkreditt AS er Sparebanken Møres viktigste kilde til langsiktig markedsfinansiering, og har utestående OMF både i norske kroner og i euro. OMF utstedt av Møre Boligkreditt AS er notert på Oslo Børs og London Stock Exchange. Daglig leder er Ole Andre Kjerstad.

NØKKELTALL 2017

Netto utlån	NOKmill 21 162
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir (OMF)	18 823
Netto renteinntekter	261
Resultat etter skatt	165

"Aaa-rating fra Moody's"

MØRE EIENDOMSMEGLING AS

Selskapet ble etablert i 1992 og kjøpt av Sparebanken Møre i 2005. Møre Eiendomsmegling AS tilbyr meglertjenester innen kjøp og salg av bolig, fritidseiendom, prosjektmegling og næringsmegling. De er blant de største og mest erfarne meglermiljøene i Møre og Romsdal og har 17 ansatte og kontor i Ålesund, Molde og Ørsta. Selskapet omsatte 345 eiendommer i 2017. Daglig leder er Odd Arild Sæther.

NØKKELTALL 2017	NOKmill
Omsetning	17,9
Resultat etter skatt	-0,5
Egenkapital	11,47

"Engasjerte meglere!"

Leif-Arne Langøy

Styreleder | EKB 113.500

Leif-Arne Langøy (1956) er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen. Han er bosatt i Haram kommune og er i dag eier og daglig leder i Lapas AS. I perioden 2003-2009 var Langøy konsernsjef i Aker ASA, og i 2006-2009 var han også styreleder i selskapet. Tidligere har Langøy bl.a. vært konsernsjef i Aker Yards ASA og Aker Brattvaag.

Han har en rekke styreverv, blant andre er han styreleder i Kværner ASA og DNV GL Group AS. Langøy ble valgt som styreleder i Sparebanken Møre i 2011. Han var også styreleder i banken i perioden fra 1998 til 2003. Langøy har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2017.

Roy Reite

Styrets nestleder | EKB 2.522

Roy Reite (1965) er utdannet sivilingeniør fra NTNU i Trondheim og har bred erfaring fra maritim industri. Han er i dag konsernsjef i Vard Holdings Limited som er børsnotert i Singapore og har hovedkontor i Ålesund. Selskapet har datterselskap i Norge, Romania, Brasil, Singapore, Canada, USA, Kroatia, India og Vietnam. Roy Reite har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2004 og er bosatt i Ålesund kommune. Reite har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2017.

Marie Rekdal Hide

Styremedlem | EKB 201

Marie Rekdal Hide (1985) jobber i Sparebanken Møre som autorisert finansiell rådgiver for Næringsliv Sunnmøre, avd. SMB. Representant i styret siden mars 2017. Har en Master of Business Administration fra Edinburgh Business School. Ansatt i Sparebanken Møre siden 2007, og har erfaring fra personmarkedet og næringslivsmarkedet. Hun er bosatt i Sula kommune. Deltatt på 8 av 8 styremøter i 2017.

Helge Karsten Knudsen

Styremedlem | EKB 1.250

Helge Karsten Knudsen (1954) er hovedtillitsvalgt i Sparebanken Møre. Han har vært styremedlem siden 2014, og var også styremedlem i perioden 2001-2012. Han ble ansatt i Sparebanken Møre i 1973, og har mange års erfaring som kunderådgiver. Knudsen er bosatt i Ålesund kommune. Han har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2017.

Ragna Brenne Bjerkeset

Styremedlem | EKB 950

Ragna Brenne Bjerkeset (1962) er utdannet sivilagronom fra UMB (Universitetet for Miljø og Biovitenskap) med tilleggstudanning innen markedskommunikasjon, innovasjon og ledelse. Hun har bred erfaring fra konsulentbransjen i Møre og Roms-

dal, fra ulike lederstillinger i TINE SA og i TIBE Samfunn AS. I dag jobber hun som ass. regional- og næringssjef i Møre og Romsdal fylkeskommune. Bjerkeset har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2011, og har i tillegg flere styreverv innenfor regionalt næringsliv. Hun er bosatt i Fræna kommune. Bjerkeset har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2017.

Ann Magritt B. Vikebakk

Styremedlem | EKB 6.805

Ann Magritt Bjåstad Vikebakk (1977) er advokat og har siden 2013 drevet eget advokatfirma, Bjåstad Vikebakk Advokatfirma AS med skatterett, kontrakter og fast eiendom som hovedarbeidsområder. Hun har tidligere vært ansatt i skatteetaten og

Advokatfirmaet Schjødt AS. Hun er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Oslo. Vikebakk har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2014, og har i tillegg styreverv i flere selskaper, bl.a. Tussa Kraft AS og Hareid Elektriske AS. Hun er bosatt i Hareid kommune. Vikebakk har deltatt på 11 av 11 styremøter i 2017.

Henrik Grung

Styremedlem | EKB 0

Henrik Grung (1970) er partner og advokat i advokatfirmaet SANDS, hvor han også er styreleder. Grung arbeider hovedsakelig med strategisk juridisk rådgivning, forhandlinger og tvisteløsning innen bransjene fiskeri, utvikling

av næringseiendom, myndighetsforvaltning, handel og industri. Han er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Bergen. Grung har vært styremedlem i Sparebanken Møre fra 2015. Han har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2017.

Elisabeth Maråk Støle

Styremedlem | EKB 180

Elisabeth Maråk Støle (1968) er utdannet siviløkonom med en executive master of management. Hun er adm.dir. i NORCE - Norwegian Research Centre AS. Støle har hatt lederstillinger i internasjonale konsern som SafeRoad, Jotun, Telenor og

SCA, vært direktør i Møreforskning, og hatt en rekke styreverv. Hun har vært styremedlem i Sparebanken Møre siden 2016, samt i perioden 2008-2014. Støle er medlem i revisjons- og risikoutvalget i banken. Hun er bosatt i Ålesund kommune. Hun har deltatt på 10 av 11 styremøter i 2017.

Årsberetning 2017

Regnskapet er rapportert i henhold til IFRS. Samtlige tallstørrelser er knyttet til konsernet. Tall i parentes gjelder tilsvarende periode i fjor.

HOVEDTALL KONSERN

(Sammenlignbare tall for 2016 i parentes)

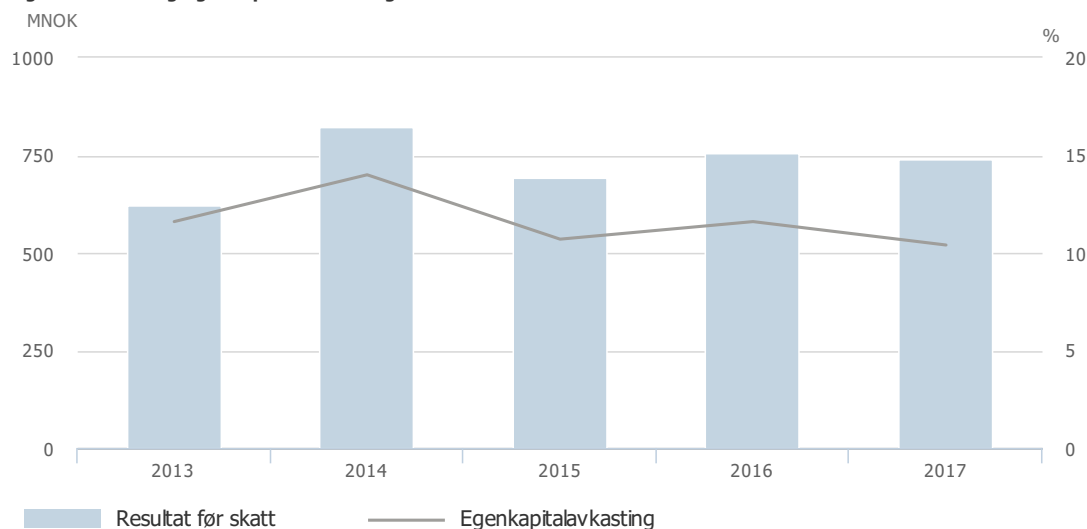
- Resultat etter skatt: 557 mill. kroner (574 mill. kroner)
- Egenkapitalavkastning etter skatt: 10,4 % (11,6 %)
- Utlånsvolumet økte med 7,9 % (2,7 %)
- Innskuddsvolumet økte med 0,7 % (10,8 %)
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 6,3 mrd. kroner, 18,4 % av beregningsgrunnlaget, derav er 16,8 % kjernekapital og 15 % ren kjernekapital
- Resultat pr egenkapitalbevis: Kr 27,70 (kr 28,80)
- Styret er godt fornøyd med resultatet for 2017
- Styret foreslår ovenfor generalforsamlingen å utbetale et kontantutbytte på 14,00 kroner pr egenkapitalbevis, samt avsette 141 mill. kroner til utbyttedmidler til lokalsamfunnet. Totalt representerer dette 50,6 % av det samlede konsernresultatet for 2017

HOVEDTALL MORBANK

(Sammenlignbare tall for 2016 i parentes)

- Resultat etter skatt: 544 mill. kroner (595 mill. kroner)
- Ansvarlig kapital ved årsskiftet var 6,14 mrd. kroner, 18,6 % av beregningsgrunnlaget, derav er 17,0 % kjernekapital og 15,2 % ren kjernekapital
- Resultat pr egenkapitalbevis: Kr. 27,00 (kr 29,85)

Fig. 1 Resultat og egenkapitalavkastning

VIRKSOMHETSOMRÅDE OG MARKED

Konsernet Sparebanken Møre består av morbanken, kredittforetaket Møre Boligkreditt AS, eiendomsmeglerselskapet Møre Eiendomsmegling AS og eiendomsselskapet Sparebankeiendom AS. Sparebanken Møre har definert sitt geografiske virkeområde til Møre og Romsdal, der banken ved årsskiftet har 28 kontor i 24 kommuner.

De kunderettede aktivitetene innenfor personmarkedet er organisert som en sentral enhet, Divisjon Personmarked. Samtlige personmarkedsavdelinger (28) rapporterer til leder for divisjon Personmarked. Denne lederen rapporterer igjen til adm. direktør.

Næringslivsmarkedet er organisert i tre geografiske enheter som rapporterer til leder divisjon Næringslivsmarked. Leder Næringslivsmarked rapporterer til adm. direktør. Næringslivsmarkedet er igjen matriseorganisert ved bruk av 6 bransjelinjer (marin, offshore & supply, industri, eiendom, handel & tjenesteyting og SMB).

Oppgavene og ansvaret i Sparebanken Møres daglige drift er fordelt slik at ressursbruken i kontornettet i utstrakt grad er prioritert direkte til kunderettede aktiviteter. Øvrige oppgaver skal i størst mulig grad ivaretas av det sentrale støtteapparatet, som i organisasjonen består av sju seksjoner. Hver av disse ledes av en seksjonsbanksjef, som rapporterer til adm. direktør. Leder divisjon Personmarked, leder divisjon Næringslivsmarked og seksjonsbanksjefene danner egne ledergrupper sammen med sine respektive avdelingsledere. Styret ansetter divisjonsleder for Personmarked og Næringslivsmarked samt seksjonsbanksjefene. Adm. direktør setter sammen bankens topplergruppe.

Sparebanken Møre er totalleverandør av tjenester innen områdene

- finansiering
- innskudd og plasseringer
- formuesforvaltning
- økonomisk rådgivning
- betalingsformidling
- valuta- og rentehandel
- forsikring
- eiendomsmegling

I bankens distribusjonsstrategi inngår bankens kontornett, digitale kanaler, spesialistfunksjoner og kundeservice. Gjennom en samordnet betjening av kundene skal banken gi den beste kundeopplevelsen gjennom høy servicegrad og god rådgivning. Banken har som mål å videreutvikle og holde god kvalitet på alle distribusjonskanalene for å øke verdiskaping for kunder og bank. Det betyr at vi skal levere høy kompetanse i fysisk rådgivning og tilby enkle og gode digitale tjenester til kundene.

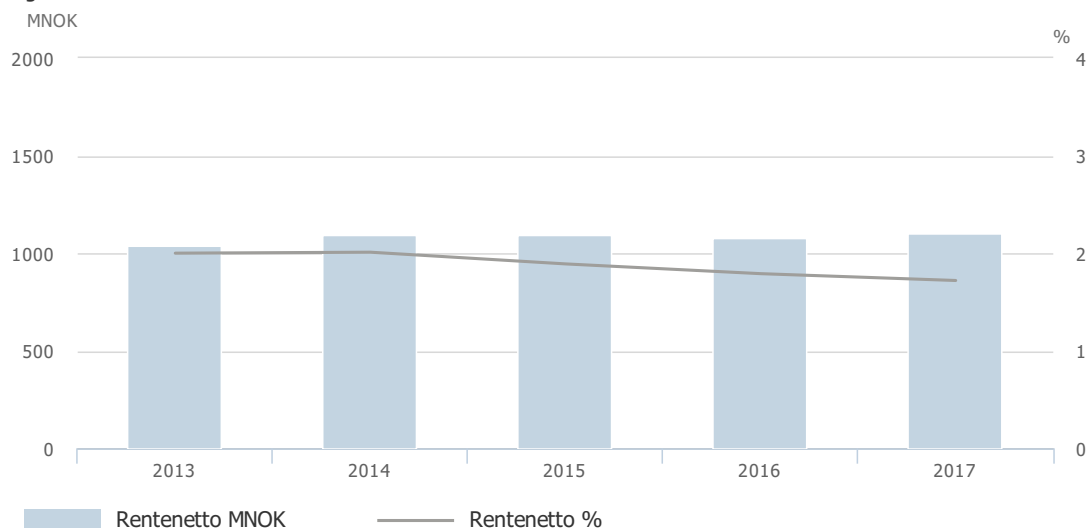
REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Resultat før tap på utlån og garantier ble 752 mill. kroner og 1,18 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 777 mill. kroner og 1,28 % i 2016.

Resultat før skattekostnad utgjorde 739 mill. kroner og 1,16 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 755 mill. kroner og 1,24 % i 2016.

Resultat etter skattekostnad utgjorde 557 mill. kroner og 0,88 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital, mot 574 mill. kroner og 0,94 % i 2016.

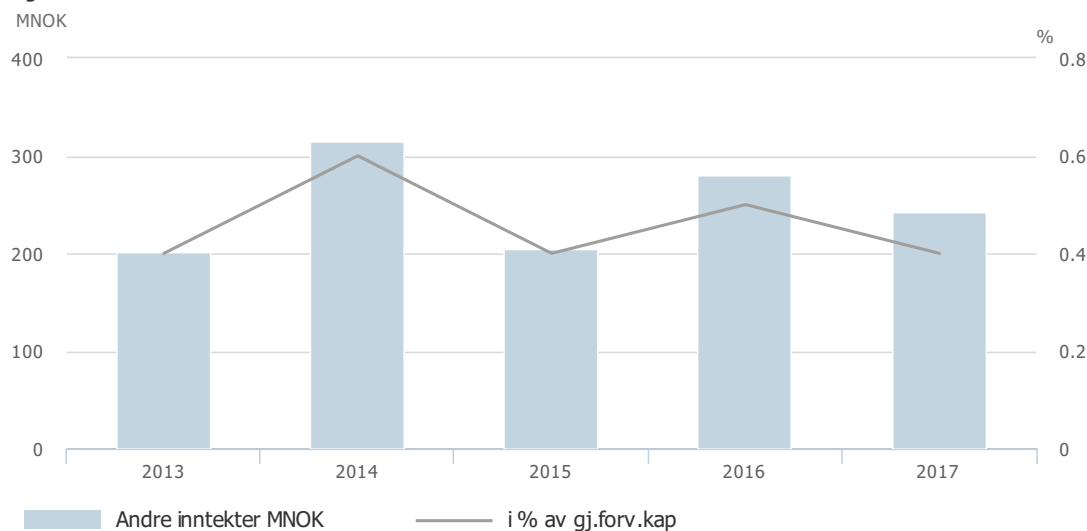
Resultat pr. egenkapitalbevis i 2017 var kroner 27,70 (28,80) for konsernet og kroner 27,00 (29,85) for morbanken.

Fig. 2 Rentenetto

Rentenetto

Netto renteinntekter endte på 1 100 mill. kroner (1 082 mill. kroner) og som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde dette 1,72 % (1,79 %). Rentenettoen utgjorde 82,0 % av sum inntekter i 2017.

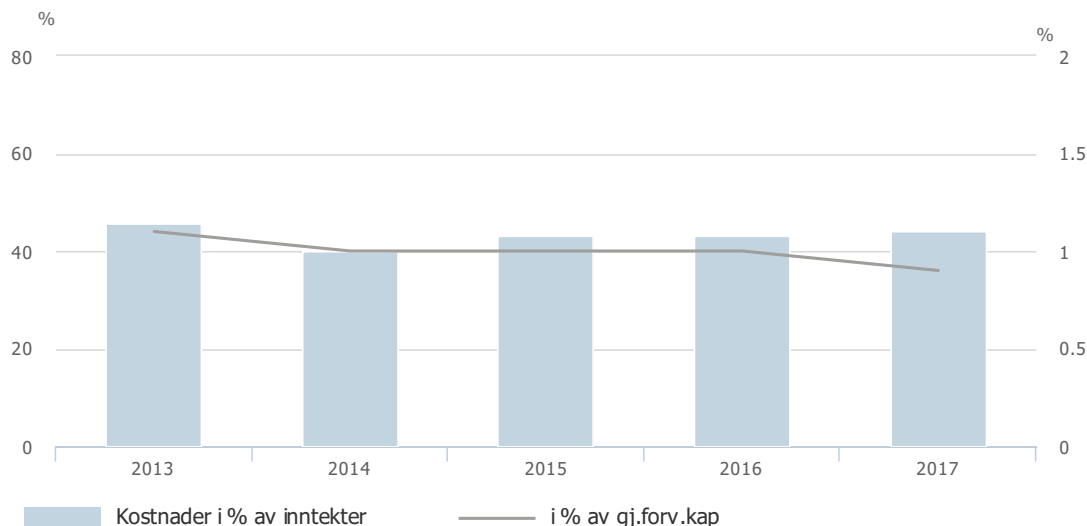
Det generelt lave rentenivået i markedet, sammen med sterk konkurranse både på utlåns- og innskuddssiden påvirker utviklingen i Rentenettoen. I tillegg har lavere volum sammen med reduserte marginer som følge av redusert risiko i marin sektor medført lavere Rentenetto sammenlignet med i fjor. Et høyere utlånsvolum har gitt økt Rentenetto i kroner.

Fig. 3 Andre inntekter

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter var i 2017 på 242 mill. kroner (0,38 % av gjennomsnittlig forvaltningskapital). Dette er en reduksjon på 39 mill. kroner i forhold til 2016. Verdiendring på obligasjonsporteføljen var positiv med 23 mill. kroner i 2017, det samme som i 2016.

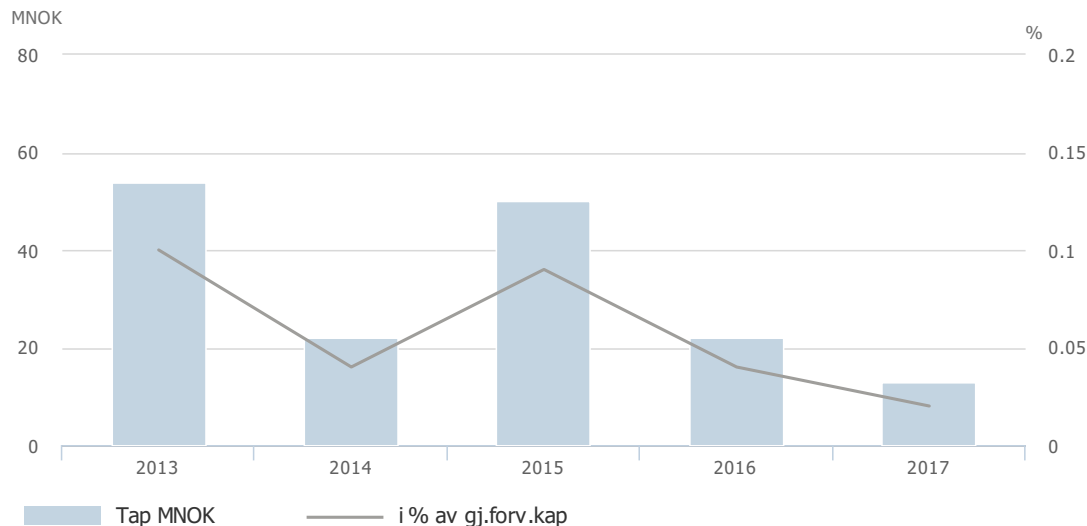
Kurstap på aksjer bokført over ordinært resultat utgjør 10 mill. kroner i 2017, mot en kursgevinst på 41 mill. kroner i 2016. Inntekter fra VISA-transaksjonen utgjorde 45 mill. kroner i 2016.

Fig. 4 Kostnader

Kostnader

Samlede kostnader ble 590 mill. kroner som er 4 mill. kroner høyere enn i 2016. Personalkostnadene er uendret sammenlignet med 2016 og utgjør 335 mill. kroner. Finanskatt i form av økt arbeidsgiveravgift utgjør 14 mill. kroner i 2017. Bemanningen er redusert med 19 årsverk de siste 12 månedene til 359 årsverk. Andre kostnader er 4 mill. kroner høyere enn i 2016.

Kostnader som andel av inntekter utgjorde 44,0 i 2017. Dette er en økning på 1,0 p.e. sammenlignet med 2016.

Fig. 5 Tap

Tapsnedskrivning og mislighold

Resultatregnskapet er i 2017 belastet med 13 mill. kroner (22 mill. kroner) i tap på utlån og garantier. Dette utgjør 0,02 % (0,04 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Tap på utlån og garantier fordeler seg med en reduksjon i gruppevisse nedskrivninger med 45 mill. kroner, en økning innen næringslivssegmentet på 59 mill. kroner og en reduksjon innen personkundeselementet på 1 mill. kroner.

Pr utgangen av 2017 utgjør totale tapsnedskrivninger 336 mill. kroner, tilsvarende 0,57 % av utlån og garantier (360 mill. kroner og 0,66 %). 4 mill. kroner av de individuelle nedskrivningene er knyttet til mislighold over 90 dager (15 mill. kroner), noe som utgjør 0,01 % av utlån og garantier (0,03 %). 96 mill. kroner av individuelle tapsnedskrivninger er relatert til øvrige

engasjementer (64 mill. kroner), tilsvarende 0,16 % av brutto utlån og garantier (0,12 %). Gruppevis tapsnedskrivninger utgjør 236 mill. kroner (281 mill. kroner), og utgjør 0,40 % av brutto utlån og garantier (0,51 %).

Netto tapsutsatte engasjement (misligholdte engasjement over 90 dager og ikke-misligholdte engasjement hvor det er foretatt individuell tapsnedskrivning) har de siste 12 månedene hatt en reduksjon på 296 mill. kroner. Pr utgangen av 2017 fordeler netto tapsutsatte engasjement seg med 181 mill. kroner på næringslivsmarkedet og 55 mill. kroner på personmarkedet. Totalt utgjør dette 0,40 % av brutto utlån og garantier (0,98 %).

Fig. 6 Balanseutvikling

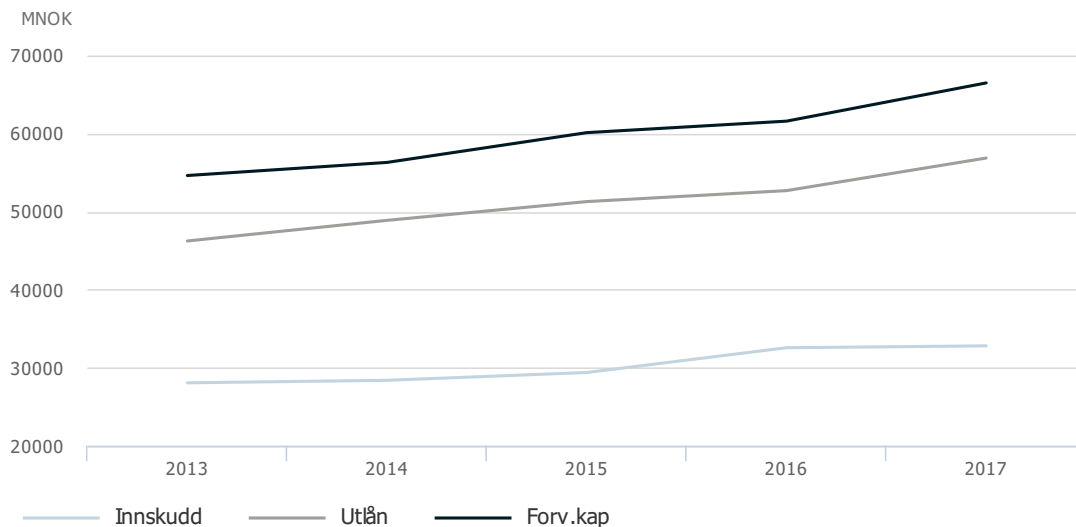
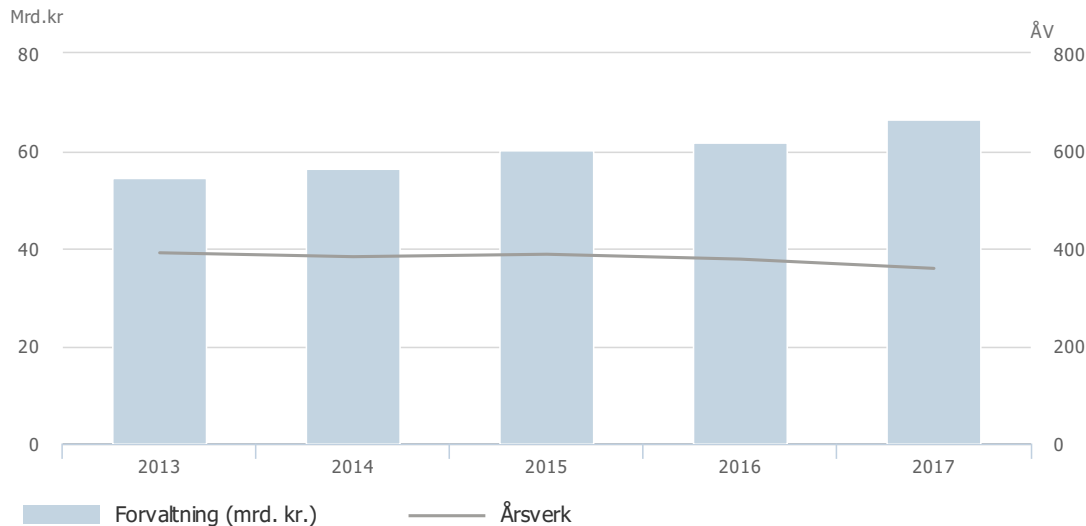

Fig. 7 Forvaltningskapital og antall årsverk

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen økte i 2017 med 4.898 mill. kroner og 8 % til 66 491 mill. kroner pr 31.12.2017. Endringen i forvaltningskapitalen skyldes hovedsakelig økning i utlån.

Utlån til kunder

Ved utgangen av 2017 utgjorde utlån til kunder 56 867 mill. kroner (52 691 mill. kroner). De siste 12 månedene har det vært en økning på utlån til kunder på totalt 4 176 mill. kroner, tilsvarende 7,9 %. Utlån til personkunder økte med 7,2 %, mens utlån til

næringslivskunder har økt med 9,1 % siste 12 måneder.

Personmarkedsandelen av utlån er ved utgangen av 2017 på 70,0 % (70,2 %).

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder har de siste 12 månedene økt med 0,7 %. Ved utgangen av 2017 utgjør innskuddene 32 803 mill. kroner (32 562 mill. kroner). Innskudd fra personmarked har økt med 5,4 % de siste 12 månedene, innskudd fra næringsliv er redusert med 3,1 % og innskudd fra det offentlige er redusert med 33,3 %. Personmarkedets relative andel av innskuddene utgjør 60,0 % (57,4 %), innskudd fra næringslivsmarkedet utgjør 37,8 % (39,2 %) og det offentliges andel av innskuddene utgjør 2,2 % (3,4 %).

Innskudd som andel av utlån utgjør 57,7 % ved utgangen av 2017 (61,8 %).

Verdipapirer

Beholdningen av plasseringer i verdipapirer (LCR-porteføljen) var ved utgangen av 2017 på 6.096 mill. kroner mot 6.199 mill. kroner ved utgangen av 2016. Volumet på porteføljen er tilpasset et LCR-krav på 100 % fra 31.12.2017.

Det var ingen vesentlig handelsportefølje ved utgangen av 2017.

Bankens fondsobligasjoner består av 2 lån, tilsammen pålydende 627 mill. kroner. Et av lånene har flytende rente, det andre har fast rentekupong swappet til flytende rente.

DATTERSELSKAPER

Samlet resultat i bankens tre datterselskaper ble 166 mill. kroner (153 mill. kroner) etter skatt i 2017.

Møre Boligkreditt AS er etablert som et ledd i konsernets langsiktige finansieringsstrategi, og kredittforetakets hovedmålsetting er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer. Selskapet har ved utgangen av 2017 netto utstående obligasjoner for 18,4 milliarder kroner i markedet, om lag 16 % av innlånene er i annen valuta enn NOK. Selskapet har gitt 165 mill. kroner i resultatbidrag pr 31.12.2017 (156 mill. kroner).

Møre Eiendomsmegling AS tilbyr tjenester innen eiendomsomsetning til både personkunder og næringslivet. Selskapet har ikke gitt noe resultatbidrag i 2017 (-2 mill. kroner). Det var ved utgangen av året 13 årsverk i selskapet.

Sparebankeiendom AS har som formål å eie og forvalte bankens egne forretningseiendommer. Selskapet har gitt et overskudd på 1 mill. kroner i 2017. Det er ingen ansatte i selskapet.

EGENKAPITALBEVIS - MORG

Ved utgangen av 2017 var det 5 698 eiere av Sparebanken Møres egenkapitalbevis. Antall utstedte egenkapitalbevis er 9 886 954. Eierandelskapitalen utgjør 49,6 % av bankens totale egenkapital.

De 20 største eierne er notert med 49,7 % av eierandelskapitalen ved årsskiftet. Av disse er 10 hjemmehørende i Møre og Romsdal, med en relativ eierandel blant de 20 største på 53,8 % (48,3 %). I note 31 finnes en oversikt over de 20 største eierne av bankens egenkapitalbevis.

Pr 31. desember 2017 eide banken 44 215 egne egenkapitalbevis. Disse er anskaffet via Oslo Børs til markedskurs.

Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige i markedet.

UTBYTTEPOLITIKKEN

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen.

Utbytte består av kontantutbytte til egenkapitalbevisene og samfunnsutbytte. Andelen av overskuddet som avsettes til utbytte tilpasses bankens soliditet. Om ikke soliditeten tilsier noe annet, tas det sikte på at om lag 50 prosent av årets overskudd samlet sett kan utdeles som utbytte. Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Forslag til disponering av årets overskudd

I henhold til reglene knyttet til egenkapitalbevis m.m., og i samsvar med utbyttepolitikken til Sparebanken Møre, er 50,6 % av overskuddet i konsernet foreslått avsatt til kontantutbytte og utbyttmidler til lokalsamfunnet. Ut fra den regnskapsmessige fordelingen av egenkapitalen mellom eierandelskapitalen og grunnfondet tilfaller 49,6 % av overskuddet eierne av egenkapitalbevis, mens 50,4 % tilfaller grunnfondet. Resultat pr egenkapitalbevis i 2017 ble kr 27,70. Det foreslås overfor generalforsamlingen at kontantutbytte pr egenkapitalbevis for regnskapsåret 2017 settes til kr 14,00.

Forslag til resultatdisponering (tall i mill. kroner)

Årets overskudd	557
Andel tilordnet fondsobligasjonseierne	6
Utbyttmidler (50,6 %):	
Til kontantutbytte	138
Til samfunnsutbytte	141 279
Styrking av egenkapitalen (49,4 %):	
Til utjevningsfondet	128
Til grunnfondet	130
Til andre fond	14 272
Sum disponert	557

EFFEKT AV OVERGANG TIL IFRS9

Konsernets egenkapital vil 1.1.2018 bli belastet med 6 mill. kroner etter skatt som følge av økte tapsnedskrivninger i henhold til IFRS 9. Implementeringen av IFRS 9 vil ikke ha noen effekt på konsernets ansvarlige kapital, ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede overstiger forventet tap i henhold til IFRS 9. Sparebanken Møre vil derfor ikke ha behov for å benytte seg av overgangsregelen. Se note 2 for ytterligere informasjon.

KAPITALDEKNING OG GJELDENE REGELVERK

Sparebanken Møre har tillatelse fra Finanstilsynet til å bruke grunnleggende IRB-metode for beregning av kapitalkrav for kredittengasjement. De interne risikostyringsmodellene er over flere år utviklet og implementert innenfor kredittområdet i konsernet.

Konsernets kapitaldekning er rapportert i henhold til Finanstilsynets tillatelse. Sparebanken Møre har kapitalkrav knyttet til overgangsordningen vedrørende Basel I-gulvet ved utgangen av 2017. Beregninger knyttet til operasjonell risiko gjøres ut fra basismetoden.

Ved utgangen av 2017 har Sparebanken Møre en kapitaldekning godt over de regulatoriske kapitalkravene, og over internt satt minimumsmålsetting for ren kjernekapital. Ansvarlig kapital utgjør 18,4 % (18,6 %), kjernekapital 16,8 % (17,0 %), hvorav ren kjernekapital utgjør 15,0 % (14,6 %). Kapitaldekningstallene inkluderer årets resultat og styrets forslag til resultatdisponering. Styrets forslag til disponering av årets resultat innebærer at 49,4 % av resultatet i konsernet tilbakeholdes for ytterligere å styrke konsernets soliditet.

Minstekravet til uvektet kjernekapitalandel er fastsatt til 3 prosent. I tillegg skal alle banker ha en buffer på minst 2 prosent. Ved utgangen av 2017 var uvektet kjernekapitalandel for Sparebanken Møre 8,2 % (8,5 %), som gir en god margin til det totale kravet på 5 prosent.

Basert på kapitaldekningsregelverket består minimumskravet for kapitaldekning av et Pilar 1- og et Pilar 2-krav. Pilar 2-tillegget gjelder for risikoer som ikke er dekket eller bare delvis er dekket av Pilar 1. Finanstilsynet fastsatte bankens Pilar 2-krav til 1,8 prosent gjeldende fra 31. desember 2016. I løpet av 2018 vil Finanstilsynet foreta en ny vurdering av nivået på bankens Pilar 2-tillegg. Finansdepartementet har besluttet at den motsykliske bufferen skal økes med 0,5 prosentpoeng til 2 prosent fra 31. desember 2017. Det totale minimumskravet til ren kjernekapital er således økt til 13,8 prosent. Styret har løpende oppfølging av kapitaldekningen i konsernet, og vil raskt være i stand til å iverksette tiltak dersom behovet for kapitalstyrking avtegner seg.

OVERORDNET RISIKOSTYRING

Et grunnleggende element med å drive bankvirksomhet er å ta risiko. Risikostyring og risikokontroll er fokusområder for styret. Overordnet formål med risikostyring og risikokontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtere risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt en målsetting om at konsernet skal ha lav til moderat risiko i sin virksomhet. Inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, ikke finansiell risikotaking. Det skal kontinuerlig arbeides for å ha kontroll på de risikoer som foreligger. I de tilfeller hvor risikoen er vurdert større enn det som anses akseptabelt, skal det straks settes i gang tiltak for å redusere denne risikoen.

De overordnede rammene for Sparebanken Møres risikostyring vurderes årlig av styret i forbindelse med utarbeidelse og revidering av strategisk plan. Styret vedtok i august 2017 ny strategisk plan, "Møre 2021". Årlig vedtar også styret overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, og morbank og datterselskaper vedtar individuelle risikopolicyer tilpasset sin virksomhet. Det er vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde, herunder blant annet kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko og likviditetsrisiko. Strategiene vedtas av styret og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Sparebanken Møres risikopolicyer ble sist gjennomgått og vedtatt i revidert form i desember 2017.

De ulike policyene danner rammeverk for konsernets ICAAP. Styret tar aktivt del i årlig prosess og etablerer eierskap til vurderingene og beregningene som fremkommer, blant annet gjennom ICAAP sin sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Som en del av ICAAP inngår ILAAP, som er bankens vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko. Gjennomførte beregninger i ICAAP 2017 viser at konsernets kapitaldekning er robust for å kunne møte vesentlig mer negativ økonomisk utvikling enn det som ligger til grunn i langsiktig strategisk plan. Dette er understøttet både av økonomiske beregninger, samt av simuleringer ved bruk av ulike stresstester.

Sparebanken Møre har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt. Konsernets risikoeksponering og risikoutvikling følges overordnet opp ved periodiske rapporter til administrasjon, revisjons- og risikoutvalget og styret. Ett av revisjons- og risikoutvalgets hovedmål er å påse at Sparebanken Møres risikohåndtering blir godt ivaretatt.

Styret vurderer Sparebanken Møres samlede risikoeksponeringer å ligge innenfor konsernets målsatte risikoprofil. Det er styrets oppfatning at konsernets og bankens risikostyring er god.

Kredittrisiko

Kredittrisiko (eller motpartsrisiko) er risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Kredittrisiko omfatter også konsentrasjonsrisiko, herunder risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder eller næringer eller med likeartede grupper av kunder.

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Konsernet har en moderat risikoprofil for kredittrisiko, slik denne er definert gjennom konsernets kredittrisikostrategi. Strategien gir rammer blant annet for konsentrasjon knyttet til bransjer og engasjementstørrelser, geografisk eksponering, vekstmål og risikonivå.

Etterlevelse av styrets vedtak innenfor kredittområdet overvåkes av Seksjon Risikostyring & Compliance. Disse er uavhengig av kundenhetene. Styret mottar gjennom året løpende rapporteringer om utviklingen i kredittrisikoen presentert i månedlige risikorapporter. I tillegg gjennomføres det egne periodiske gjennomganger av kredittområdet i revisjons- og risikoutvalget. I henhold til Finanstilsynets retningslinjer for utlån til boligformål mottar styret kvartalsvise rapporter. Sparebanken Møres interne retningslinjer er tilpasset i henhold til Finanstilsynets retningslinjer om utlån til boligformål.

Sparebanken Møre har som en del av IRB-systemet egne risikoklassifiseringsmodeller som kundene klassifiseres etter:

- Forventet misligholdsfrekvens (PD) brukes som mål på kvalitet. Kunden klassifiseres i risikoklasse ut fra sannsynlighet for mislighold.
- Forventet engasjement ved mislighold (EAD) er en beregnet størrelse hvor trukket engasjement eller utlån, lånetilsagn og en andel av bevilgede, utrukne rammer inngår.
- Tap gitt mislighold (LGD) angir hvor mye konsernet forventer å tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Modellene tar hensyn til sikkerhetene kunden har stilt, fremtidig kontantstrøm og andre relevante faktorer.

Disse modellene er et vesentlig bidrag i den interne styringen av kredittrisiko. Det gjennomføres månedlig scoring av kundene, og dette gir grunnlag for løpende overvåking av utviklingen i Sparebanken Møres kredittrisiko. Egne søknadsscoremodeller er også implementert, og disse benyttes i kredittbevilgningsprosessen.

Gjennom konsernets rapporteringsportal har hver enkelt medarbeider med kundeansvar tilgang til rapporter som viser utviklingen i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at lederne i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sine respektive ansvarsområder. Rapporteringene benyttes blant annet til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir også kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Avdeling Spesialengasjement utgjør en del av Seksjon Risikostyring & Compliance. Målsettingen med denne avdelingen er å effektivisere taps- og misligholdsprossessene, samt øke samspillet mellom depotavdelingen og kredittavdelingen. Gjennom dette

øker man kvaliteten og profesjonaliseringen i håndteringen av utsatte engasjement, og man sikrer objektivitet og uavhengig behandling. Avdelingen rapporterer oppover i ledelseshierarkiet uavhengig av linjen.

Styret vurderer Sparebanken Møres samlede kreditt risiko å være innenfor den vedtatte risikotoleransen i konsernet. Eksponeringen mot store engasjement har de siste årene blitt redusert betydelig, men oppfølging og kontroll på dette området er styrket. Styret mener at Sparebanken Møre er godt rustet til å håndtere eventuell økt kreditt risiko i utlånsporteføljen, og konsernet har et godt grunnlag for økt satsing mot gode utlånsprosjekt i Sparebanken Møres virkeområde fremover.

Markedsrisiko

Markedsrisiko i Sparebanken Møre fremkommer i hovedsak som følge av de aktiviteter som utføres for å understøtte konsernets daglige drift. I dette ligger konsernets finansiering, obligasjonsporteføljen som holdes for å kunne møte likviditetskrav og sikre låneadgang i Norges Bank, samt kundegenerert rente- og valutahandel.

I markedsrisikostategien fastsetter styret rammer for konsernets markedsrisiko. Rammene overvåkes av Seksjon Risikostyring & Compliance. Rammestørrelsene fastsettes med bakgrunn i analyser av negative markedsbevegelser. Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legges det til grunn at banken aksepterer lav risiko innenfor markedsrisikoområdet. De styringsdokumenter som håndterer markedsrisiko gjennomgås og fornyes minimum årlig av styret, senest i desember 2017. Bankens styre får månedlig rapportert utviklingen knyttet til markedsrisiko. De rammer som gjelder for markedsrisiko er konservative, og samlet utgjør markedsrisikoen en liten andel av konsernets totale risiko.

Styret mener at konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet er innenfor de vedtatte risikotoleransegrensene.

Likviditetsrisiko

Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet finansieringsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året, sist i desember 2017. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet. Her beskrives de mål Sparebanken Møre har for å bevare sin finansielle styrke. Det er definert konkrete rammer på ulike områder for konsernets likviditetsstyring. I Sparebanken Møres beredskapsplan for likviditet inntatt i bankens retningslinjer for stresstesting og konsentrasjonsrisiko er det beskrevet hvordan likviditetssituasjonen skal håndteres i urolige finansmarkeder.

Det er etablert to sentrale kvantitative krav til likviditet:

- Krav til likviditetsdekning under stress: Liquidity Coverage Ratio (LCR)
- Krav til langsiktig stabil finansiering: Net Stable Funding Ratio (NSFR)

LCR måler institusjonens evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering.

NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering.

LCR er blitt faset inn over tid og kravet fra og med 31. desember 2017 er på 100 prosent.

Likviditetsporteføljen har de senere årene stabilisert seg på et høyere nivå både i volum og mot verdipapir med LCR-kvalitet. Konsernet har etablert målsetting for LCR i henhold til opptrappingsplanen for regelverket. Rapportering viser at Sparebanken Møre ligger godt innenfor de varslede kravene.

Generelt innebærer strengere likviditetskrav en vesentlig rentekostnad for banken. Samtidig gjør det banken mer utsatt for endringer i kredittspred.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå, skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Bankens innskuddsdekning pr utgangen av 2017 utgjør 57,7 prosent.

Møre Boligkreditt AS gir konsernet en økt diversifisering av finansieringskildene. Selskapet utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OmF). Banken overdrar deler av boliglånsporteføljen til kredittforetaket, og dette gir således tilgang til å utnytte disse finansieringsmulighetene. Ved utgangen av 2017 er ca. 36 % av konsernets totale utlån (ca. 52 % av lån til personmarkedet) overført til boligkredittforetaket. Sparebanken Møre vil fortsette å overføre lån til Møre Boligkreditt AS i samsvar med finansieringsstrategiens planer. Ved årsskiftet er 85 prosent av Møre Boligkreditt AS sitt utestående obligasjonslånsvolum av en størrelse som kvalifiserer til Nivå 2A-likviditet i LCR. Møre Boligkreditt AS vil framover utstede og bygge opp flere lån i denne kategorien.

For ytterligere å få tilgang til nye finansieringskilder, og for å søke stabilisert tilgang til finansieringen fra eksterne kilder, er både Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS sine utstedelser ratet av ratingbyrået Moody's.

Ratingbyrået Moody's opprettholdt i desember 2017 sine gode A2-rating av Sparebanken Møre. Obligasjoner utstedt av Møre Boligkreditt AS er ratet Aaa av Moody's.

I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha relativ høy andel med løpetid over ett år. Total markedsfinansiering endte på netto NOK 26,0 mrd. ved årsskiftet – vel 87 % av denne finansieringen har restløpetid ut over ett år. Morbankens utestående seniorobligasjoner, med løpetid over ett år, har ved utgangen av 2017 en vektet gjenstående løpetid på 2,38 år, mens finansieringen fra obligasjoner med fortrinnsrett tilsvarende har en gjenstående løpetid på 3,48 år.

Modul for likviditetsrisiko består av en veiledning for Finanstilsynets vurdering av institusjonens likviditetsrisikonivå og en veiledning for vurdering av institusjonens system for styring og kontroll av likviditetsrisiko. Sparebanken Møre har implementert foreslått rapporteringsstruktur fra modulen i styrerapporteringen knyttet til likviditetsområdet.

Det er styrets vurdering at likviditetssituasjonen ved utgangen av året er god. Styret mener også at den løpende likviditetsstyringen i konsernet er god.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelig eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer, samt eventuelle eksterne hendelser. Dette kan eksempelvis være mangelfulle eller manglende rutiner, svikt i datasystem, kompetansesvikt, feil fra bankens underleverandører, tillitsbrudd hos ansatte og kunder, ran, underslag m.m. Sparebanken Møres styre har vedtatt at det aksepteres lav til moderat risikoprofil knyttet til dette risikoområdet.

Målrattede tiltak er nødvendig for å forebygge og redusere den operasjonelle risikoen. Eksempler på risikoreduserende tiltak kan være fysiske sikringstiltak, etablerte beredskapsplaner, rans- og konflikthåndteringsøvelser, beredskapsøvelser, forsikringsordninger og opplæring.

Sparebanken Møre legger stor vekt på utadrettede aktiviteter der kunden står i fokus. God kompetanse hos våre medarbeidere er et viktig bidrag for å redusere den operasjonelle risikoen, og samtidig gi våre kunder en god opplevelse ved å være kunde i vår bank.

Det har blitt lagt ned store ressurser de siste årene knyttet til Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere. Pr utgangen av 2017 er 261 av bankens ansatte autoriserte finansielle rådgivere. 4 av disse er autorisert i 2017. De fleste av lederne i kundeposisjon har også gjennomført sensorkursopplæring for AFR, noe som gir lederne svært god trening og praksis i å utøve sin lederrolle.

Ny nasjonal autorisasjonsordning i kreditt trådte i kraft 1.1.2017, og ved utgangen av året har 195 ansatte gjennomført og bestått autorisasjonen. Sparebanken Møre deltar også i den nasjonale godkjenningsordningen for skadeforsikring. Ved utgangen av 2017 hadde 188 ansatte bestått denne godkjenningen. Banken har også et standardisert opplæringsopplegg i regi av bankens interne «Møreskole» som alle nyansatte må igjennom. Styret er svært fornøyd med det betydelige kompetanseløftet den enkelte medarbeider og banken har gjort de siste årene, og vil fremdeles legge vekt på dette arbeidet fremover.

Digitale banktjenester og øvrige ikt-tjenester var stort sett preget av god kvalitet og stabilitet i 2017, med unntak av en hendelse i høst. Denne hendelsen skyldtes feil på en stormaskin hos bankens viktigste systemleverandør, og rammet flere banker som bruker samme leverandør. Feilen medførte at sentrale kunderettede og interne systemer var ute av drift i ca. 1 døgn. I tillegg ble transaksjoner til og fra kunder forsinket. Det er iverksatt tiltak både internt i Sparebanken Møre og hos aktuell leverandør for å unngå at slik feil oppstår igjen. Generelt har sikkerheten ellers i disse tjenestene og de underliggende systemene vært god. Utover hendelsen nevnt ovenfor, har det ikke vært vesentlige sikkerhetshendelser eller tap som en følge av sikkerhetsbrudd. Godt samarbeid mellom aktørene i næringen gir et viktig bidrag i arbeidet med å redusere konsekvensene av målrattede angrep mot banker og andre finansinstitusjoner. Sparebanken Møre har stort fokus på IKT-sikkerhet, også blant bankens ansatte. I 2017 ble det blant annet gjennomført obligatorisk e-læringskurs i informasjonssikkerhet for alle ansatte i banken. Banken forlenget i 2015 en avtale med Evry om leveranse av en effektiv plattform for moderne bankdrift, inklusiv digitale løsninger for fremtidige kundebehov. Det vil også i 2018 bli fokus på kvalitet, stabilitet og sikkerhet.

Det er stort fokus på arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering i konsernet. Banken gjennomfører årlig ny risikovurdering på området. Det er også brukt mye ressurser på internkontroll og opplæring av ansatte knyttet til dette området. Banken er godt representert på den årlige anti-hvitvaskingskonferansen som blir avholdt i regi av Finans Norge, Økokrim og Finanstilsynet i november. Arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering vil ha høyt fokus i Sparebanken Møre også i 2018.

Sparebanken Møres overordnede beredskapsplan blir revidert årlig og senest i desember 2017. Underliggende beredskapsplaner, som for eksempel Beredskapsplan IKT, blir også løpende oppdatert. Det avholdes årlige øvelser. Erfaringer fra øvelsene tas med videre for ytterligere å konkretisere beredskapsplanverket, og er samtidig nyttig erfaring å ha tilegnet seg for å håndtere eventuelle krisesituasjoner som kan oppstå. Øvelsene bidrar videre til å skape bevissthet og årvåkenhet rundt hvilke problemstillinger som kan gjøre seg gjeldende under en krise.

Sparebanken Møre har etablert ulike fora og utvalg som aktivt arbeider med å håndtere konsernets operasjonelle risiko. Herunder inngår årlig sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige. Konsernet har også et sikkerhetsutvalg som har godkjenningsfunksjon for bankens BankID-regelverk. Utvalget er bredt sammensatt av personer fra flere funksjoner i konsernet. Styret mottar årlig rapport om sikkerhetssituasjonen i Sparebanken Møre, i tillegg til løpende rapporteringer knyttet til vesentlige

avvik og hendelser som måtte oppstå. I årlig ICAAP gjennomgås konsernets vesentligste risikoområder, og operasjonell risiko er i denne sammenheng gitt stor oppmerksomhet.

Sparebanken Møres operative og etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både gjennom avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi en god sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal også sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil og vedtatte risikotoleransegrenser.

Sparebanken Møres internkontrollprosesser bygger på prinsippene i den globale internkontrollstandarden COSO-modellen. Prosessene og internkontrollene skal dekke konsernet som helhet. I dette ligger dermed at også de risikoer som oppstår som følge av eierskap og drift i datterselskaper skal håndteres av konsernets totale internkontrollprosesser.

I Sparebanken Møre har den enkelte leder et særskilt individuelt ansvar for å påse at internkontrollen innen hans eller hennes ansvarsområde fungerer og blir gjennomført som forutsatt. Dette innebærer at ledere på alle plan overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt område. Slik innsikt oppnås normalt ved personlig nærvær, oppfølging av medarbeidere, stikkprøvekontroller, gjennomgang av nøkkeltall og avviksmålinger mv. Dette prinsippet er også gjeldende for ledere av datterselskapene i konsernet.

Internkontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen

Formålet med internkontrollen knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er å sørge for at avlagt regnskap er uten vesentlig feil, herunder at eventuelle feil skal avdekkes i tide. Videre skal internkontrollen sørge for at de eksterne regnskapskravene oppfylles, samt at den informasjonen som publiseres til analytikere, tilsynsmyndigheter, investorer, kunder og andre interessenter er fullstendig og gir et rettvise bilde av konsernets finansielle situasjon.

Ansvar for selve regnskapsrapporteringsprosessen er tillagt Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom, da med avdeling Økonomi som den koordinerende og ledende enheten. Det er etablert klare arbeidsfordelingsplaner og backup-lister for både oppgaver og personell i denne og andre avdelinger innen seksjonen.

Registrering av transaksjoner skjer i kjernesystemene til banken, og det gjennomføres daglige avstemminger mellom dette systemet og regnskapssystemet (IROS). Det tas ut periodiske styringsrapporter som kvalitetssjekkes. Eventuelle registrerte avvik korrigeres fortløpende. Månedlig utarbeides ulike styringsrapporter; BMS, analyser, risikorapporter mv., og konsolidering gjennomføres både månedlig og kvartalsvis. Både resultat-, balanseposter og noteopplysninger avstemmes mot system og tidligere rapporteringer.

Et ledd i internkontrollen knyttet til rapporteringen av årsregnskapet er samarbeidet med ekstern revisor og deres revisjon av konsernets regnskap. Samarbeidet er vurdert som godt, og er en bidragsyter til at regnskapsrapporteringsprosessen blir god.

Både kvartalsregnskap og årsregnskapet behandles av både bankens ledergruppe og revisjons- og risikoutvalget, før endelig behandling i styret og generalforsamling.

Rapportering av internkontroll

Rapportering av internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med avdeling Compliance som koordinerende enhet.

Styret har mottatt løpende rapportering om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør har videre avlagt årlig rapport til styret vedrørende en samlet vurdering av risikosituasjonen og en vurdering av om de etablerte internkontrollene fungerer. Denne rapporten inneholdt også vurderinger gjennomført i de datterselskap som er underlagt kravene i "Forskrift om risikostyring og internkontroll".

Basert på mottatte rapporteringer mener styret at internkontrollen er forsvarlig ivaretatt i Sparebanken Møre.

Internrevisjon

Internrevisjon er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende.

Konsernets internrevisjon har i 2017 vært utkontraktert til BDO. Internrevisjonen rapporterer til revisjons- og risikoutvalget og styret. Det er utarbeidet plan for internrevisors arbeid som er vedtatt av styret. Revisjons- og risikoutvalget og styret har i 2017 mottatt regelmessige rapporter fra internrevisor i henhold til denne planen.

I sin årsrapport for 2017 har internrevisor rapportert til styret at konsernet har en governance, risikostyring og internkontroll

som er tilfredsstillende, gitt Sparebanken Møres størrelse og kompleksitet. Det er ikke avdekket vesentlige brudd på relevante lover eller forskrifter. Internrevisor har gjennom året videre foretatt en gjennomgang av bankens egevaluering av risikostyring og internkontroll. Denne ble ansett som tilfredsstillende, både i forhold til prosess for gjennomføring, detaljeringsgrad ved utførelse, samt sammendragsrapportering til styret. Egevalueringen ble for øvrig vurdert å være i tråd med de kravene som stilles i "Forskrift om risikostyring og internkontroll".

REDEGJØRELSE OM EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Eierstyring og selskapsledelse i Sparebanken Møre omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeveiserne, kundenes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets eierstyring og selskapsledelse skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi trygghet for at kommuniserte mål blir nådd og strategier realisert.

Styret vil fremheve følgende områder som svært viktige for å opprettholde tillitsforholdet til markedet:

- Verdiskaping for egenkapitalbeveiserne og andre investorer i bankens verdipapirer
- Kompetent og uavhengig styring og kontroll
- Gode interne styringsprosesser
- Overholdelse av lover og regler
- Åpenhet og god kommunikasjon med eiere, øvrige investorer, kunder, ansatte og omgivelsene for øvrig
- Likebehandling av egenkapitaleierne

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse", sist oppdatert 30. oktober 2014. Sparebanken Møres redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse finnes som en egen del av årsrapporten.

SPAREBANKEN MØRES UTØVELSE AV SAMFUNNSANSVAR

Sparebankene har lange tradisjoner og er gjennom sitt virke en viktig aktør i lokalsamfunnene, både for det lokale næringslivet og kundene som bor i sparebankens nedslagsfelt. Dette er et ansvar Sparebanken Møre tar på stort alvor. Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke sparebanker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i fylket sluttet seg til Sparebanken Møre, sist i 2009 med Tingvoll Sparebank. Bankvirksomheten i de sammensluttende sparebanker kan spores tilbake til 1843, med opprettelsen av Herrøe og Røvde Sparebank.

Retningslinjer for etikk og samfunnsansvar

Sparebanken Møres kjerneverdier skal gjennomsyre all aktivitet i organisasjonen. Både den overordnede ledelsen og konsernets medarbeidere skal gjøre sitt ytterste for at Sparebanken Møre skal fremstå som «Engasjert, Nær og Solid». Disse kjerneverdiene gjennomsyres også våre Retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, som gir føringer for hvordan vi skal opptre og håndtere forhold knyttet til etiske vurderinger, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, likestilling, sosiale forhold, det ytre miljøet og bekjempelse av hvitvasking og korrupsjon. Retningslinjene ble revidert og oppdatert i desember 2017, med virkning fra januar 2018.

Retningslinjene er operasjonalisert gjennom eksempelvis personalhåndbok, ansettelsesregelverk, sikkerhetshåndbok, internt anti-hvitvaskingsregelverk mv. Nyansatte i Sparebanken Møre presenteres for konsernets regelverk på nyansettelseskurs. I tillegg gjennomføres det e-læring for alle ansatte.

Arbeidsmiljø

"Verdiveiviseren", som er Sparebanken Møres styringsdokument for kultur, verdier og holdninger, skal motvirke diskriminering i organisasjonen. Det er ikke registrert noen tilfeller av diskriminering i 2017. Banken har egne retningslinjer for intern varslings, som skal benyttes dersom bankens ansatte ser behov for å rapportere om uønskede hendelser med betydning for seg selv eller kollegaer.

Bankens årlige undersøkelse av det interne miljøet på arbeidsplassen kartlegger ulike sider ved arbeidsmiljøet og den generelle arbeidssituasjonen i banken. Undersøkelsen gir et konkret utgangspunkt for å kunne prioritere ulike forbedringstiltak. Arbeidsmiljøundersøkelsen fra 2017 viste at de ansattes oppfattelse av både arbeidsmiljø og læringsmiljø var godt. Arbeidsmiljøundersøkelsene behandles på styrenivå i Sparebanken Møre.

Likestilling

Sparebanken Møre arbeider målrettet for å fremme likestilling. Bildet av andel kvinner og menn viser at det av konsernets 376 ansatte er 235 kvinner (62,5 %) og 141 menn (37,5 %). 362 er ansatt i banken og 14 i datterselskapene. Av morbankens 362 ansatte er fordelingen 228 kvinner (63,0 %) og 134 menn (37,0 %). Det er 40 medarbeidere i banken på deltid, alle er kvinner. Andelen

kvinner i bankens ulike lederstillinger utgjør 44,1 % og menn 55,9 %. Banken har som mål å øke andelen kvinner i ledende stillinger.

Sparebanken Møre har 8 styremedlemmer; 4 kvinner og 4 menn.

Medarbeidere

Bemanningen i konsernet var 359 årsverk ved årsskiftet, en nedgang på 19 årsverk i løpet av 2017. Gjennomsnittsalderen på de ansatte i banken er endret fra 47,9 år til 48,3 år. Medarbeiderne har en gjennomsnittlig ansettelsestid i Sparebanken Møre på 18,5 år. I løpet av 2017 har 7 nye personer blitt ansatt i Sparebanken Møre. Det er registrert en turnover på 6,4 % i 2017, mot 4,4 % i 2016.

Sparebanken Møre skal være en attraktiv arbeidsplass, der den enkelte medarbeider gis selvstendig ansvar og mulighet for personlig utvikling. Det er sterk konkurranse i finansmarkedet, og det er nødvendig å være tilpasset de markedsmessige forventningene i det lange løp, både når det gjelder tilgjengelighet og kompetanse. Kvalitet og effektivitet i arbeidsprosessene ut mot markedet er kontinuerlig fokusert i de kompetansehevende tiltakene som iverksettes. Sparebanken Møre sikrer dette blant annet gjennom utviklingsprogram og rekrutteringspolitikk.

I ansettelsesforhold skal det ikke finne sted diskriminering basert på alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status. De ansatte står fritt til å organisere seg i arbeidstakerorganisasjoner, og det er etablert et eget tillitsapparat i Sparebanken Møre. Regler for dette er nedfelt i personaladministrativ håndbok og gjelder som grunnlag for ansettelsesprosedyrene i konsernet. De ansattes tillitsvalgte og ledelsen møtes fast en gang pr. kvartal for å drøfte saker som er av viktighet for begge parter, blant annet forhold som angår arbeidsmiljø og trivsel på arbeidsplassen. Samarbeidet mellom ledelsen og de ansattes tillitsvalgte er godt i Sparebanken Møre.

Sykefravær og inkluderende arbeidsliv

Det totale sykefraværet for 2017 ble 3,91 %, mot 3,44 % i 2016. Langtidssykefraværet var 2,52 % i 2017, mot 2,05 % i 2016. Korttidssykefraværet er stabilt likt på 1,39 % i 2017 mot 1,39 % i 2016. De langtidssykemeldte følges tett opp, og målet er å hjelpe dem tilbake i arbeid så raskt som mulig.

Sparebanken Møre er med i ordningen "Et Inkluderende Arbeidsliv". Banken har positive erfaringer med samarbeid med det offentlige, for å legge til rette for tilpassede ordninger for de medarbeiderne som har behov for det. Permisjonsfraværet i 2017 var 2,55 %.

Oppfølgingssystemet for helse, miljø og sikkerhet (HMS) er integrert i bankens øvrige internkontroll. Forbedringstiltak innen disse områder gjennomføres når det påvises svakheter. Det er avholdt pålagte HMS-kurs for bankens verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer, samt HMS-kurs for alle ledere med personalansvar. Hver avdeling skal hvert år utarbeide egen risiko- og sårbarhetsanalyse. Her skal farer og problemer kartlegges, risiko vurderes og planer utarbeides for å redusere risikoforholdene. Jevnlig blir det også holdt øvelser for å kunne takle krisesituasjoner som brann, ran og konflikthåndtering. I 2017 er det meldt om noen få tilfeller av trusler mot ansatte i banken. Disse er løpende fulgt opp. Det har videre vært noen tilfeller av falske alarmer. Med unntak av disse hendelsene er det ikke registrert eller rapportert om andre tilsvarende hendelser, skader eller ulykker i løpet av 2017.

Menneskerettigheter

Sparebanken Møre støtter og respekterer internasjonale menneskerettigheter. Banken er medlem av Finans Norge og er bundet av avtaler innenfor dette området. Sparebanken Møre har all sin virksomhet innenlands, og har ingen ansatte eller kunder av betydning med adresse utenfor Norge.

Ytre miljø og klimaendringer

Sparebanken Møre driver ikke en virksomhet av en slik karakter at det forurensar det ytre miljøet. Det er derfor ikke utarbeidet særskilte retningslinjer på dette området. At slike retningslinjer ikke er utarbeidet medfører likevel ikke at vi har manglende fokus på de miljøutfordringer som ellers gjelder i samfunnet. Vårt miljøengasjement kommer eksempelvis til uttrykk gjennom fokus på bruk av ulike typer forbruksmaterieell, innkjøpsordninger, strømforbruk, resirkuleringsordninger, avfallshåndtering og håndtering av el-utstyr.

Vi søker å tilby papirløse tjenester ovenfor kundene våre, blant annet gjennom elektronisk signering av diverse bankpapirer i nettbank. Der det er behov for dialog mellom oss og kunden vil elektroniske kanaler som e-post, nettbankpostkasse, chat og kundesamtaler via skype kunne benyttes. I de tilfeller der banken gjør oppussinger og ombygninger av eksisterende lokalteter gjennomføres dette også med hensynet til ytterligere forbedringer av HMS-forhold, samt eksempelvis ENØK-prosjektkrav. Det legges vekt på at energiforbruk totalt sett skal reduseres gjennom oppgraderinger av lys- og varmestyring.

Sparebanken Møre har en bredt differensiert næringslivsportefølje. Flere bedrifter som banken har utlån til, driver virksomhet som vil ha påvirkning på miljøet. Gjennom kredittgivingen har banken indirekte påvirkningsmuligheter på det ytre miljøet.

Konsernet skal gjøre særskilte vurderinger ved finansiering av næringsdrivende (eller personer) der kundens produkter eller aktiviteter kan være forbundet med vesentlig miljørisiko. Miljømessige forhold skal vurderes på lik linje med andre former for risiko.

Bekjempelse av korrupsjon og økonomisk kriminalitet

Som en aktør innenfor finansnæringen er vi underlagt en rekke lover og krav knyttet til motarbeidelse av korrupsjon og andre typer økonomisk kriminalitet. Sparebanken Møre skal selv fremstå med høy etisk standard, og vi skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer som har tvilsomt rennommé. Den enkelte ansattes bevissthet knyttet til disse forholdene er viktig, og dette er også et fokusområde for styret i Sparebanken Møre. I tillegg til fokus mot egne ansatte på dette området, gjennom internt regelverk og etiske retningslinjer, har Sparebanken Møre både interne prosesser og systemer som er med på å forhindre hvitvasking, korrupsjon og andre økonomiske kriminalitetshandlinger. Banken rapporterer blant annet løpende til Økokrim vedrørende mistenkelige transaksjoner. Anti-hvitvasking ved kundeopprettelser og andre kontaktpunkt mot våre kunder er også et høyt prioritert område.

Det er nulltoleranse for interne misligheter i vårt konsern. Det er videre svært lav terskel for å rapportere mistanker om kriminelle handlinger, slik som mistenkelige transaksjoner, til de korrekte myndigheter. Styret mottar årlig rapportering på antall saker som er sendt til Økokrim på dette området. Sparebanken Møre gjør sitt ytterste, gjennom systemmessige tiltak og opplæring av egne ansatte, for at eventuell korrupsjon og økonomisk kriminalitet skal forhindres og avdekkes så tidlig som mulig. Noen av de generelle utfordringene på dette området er at de kriminelle blir stadig mer utspekulerte, og de teknologiske mulighetene for å skjule korrupsjon og økonomisk kriminalitet blir stadig bedre. Sparebanken Møre samarbeider derfor med andre aktører innen finansbransjen for å håndtere disse problemstillingene, og er i løpende dialog både med Finans Norge, Økokrim og Politiet. Antall rapporterte bedragerisaker har vært relativt stabilt de siste årene, men med en noe økende tendens fra 2016 til 2017.

Våre bidrag til lokalsamfunnene i Møre og Romsdal

Sparebankene og sparebankstiftelsenes allmenntilgunnende arbeid har sine røtter tilbake til etableringen av et sparebankvesen i Norge på 1820-tallet. Sparebankene ble i sin tid etablert for å sikre en finansiell infrastruktur i samfunnet, samtidig som bankene hadde en sterk sosialpolitisk motivasjon. Folk flest skulle ha mulighet til en trygg plassering av sparepengene sine, og sikres en fornuftig avkastning på disse. Samtidig skulle deler av overskuddet brukes til å tilgodese gode samfunnsformål i bankens virkeområde.

Sparebanken Møre har to grupper av eiere; egenkapitalbevisiere og lokalsamfunnet. Bankens utbyttestrategi er klar på at våre eiere skal likebehandles. Lokalsamfunnene i Møre og Romsdal eier ca. 50 prosent av Sparebanken Møre, noe som betyr at halvparten av årets utdelte overskudd fases tilbake til fylket gjennom det vi har valgt å kalle *utbyttedmidler til samfunnet (TEFT-midler)*.

De siste årene er det avsatt i snitt rundt 120 mill. kroner årlig til utbyttedmidler til samfunnet. Gjennom disse midlene synliggjør Sparebanken Møre sitt ansvar og samfunnsengasjement overfor lokalsamfunnene i Møre og Romsdal, som banken er en stolt del av.

Vår visjon for utbyttedmidlene til samfunnet

Det er betydelige midler som årlig overføres til allmenntilgunnende formål. Det er derfor viktig for oss i Sparebanken Møre at midlene håndteres på en god måte, og at vi har en tydelig strategi for midlenes mål og mening. Visjonen for samfunnsengasjementet vårt er følgende:

«Sparebanken Møre skal bidra til å styrke muligheten for mennesker og virksomheter til å leve, virke og utvikle seg og ha et godt liv i Møre og Romsdal».

Hovedsatsingsområder

Det er mange som forbinder Sparebanken Møre sitt samfunnsengasjement med støtte til ulike typer idrett. Vi er imidlertid også en av fylkets viktigste kultursponsorer, og en viktig bidragsyter til ulike nærmiljøtiltak. De siste årene har vi også hatt et sterkt fokus på innovasjon, nyskaping og næringsutvikling i tett samarbeid med høyskoler, universitet og kunnskapspark i fylket. For regnskapsåret 2016 ble det avsatt 141 mill. kroner til utbyttemidler til samfunnet. Disse midlene har gjennom 2017 blitt disponert i henhold til bankens hovedsatsningsområder som er idrett, kultur, nærmiljø, samferdsel, kompetanse og næringsutvikling.

TEFT stipend

TEFT stipend er Sparebanken Møre sitt talentstipend for unge mellom 15-35 år. I 2017 delte vi ut 16 stipend innen kategoriene kultur og idrett, herav tre toppstipend på 100.000 kroner.

Nyskappingsstipendet NÆRINGSTEFT

I 2017 ble nyskappingsstipendet NÆRINGSTEFT lansert, et gründerkonsept oppbygd som en konkurranse, der vinneren mottar 1 million kroner. Nyskappingsstipendet har generert stort engasjement, og nær 200 gründere i bankens markedsområde sendte inn søknad. Av disse ble 50 utvalgt til å bli med på en kompetansereise i regi av banken og kunnskapspark i fylket. Underveis har disse blitt redusert til 10 semifinalister, og vinneren kåres under Sparebanken Møres investorseminar Børs og Bacalao 8. mars 2018.

Samarbeid skole og næringsliv

Sparebanken Møre er en aktiv samarbeidspartner for mange skoler i fylket. Flere av bankens medarbeidere bidrar blant annet som forelesere, både i grunnskole, videregående skole og på høyskole/universitetsnivå.

Sparebanken Møre er hovedsamarbeidspartner for Ungt Entreprenørskap (UE), Møre og Romsdal. Samarbeidet strekker seg tilbake til 2005. Her bidrar vi ikke bare økonomisk, men også sterkt faglig. Ungt Entreprenørskap engasjerer elever og studenter over hele landet i elev-, ungdoms- og studentbedrifter. Lokallaget i Møre og Romsdal er svært aktivt, og flere av bedriftene har kommet videre både til NM og EM. For Sparebanken Møre er det naturlig å støtte ungdom som viser skaperglede, og bidra til å gi de unge kunnskap til å ta gode selvstendige valg.

En viktig del i samarbeidet med UE er formidling av personlig økonomi. Nærmere 50 av bankens ansatte er engasjert som veiledere for programmene «Økonomi og karrierevalg» og «Sjef i eget liv» på ungdomsskoler og videregående skoler i fylket. I skoleåret 2016/2017 underviste banken 2100 ungdomsskoleelever gjennom programmet «Økonomi og Karrierevalg». I tillegg fikk nærmere 1000 elever i den videregående skolen i fylket undervisning i programmet «Sjef i eget liv». Tilbakemeldingene fra både lærere og elever er at dette er svært nyttig, og banken opplever økt etterspørsel fra skolene for begge programmene.

I 2017 etablerte Sparebanken Møre et formelt forskningssamarbeid med NITU i Ålesund. TEFT-lab skal bidra til forskning innen områdene Tjenesteinnovasjon, Entreprenørskap, Finans og Teknologi, og er et godt eksempel på et spennende samarbeid mellom akademia og næringsliv. Samtidig som det bidrar med kompetanse som næringslivet i regionen trenger, styrkes også det akademiske miljøet i Møre og Romsdal. Målet er at samarbeidet skal bidra til spennende synergier som kan skape verdier til regionen vår. Bankens ønsker å være både pådriver og deltaker i dette arbeidet.

Rapportering

Styret er opptatt av at Sparebanken Møres samfunnsansvar håndteres på en god måte. Det rapporteres derfor halvårlig om planer, tildelinger og bruk av allmenntilgjengelige midler.

FORTSATT DRIFT

Styret bekrefter at forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Til grunn for dette ligger konsernets langsiktige prognoser for de kommende år. Konsernet har en soliditet som overstiger myndighetenes krav.

UTSIKTENE FREMOVER

De økonomiske utsiktene for Møre og Romsdal synes gode ved inngangen til 2018. Produksjonen er høy i de fleste bransjer, nedgangen i oljerelaterte næringer er i ferd med å snu og det er høy aktivitet i offentlig sektor. Høyere oljepris, lav rente, en svak kronekurs og god eksportmarkedsvekst er viktige årsaker til dette. Boligprisene har imidlertid fortsatt å falle, og det er usikkerhet knyttet til prisutviklingen framover.

Oppgangen i produksjon og etterspørsel innenfor ikke-oljerelaterte næringer, sammen med betydelige omstillinger i arbeidsmarkedet, har gitt seg utslag i en nedgang i ledigheten. Den gjennomsnittlige ledigheten i fylket har ikke vært lavere siden våren 2015. Ved utgangen av desember lå den registrerte ledigheten fra NAV i Møre og Romsdal på 2,4 prosent. Dette er samme ledighetsprosent som for landet som helhet.

Tall for hele landet viser at kredittveksten til husholdninger var relativt stabil gjennom 2017, mens veksttakten var tiltakende for lån til næringslivet. Veksttakten i innskudd har også vært tiltakende de siste månedene av 2017. Vi opplever fortsatt sterk konkurranse i markedet, både for utlån og innskudd. Banken er konkurransedyktig og registrerte god, men svakt avtakende utlånsvekst både til personmarkedet og til næringslivsmarkedet gjennom 2017.

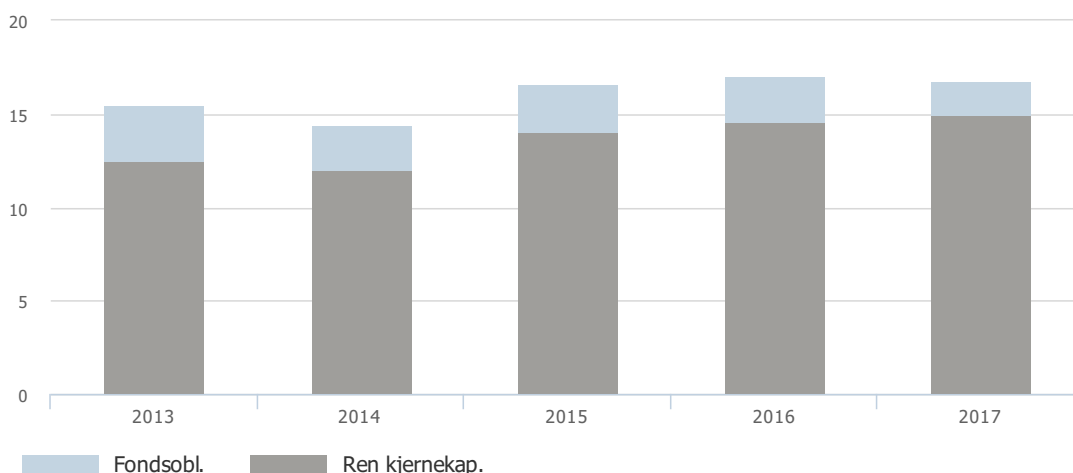
Innskuddsveksten fra personmarkedet er god og innskuddsdekningen er høy. Det forventes at utlånsveksten innenfor både personmarkedet og næringslivsmarkedet vil være noe lavere i 2018 sammenlignet med veksten i 2017. Fokus vil hele tiden være å ha lønnsom vekst.

Banken vil fortsatt være en sterk og engasjert støttespiller for næringslivet på Nordvestlandet.

Sparebanken Møre har en målsetting om kostnadseffektiv drift, med en kostnadsandel lavere enn 45 prosent av inntektene i 2018. Det forventes at tapene i Sparebanken Møre vil være på et lavt nivå også i 2018. Totalt sett forventes det et godt resultat for 2018, og en egenkapitalrentabilitet over 10 prosent.

Fig. 8 Kapitaldekning

I % av beregningsgr.lag

TAKK

Styret vil takke de ansatte og tillitsvalgte i konsernet for deres gode bidrag i 2017. Styret vil også takke Sparebanken Møres kunder, investorer og øvrige forbindelser for det gode samarbeidet gjennom året.

Ålesund, 31. desember 2017
21. februar 2018

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkeset**

**Henrik
Grung**

**Elisabeth Maråk
Støle**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**
ADM. DIREKTØR

Eierstyring og selskapsledelse

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan Sparebanken Møre i 2017 har fulgt de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014. Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet anbefalingen, og denne er tilgjengelig på www.nues.no.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

Sparebanken Møre følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2014. Det er ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i Sparebanken Møre. Mindre tilpasninger er gjort av hensyn til at en sparebank er en selveiende institusjon, og at styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene er ulik aksjeselskaper. I tillegg er det tatt hensyn til bankens særskilte tilknytning til lokalsamfunnet og bankens samfunnsansvar (corporate social responsibility). Det vises for øvrig til styrets årsberetning for 2017 vedrørende ytterligere redegjørelse for Sparebanken Møres utøvelse av samfunnsansvar.

Det er utarbeidet retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, basert på konsernets kjerneverdier: "Engasjert, nær og solid". Kjerneverdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt Sparebanken Møre har med markedet, kundene og omgivelsene forøvrig. En nærmere beskrivelse av de enkelte kjerneverdiene og retningslinjen kan finnes på konsernets hjemmeside.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

2. VIRKSOMHET

Sparebanken Møre ble dannet 1. april 1985 ved en sammenslutning av en rekke banker i Møre og Romsdal. Senere har flere banker i Møre og Romsdal sluttet seg til Sparebanken Møre. Bankvirksomheten i de sammensluttede sparebanker kan spores tilbake til 1843.

Sparebankens formål er å utføre forretninger og tjenester som det er vanlig eller naturlig at sparebanker utfører, og som er innenfor rammen av den lovgivning som til enhver tid gjelder, og de til enhver tid gitte konsesjoner. Sparebanken kan herunder yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester i samsvar med bestemmelsene i verdipapirhandelloven.

Sparebanken Møre er totalleverandør av tjenester innen områdene finansiering, innskudd og plasseringer, betalingsformidling, økonomisk rådgivning, formuesforvaltning, forsikring og eiendomsmegling.

Vedtektene finnes i sin helhet på konsernets hjemmeside; www.sbm.no.

Sparebanken Møre gjennomfører årlig en omfattende strategiprosess som definerer konsernets langsiktige mål og retning. Gjeldende langsiktig strategiske plan, «Møre 2021», ble vedtatt av styret i august 2017, og implementeringen av arbeidet med de tiltak som her ble besluttet er allerede godt påstartet.

Strategien og målene i den langsiktige strategiske planen er innenfor rammen av Sparebanken Møres vedtekter. Sparebanken Møre skal opprettholde sin posisjon som nr 1-bank for personkunder fra Møre og Romsdal, samt små og mellomstore bedrifter. Sparebanken Møre skal også være en attraktiv partner for større bedrifter og offentlig sektor. Det skal arbeides for en sunn finansiell struktur og soliditet, samt en sterk lønnsomhet. De økonomiske måltallene er gjengitt i Sparebanken Møres årsrapport, samt i Sparebanken Møres Pilar 3-dokument som er tilgjengelig på bankens hjemmeside. Gjennom året gis det informasjon og guiding til markedet og andre interessenter, gjennom børsmeldinger og regnskapspresentasjoner, om de strategiske målsettingene og utvikling i forhold til disse.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal, et stabilt marked for langsiktig finansiering ved behov, og mål i langsiktig strategisk plan. Gjennom en årlig prosess for evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger, har konsernet sterk fokus på at kapitalen er tilpasset mål, strategier, risikoprofil og regulatoriske krav. Kapitalsituasjonen følges kontinuerlig i året gjennom interne beregninger og rapporteringer.

Sparebanken Møres utbyttepolitikk ble endret 18. oktober 2017 og er som følger:

”Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen.

Utbytte består av kontantutbytte til egenkapitalbeviserne og samfunnsutbytte. Andelen av overskuddet som avsettes til utbytte tilpasses bankens soliditet. Om ikke soliditeten tilsier noe annet, tas det sikte på at om lag 50 prosent av årets overskudd samlet sett kan utdeles som utbytte.

Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.”

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å dele ut utbytte på grunnlag av sist godkjent årsregnskap. En slik fullmakt vil i så fall være forankret i Sparebanken Møres utbyttepolitikk, og begrunnelsen for forslag til en slik fullmakt vil angi blant annet hvordan fullmakten gjenspeiler denne utbyttepolitikken.

Styret i Sparebanken Møre kan få fullmakt fra generalforsamlingen til å foreta kapitalforhøyelser og/eller til kjøp av egne egenkapitalbevis. Styrefullmakter til å foreta kapitalforhøyelser vil være begrenset til definerte formål, og fullmakten skal være begrenset og ikke vare lenger enn frem til neste ordinære generalforsamlingsmøte. Fullmakt til kjøp av egne egenkapitalbevis fornyes normalt sett på møte i generalforsamlingen i desember, og er således begrenset til normalt ett år av gangen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

4. LIKEBEHANDLING AV EGENKAPITALBEVISEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Det gjensidige tillitsforholdet som er opparbeidet mellom Sparebanken Møre og de viktigste interessegruppene er banken opptatt av å videreutvikle. Det blir derfor lagt stor vekt på åpenhet i forhold til interessentene i markedet, både de som skaffer banken egenkapital og finansiering, og de som har behov for relasjoner til banken på annen måte.

Alle egenkapitalbeviserne skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Styrets kontakt med investorene skjer normalt gjennom administrasjonen. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Banken forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebank med egenkapitalbevis. Ved eierandelskapitalforhøyelser bør eksisterende egenkapitalbevis ha fortrinnsrett med mindre særskilte forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet, og begrunnelsen skal offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.

Bankens transaksjoner i egne egenkapitalbevis foretas vanligvis på børs. Tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis gjøres til gjeldende kurs i markedet.

Vedrørende transaksjoner med nærstående parter inneholder konsernets etiske retningslinjer regler for hvordan eventuelle interessekonflikter skal håndteres. Reglene gjelder for tillitsvalgte og ansatte i konsernet. "Instruks for styret i Sparebanken Møre" inneholder særlige regler knyttet til behandling av saker hvor styremedlemmer selv, eller nærstående av disse, har direkte eller indirekte interesser. Styremedlemmene skal melde fra til styret også hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som skal inngås av banken.

Dersom det skulle forekomme ikke-uvesentlige transaksjoner mellom Sparebanken Møre konsernet og egenkapitalbeviserne, styremedlemmer, ledende ansatte eller nærstående av disse, med mindre det gjelder saker som behandles av generalforsamlingen, skal styret sørge for at det foreligger verdivurdering fra uavhengig tredjepart.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

5. FRI OMSETTELIGHET

Sparebanken Møres egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

6. GENERALFORSAMLING

En sparebank er i utgangspunktet en selveiende institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskap, jf. finansforetakslovens kap. 8 om styringsorgan. Sparebanken Møre etterlever bestemmelsene i finansforetaksloven, og dette representerer et avvik fra anbefalingen.

Bankens øverste organ er generalforsamlingen. Sammensetningen av generalforsamlingen følger av bankens vedtekter. Generalforsamlingens medlemmer er personlig valgt, og kan ikke møte ved fullmektig. Det er valgt varamedlemmer som møter ved fravær.

Innkalling og saksdokument til generalforsamlingens møter gjøres tilgjengelig på bankens hjemmesider senest 21 dager før møtet. I tillegg offentliggjøres innkalling og saksdokumenter på Oslo Børs og innkalling sendes via post. Et medlem i generalforsamlingen, eller andre som etter loven skal motta slike dokument, kan likevel kreve å få dokumentene tilsendt.

Generalforsamlingen kan ikke treffe beslutning i andre saker enn dem som er bestemt angitt i innkallingen. De forslag til vedtak og saksvedlegg som gjøres tilgjengelig på nettsider og Oslo Børs skal være tilstrekkelig detaljert og dekkende til at generalforsamlingens medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles.

Medlemmer av styret, valgkomiteen og ekstern revisor deltar på generalforsamlingens møter. Styrets leder og administrerende direktør har plikt til å møte i generalforsamlingen.

Generalforsamlingens leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Avvik fra anbefalingen: Mindre avvik da styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene i en sparebank skiller seg fra aksjeselskap.

7. VALGKOMITEER

Bankens vedtekter fastsetter bestemmelser om valgkomiteer.

Generalforsamlingens valgkomité velges av generalforsamlingen og består av 4 medlemmer, valgt blant medlemmene i generalforsamlingen. Komiteen har representanter fra alle grupper som er representert i generalforsamlingen. Det skal i tillegg tilstrebes geografisk spredning av valgkomiteens medlemmer innenfor kommunene der sparebanken har sitt virksomhetsområde. Videre vektlegges prinsippet om uavhengighet og habilitet i forholdet mellom valgkomiteen og dem som skal velges.

Adm. direktør deltar på valgkomités første møte, og ellers ved forespørsel. Styrets leder deltar også på et møte med valgkomiteen i løpet av komitéarbeidsprosessen. Valgkomiteen mottar styrets evaluering av eget arbeid.

Generalforsamlingens valgkomité forbereder valg av generalforsamlingens medlemmer og varamedlemmer som skal representere samfunnsfunksjonen, leder og nestleder i generalforsamlingen, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret eksklusiv de ansattes representanter, samt valg av leder og medlemmer av valgkomiteen. Retningslinjer for valgkomiteen er utarbeidet og fastsatt av generalforsamlingen.

De kundevalgte medlemmene av generalforsamlingen velger en egen valgkomité som forbereder kundenes valg av representanter til generalforsamlingen. Denne komiteen har 4 medlemmer.

Videre velger medlemmene av generalforsamlingen valgt av egenkapitalbeviserne en egen valgkomité som forbereder egenkapitalbevisernes valg av medlemmer til generalforsamlingen. Denne komiteen har 3 medlemmer.

Medlemmer av valgkomiteene velges for 2 år av gangen. De enkelte komiteers innstillinger begrunnes. Generalforsamlingens valgkomites innstilling gjøres tilgjengelig for generalforsamlingen senest 21 dager før valgene skal foretas av generalforsamlingen, jf. punkt 6.

Informasjon om hvem som er medlemmer av valgkomiteene ligger tilgjengelig på bankens nettsider.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

8. BEDRIFTSFORSAMLING OG STYRE, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Sparebanker har ikke bedriftsforsamling. Det vises til punkt 6 om sammensetningen av en sparebanks organer.

Styret består av 8 medlemmer, med 4 varamedlemmer, valgt av generalforsamlingen. To av medlemmene er valgt blant bankens ansatte. Alle styremedlemmene er uavhengige av bankens daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Styrets leder og nestleder er valgt av generalforsamlingen ved særskilte valg. Samtlige medlemmer velges for 2 år. Av de valgte medlemmer er fire på valg det ene året, og fire medlemmer på valg påfølgende år. Medlemmer og varamedlemmer som er på valg kan gjenvelges. Et valgt medlem av styret kan ikke ha dette tillitsvervet i et sammenhengende tidsrom lengre enn 12 år, eller ha dette tillitsvervet i mer enn 20 år sammenlagt.

Ved valg av styrets medlemmer søkes behovet for kontinuitet og uavhengighet oppnådd i tillegg til en balansert sammensetning. Styrets totale kompetansesammensetning, kapasitet og mangfold vektlegges.

Årsrapporten inneholder ytterligere opplysninger om styrets medlemmer, herunder også hvor mange egenkapitalbevis det enkelte medlem eier. Sparebanken Møre har ikke noe program for styremedlemmers kjøp av egenkapitalbevis.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

9. STYRETS ARBEID

Styret leder sparebankens virksomhet. Styret er ansvarlig for at de midler sparebanken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret skal sørge for en tilfredsstillende organisering av bankens virksomhet, og har plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret fastsetter også bevilgningsreglementet for banken.

Gjennom "Instruks for styret i Sparebanken Møre" er styrets ansvar og oppgaver nedfelt. Det er videre vedtatt "Instruks for adm. direktør". Disse instruksene danner grunnlag for etablert ansvars- og oppgavefordeling mellom styret og administrerende direktør.

Styrets leder skal innen mai hvert år, i samråd med administrerende direktør, sette opp forslag til en årlig plan for styrets arbeid i

det kommende året med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring, herunder møteplan og hovedpunkter på agenda for styremøtene for neste kalenderår.

Styret evaluerer årlig sin egen arbeidsform og kompetanse med sikte på forbedringstiltak.

Styret vedtar de overordnede langsiktige økonomiske målene for Sparebanken Møre. Disse er nedfelt i konsernets strategiske plan. Detaljene i planen revideres årlig i en felles prosess mellom styret og bankens toppledergruppe. Styret sikrer på denne måten at banken ledes slik at de fastsatte overordnede mål nås.

I de tilfeller der styrets leder eller annet styremedlem anses som inhabil i forhold til de saker som behandles, fratrer styrets leder eller annet styremedlem ved behandlingen. Beslutningsgrunnlag blir ikke fremlagt for dette medlemmet. I de tilfeller der styrets leder anses inhabil ledes behandlingen av styrets nestleder.

Sparebanken Møre har tre styreutvalg valgt av og blant styrets medlemmer. Dette er revisjonsutvalget, risikoutvalget og godtgjørelsesutvalget. Det er utarbeidet instruks for styreutvalgene vedtatt av styret.

Både revisjonsutvalget og risikoutvalget har tre medlemmer. For å effektivisere utvalgenes oppgaver, og for å sikre samspill og synergier mellom utvalgene er medlemmene i de to utvalgene de samme personene. Utvalgene har den kompetansen som ut fra bankens organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta utvalgenes oppgaver. Uavhengighet er ivaretatt i henhold til anbefalingen.

Revisjonsutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Risikoutvalget skal vurdere om prisingen av Sparebanken Møres produkter tar hensyn til tilhørende risiko. Der dette ikke er tilfelle skal utvalget sørge for at styret forelegges forslag til forbedringstiltak. Videre skal utvalget blant annet bidra til at styret overvåker og styrer banken og konsernets samlede risiko på en god måte, og bidra til at styret jevnlig vurderer om bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfang av virksomheten.

Godtgjørelsesutvalget er omtalt i redegjørelsens punkt 12.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

10. RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

Sparebanken Møre legger til grunn en helhetlig risikostyringsprosess som grunnlag for sin internkontroll. Dette er blant annet nedfelt i bankens styrevedtatte "Risikopolisy". For å utøve en helhetlig risikostyring i Sparebanken Møre benyttes den globale internkontrollstandarden COSO-modellen.

Styrevedtatte "Overordnede retningslinjer for styring og kontroll i Sparebanken Møre" har nedfelt som utgangspunkt at den enkelte leder i konsernet skal sørge for å ha tilstrekkelig kunnskap om alle vesentlige risikoer innen eget ansvarsområde, slik at risikoen kan forvaltes på en økonomisk og administrativ forsvarlig måte.

I "Instruks for styret i Sparebanken Møre" er styrets rolle, styrearbeidets betydning, form, innhold og gjennomføring definert. Inkludert her er også risikostyring, både gjennom styringsfunksjonen og tilsynsfunksjonen. Videre er det utarbeidet egen instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget i konsernet, samt egen instruks for godtgjørelsesutvalget.

Styret påser at risikostyringen og internkontrollen i Sparebanken Møre er tilstrekkelig og systematisk, og at disse prosessene er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, etiske retningslinjer, pålegg, og eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter prinsippene og retningslinjer for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene i samsvar med bankens og konsernets risikobærende evne, og forsikrer seg om at strategier og retningslinjer blir formidlet til de ansatte. Styret vurderer systematisk og jevnlig strategier og retningslinjer for risikostyringen. Styret overvåker og periodisk vurderer effektiviteten av konsernets overordnede styring og kontroll, herunder tar hensyn til interne og eksterne påvirkningsforhold. Siste gjelder særlig ved endringer i konjunkturer og makroøkonomiske rammebetingelser.

For å påse at Sparebanken Møre utfører tilfredsstillende risikostyring og internkontroll, mottar styret løpende gjennom året flere typer rapporter fra Sparebanken Møres kontrollfunksjoner, herunder avdeling Risikostyring, avdeling Compliance, intern og ekstern revisor. Styret er selv aktiv i årlig ICAAP gjennom implementering av denne i langsiktig strategisk plan. Styret reviderer og vedtar minst årlig alle bankens overordnede risikostyringsdokument. Administrerende direktørs rapportering om hvorledes oppbygning og effektiviteten er i konsernets internkontroll gjennomføres hvert år i fjerde kvartal.

Både styrets årsrapport og årsregnskapet for øvrig inneholder ytterligere informasjon om Sparebanken Møres risikostyring og internkontroll.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET

Godtgjørelse til styrets medlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengig, og er i sin helhet avgrenset til ordinært styrehonorar, eventuelt også tilleggshonorar for deltakelse i revisjonsutvalg, risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg.

Utgangspunktet er at styrets medlemmer ikke har oppgaver for Sparebanken Møre utover styrevervet. I de tilfeller der selskaper som styrets medlemmer har tilknytning til påtar seg oppgaver for Sparebanken Møre blir hele styret informert. Honorar for slike tjenester blir godkjent av styret. Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar blir disse opplyst om i noter i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

12. GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

I henhold til finansforetaksforskriften har Sparebanken Møre et godtgjørelsesutvalg valgt av og blant styrets medlemmer. Styret er ansvarlig for å godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsespolitikken for Sparebanken Møre, samt vurdere og overvåke effektene av godtgjørelsespolitikken. Praktisering av godtgjørelsesordningen skal minst en gang i året gjennomgå av uavhengig kontrollorgan, og det skal utarbeides egen rapport om den årlige gjennomgangen. I Sparebanken Møre utarbeides rapport om praktisering av godtgjørelsesordningen av konsernets internrevisor.

Sparebanken Møre opererer ikke med incentivbasert avlønning (provisjon) for noen av bankens ansatte.

Det er etablert en kollektiv bonusordning, med et felles beregningsprinsipp for alle ansatte, eventuelt avkortet i forhold til ansettelsestid eller stillingsbrøk i løpet av året. Administrerende direktør er ikke innbefattet av denne ordningen. Bonusens størrelse er avhengig av konsernets overordnede måloppnåelse i forhold til konsernets langsiktige strategiske plan.

Den enkelte ansatte kan utover dette motta et engangstillegg utover fastlønn basert på personens måloppnåelse i forhold til individuell handlingsplan. Variabel engangsgodtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering, og ansatte med kontrolloppgaver skal som et generelt krav baseres på en kombinasjon av vurdering av vedkommende person, vedkommende sin forretningsenhet og banken som helhet. Utgangspunktet for fastsetting av variabel engangsgodtgjørelse skal være risikobasert resultat.

For ledende ansatte mv. som nevnt i avsnittet over er det personer som innehar stillinger som ikke er direkte knyttet til resultatgenererende enheter. For disse personene legges det i større grad til grunn oppfyllelse av den enkeltes avdelings/seksjons måloppnåelse i etablerte lederavtaler, hva angår resultat i forhold til endring av arbeidsmåter og oppnåelse av person- og saksresultat. Det legges i disse vurderingene til grunn de resultater som er oppnådd over en periode på 2 år. I vurderingene vektlegges også, så langt det er mulig, Sparebanken Møres totale egenkapitalavkastning de siste 2 år.

For ledende ansatte mv. som arbeider i resultatgenererende enheter skal de finansielle måltallene definert i Sparebanken Møres BMS (balansert målstyring), og oppfyllelse av disse de siste 2 år, legges til grunn i større grad enn for personer som ikke arbeider i direkte resultatgenererende enheter. Også for disse ansatte skal oppfyllelse av den enkeltes og avdelingens/seksjonens

måloppnåelse i etablerte lederavtaler utover de finansielle tallstørrelsene i BMS legges til grunn i vurderingene. BMS inneholder flere måltall som er direkte relatert til risikorelaterte resultater.

Minst halvparten av den generelle bonusen til alle ansatte gis i form av Sparebanken Møres egenkapitalbevis (MORG). Tildelingen gis fra Sparebanken Møres beholdning av egne egenkapitalbevis tilsvarende markedsverdi på oppgjørstidspunktet. Disse egenkapitalbevisene kan ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn 1 år etter tildeling (se under vedrørende spesielle regler for ledende ansatte mv.).

Til ledende ansatte mv. gis også minimum halvparten av den generelle bonusen i form av MORG. For disse personene kan egenkapitalbevisene ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på 3 år.

Variabelt engangstillegg til personer som ikke er ledende ansatte mv. skal gis med minimum halvparten i MORG dersom det variable engangstillegget utgjør NOK 50.000 eller mer. Disse egenkapitalbevisene skal i så fall holdes minimum 1 år før avhendelse.

Variabelt engangstillegg til ledende ansatte mv. skal, uavhengig av beløpets størrelse, minimum gis med halvparten i MORG. Disse egenkapitalbevisene kan ikke disponeres fritt av den enkelte tidligere enn jevnt fordelt over en periode på minst 3 år. Dersom det er negativ utvikling i Sparebanken Møres resultater, eller særskilt i den ledende ansattes mv. forretningsenhet, kan den innvilgede variable godtgjørelsen reduseres de påfølgende tre årene etter mottatt variabel godtgjørelse. Eventuelt sluttvederlag ved opphør av arbeidsforhold skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid. Manglende resultater skal ikke belønnes. Ledende ansatte mv. skal ikke ha avtaler eller forsikringer som sikrer bortfall av prestasjonsbetinget godtgjørelse.

Fastsettelsen av lønn til administrerende direktør beslutes av styret i styremøte. Styret blir informert om lønn og annen godtgjørelse til de medarbeiderne som rapporterer til administrerende direktør.

Egne retningslinjer for godtgjørelsesordning i Sparebanken Møre er utarbeidet og fremlagt for generalforsamlingen. Årlig fremlegger styret erklæring om lederlønn som egen sak for generalforsamlingen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Det er utarbeidet styrevedtatte retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon.

Sparebanken Møre legger vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om konsernets utvikling og resultater skal skape tillit ovenfor investormarkedet. Gjennom årsrapporten og kvartalsrapportene søker banken å oppnå den nødvendige åpenhet om de vesentlige faktorene knyttet til bankens utvikling. Dette gjøres for at markedsaktørene skal ha mest mulig korrekt bilde av bankens situasjon. I tillegg gjennomfører bankens ledelse egne presentasjoner både lokalt og i Oslo i tilknytning til fremleggelse av Sparebanken Møres års- og kvartalsresultater. Denne informasjonen er også samtidig tilgjengelig for hele markedet via bankens nettsider, samt offentliggjøring på Oslo Børs.

Års- og kvartalsrapporter blir utarbeidet i engelsk utgave til Sparebanken Møres utenlandsforbindelser. Bankens største bankforbindelser i utlandet blir også orientert jevnlig, blant annet gjennom oppsøkende aktiviteter der Sparebanken Møres regnskap og utvikling er blant temaene. Det utarbeides årlig en egen investor relations plan for hvilke interessenter som skal oppsøkes, og når og hvordan dette skal foregå.

Opplysninger knyttet til bankens egenkapitalbevis, utbyttepolitikk og finanskalendar finnes både i årsrapporter og på bankens nettsider.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

14. SELSKAPSOVERTAKELSE

Sparebanken Møre er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Strukturendringer krever tillatelse fra myndighetene. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 prosent av kapitalen må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

Avvik fra anbefalingen: På grunn av loupålagt eierbegrensning i sparebanker medfører dette punktet et avvik.

15. REVISOR

Generalforsamlingen velger revisor og fastsetter revisors godtgjørelse.

Revisor utarbeider årlig en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet det kommende år. Revisor presenterer planen i revisjonsutvalget og styremøte. Revisjonsutvalgets og styrets årsplan inneholder ett årlig møte med revisor hvor bankens ledelse ikke er til stede. I tillegg har revisjonsutvalget/styret møter med revisor der revisors syn på bankens risikoområder, interne kontrollrutiner og regnskapsprinsipper gjennomgås. I denne gjennomgangen påpeker revisor eventuelle områder der det bør gjennomføres kvalitetsheving, og revisor fremmer forslag til forbedringstiltak. Ekstern revisor deltar i de revisjonsutvalgs- og styremøter der årsregnskapet behandles, og han gjennomgår der de områder det er vesentlige forhold å informere om.

Revisor presenterer årlig en oversikt over fakturerte/påløpte honorarer som er splittet mellom ordinært revisjonshonorar og andre tjenester. Generalforsamlingen behandler årlig ekstern revisors honorar.

Styret har fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Resultat

KONSERN				MORBANK	
2016	2017	Beløp i mill. kroner	Note	2017	2016
		Renteinntekter av:			
39	31	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		48	57
1 660	1 677	Utlån til og fordringer på kunder	18 23	1 154	1 170
84	79	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		86	86
1 783	1 787	Renteinntekter	<u>15</u>	1 288	1 313
		Rentekostnader på:			
8	19	Gjeld til kredittinstitusjoner		20	11
261	261	Innskudd fra og gjeld til kunder	<u>18 23</u>	261	261
333	317	Utstedte sertifikater og obligasjoner		76	99
71	63	Ansvarlig lånekapital		63	71
28	27	Andre rentekostnader		27	28
701	687	Rentekostnader	<u>15</u>	447	470
1 082	1 100	Netto renteinntekter	<u>19</u>	841	843
281	242	Andre driftsinntekter	<u>20</u>	423	466
335	335	Lønn m.v.	<u>23 24</u>	322	322
124	128	Administrasjonskostnader	<u>21 22</u>	127	123
459	463	Lønn og generelle administrasjonskostnader		449	445
32	31	Av- og nedskrivninger og verdiendringer på ikke-finansielle eiendeler	<u>21 25 26</u>	27	26
95	96	Andre driftskostnader	<u>18 21 22 23</u>	95	93
777	752	Resultat før tap		693	745
22	13	Tap på utlån, garantier m.v.	<u>4 7 8 9</u>	16	21
755	739	Resultat før skatt	<u>19</u>	677	724
181	182	Skattekostnad	<u>28</u>	133	129
574	557	Resultat for regnskapsåret		544	595
0	6	Tilordnet fondsobligasjonseiere		6	0
574	551	Tilordnet egenkapitaleiere		538	595
141	141	Overført til utbyttemidler for lokalsamfunnet 1)		141	141
138	138	Utbytte på egenkapitalbevis 1)		138	138
159	130	Overført til grunnfond		130	159
156	128	Overført til utjevningsfond		128	156
-21	14	Overført til annen egenkapital		0	0
574	551	Sum foreslåtte disponeringer		538	595
28,80	27,70	Resultat pr. egenkapitalbevis (kroner) 2)	<u>29</u>	27,00	29,85
28,80	27,70	Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis (kroner) 2)	<u>29</u>	27,00	29,85

1) Overføres til annen egenkapital inntil endelig vedtak foreligger

2) Beregnet med utgangspunkt i egenkapitalbevisernes andel (49,6 %) av årets resultat som tilfaller egenkapitaleierne.

Utvidet resultat

KONSERN				MORBANK	
2016	2017	Beløp i mill. kroner	Note	2017	2016
574	557	Resultat for regnskapsåret		544	595
		Andre inntekter/kostnader som reverseres over ordinært resultat:			
-31	27	Verdiendring aksjeinvesteringer og andeler tilgjengelig for salg (uten skatteeffekt)		27	-31
		Andre inntekter/kostnader som ikke reverseres over ordinært resultat:			
-8	-12	Estimatavvik pensjon		-12	-8
2	3	Skatteeffekt av estimatavvik pensjon	<u>28</u>	3	2
537	575	Totalresultat for regnskapsåret		562	558
0	6	Tilordnet fondsobligasjonseiere		6	0
537	569	Tilordnet egenkapitaleiere		556	558

Balanse

KONSERN				MORBANK	
2016	2017	Beløp i mill. kroner	Note	2017	2016
300	637	Kontanter og fordringer på Norges Bank		637	300
629	626	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		626	629
20	669	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		1 871	1 160
649	1 295	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	<u>18</u>	2 497	1 789
52 691	56 867	Utlån til og fordringer på kunder	<u>4 5 6 7 8 9 18 19 23</u>	35 832	33 011
6 199	6 096	Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	<u>15 17</u>	6 461	7 863
1 224	1 004	Finansielle derivater	<u>12</u>	564	856
2	0	Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet		0	2
131	188	Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg		188	131
133	188	Aksjer og andre verdipapirer	<u>15 17</u>	188	133
0	0	Eierinteresser i kredittinstitusjoner (datterselskap)		1 500	1 350
0	0	Eierinteresser i andre konsernselskap		21	21
0	0	Eierinteresser i konsernselskaper	<u>18</u>	1 521	1 371
42	59	Eiendel ved utsatt skatt	<u>28</u>	62	49
47	42	Immaterielle eiendeler	<u>26</u>	42	47
19	17	Maskiner, inventar og transportmidler		16	18
211	211	Bygninger og andre faste eiendommer		21	18
230	228	Varige driftsmidler	<u>25</u>	37	36
78	75	Andre eiendeler	<u>27</u>	72	77
61 593	66 491	Sum eiendeler	<u>11 12 15 16 17</u>	47 913	45 532

KONSERN				MORBANK	
2016	2017	Beløp i mill. kroner	Note	2017	2016
430	132	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid		132	430
228	437	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid		522	499
658	569	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	<u>18</u>	654	929
22 970	22 552	Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid		22 569	22 983
9 592	10 251	Innskudd fra kunder med avtalt løpetid		10 251	9 592
32 562	32 803	Innskudd fra kunder	<u>5 6 18 19 23</u>	32 820	32 575
0	0	Utstedte sertifikat		0	0
20 363	24 488	Utstedte obligasjoner		6 090	4 284
20 363	24 488	Utstedte sertifikater og obligasjoner	<u>14 15 16 17</u>	6 090	4 284
580	483	Finansielle derivater	<u>12</u>	480	576

73	78	Påløpte kostnader og mottatt ikke opptjente inntekter		78	77
40	44	Pensjonsforpliktelser	<u>24</u>	44	40
172	197	Betalbar skatt	<u>28</u>	143	117
0	52	Individuelle avsetninger på garantiansvar	<u>8</u>	52	0
386	361	Andre forpliktelser	<u>10</u>	357	382
671	732	Avsetninger og andre forpliktelser		674	616
816	302	Fondsobligasjoner		302	816
502	1 036	Ansvarlige lån		1 036	502
1 318	1 338	Ansvarlig lånekapital	<u>13 16</u>	1 338	1 318
56 152	60 413	Sum forpliktelser	<u>11 12 14 15 16 17</u>	42 056	40 298
989	989	Egenkapitalbevis	<u>31</u>	989	989
-3	-5	Beholdning av egne egenkapitalbevis	<u>31</u>	-5	-3
354	355	Overkurs		355	354
0	349	Fondsobligasjoner		349	0
1 340	1 688	Innskutt egenkapital		1 688	1 340
2 346	2 470	Grunnfondskapital		2 470	2 346
125	125	Gavefond		125	125
1 092	1 216	Utjevningsfond		1 216	1 092
51	78	Verdireguleringsfond		78	51
487	501	Annen egenkapital		280	279
4 101	4 390	Opptjent egenkapital		4 169	3 894
5 441	6 078	Sum egenkapital	30	5 857	5 234
61 593	66 491	Sum forpliktelser og egenkapital		47 913	45 532

Ålesund, 31. desember 2017
21. februar 2018

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkeset**

**Henrik
Grung**

**Elisabeth Maråk
Støle**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**
ADM. DIREKTØR

Egenkapitaloppstilling

KONSERN 31.12.2017	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Uttev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.16 (note 30 og 31)	5 441	986	354		2 346	125	1 092	51	487
Endring egne egenkapitalbevis	-3	-2	1		-2				
Utdelt utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbyttmidler til lokalsamfunnet	-141								-141
Utstedt fondsobligasjon	349			349					
Renter på utstedt fondsobligasjon	-6								-6
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 502	984	355	349	2 344	125	1 092	51	202
Tilført grunnfondet	130				130				
Tilført utjevningsfondet	128						128		
Tilført fondsobligasjonseiere	6								6
Tilført annen egenkapital	14								14
Foreslått utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbyttmidler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	557	0	0	0	130	0	128	0	299
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	27							27	
Estimatavvik pensjoner	-12				-6		-6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	3				2		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	18	0	0	0	-4	0	-5	27	0
Totalresultat for regnskapsåret	575	0	0	0	126	0	123	27	299
Egenkapital pr 31.12.17 (note 30 og 31)	6 078	984	355	349	2 470	125	1 216	78	501

KONSERN 31.12.2016	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Uttev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.15 (note 30 og 31)	5 112	976	354	0	2 183	125	935	82	457
Endring egne egenkapitalbevis	21	10			7		4		
Utdelt utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	-114								-114
Utdelt utbyttmidler til lokalsamfunnet	-115								-115
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 904	986	354	0	2 190	125	939	82	229

Tilført grunnfondet	159				159				
Tilført utjevningfondet	156						156		
Tilført annen egenkapital	-21								-21
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	574	0	0	0	159	0	156	0	259
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	-31							-31	
Estimatavvik pensjoner	-8				-4		-4		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	2				1		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	-37	0	0	0	-3	0	-3	-31	0
Totalresultat for regnskapsåret	537	0	0	0	156	0	153	-31	259
Egenkapital pr 31.12.16 (note 30 og 31)	5 441	986	354	0	2 346	125	1 092	51	487

MORBANK 31.12.2017	Sum egenkapital	Egenkapitalbevis	Overkurs	Fondsobligasjon	Grunnfond	Gavefond	Utjevningfond	Verdi-reguleringsfond	Annen egenkapital
Egenkapital pr 31.12.16 (note 30 og 31)	5 234	986	354	0	2 346	125	1 092	51	279
Endring egne egenkapitalbevis	-3	-2	1		-2				
Utdelt utbytte midler til egenkapitalbeviserne	-138								-138
Utdelt utbytte midler til lokalsamfunnet	-141								-141
Utstedt fondsobligasjon	349			349					
Renter på utstedt fondsobligasjon	-6								-6
Egenkapital før årets resultatdisponering	5 295	984	355	349	2 344	125	1 092	51	-6
Tilført grunnfondet	130				130				
Tilført utjevningfondet	128						128		
Tilført fondsobligasjonseiere	6								6
Foreslått utbytte midler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbytte midler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	544	0	0	0	130	0	128	0	285
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	27							27	
Estimatavvik pensjoner	-12				-6		-6		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	3				2		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	18	0	0	0	-4	0	-5	27	0
Totalresultat for regnskapsåret	562	0	0	0	126	0	123	27	285
Egenkapital pr 31.12.17 (note 30 og 31)	5 857	984	355	349	2 470	125	1 216	78	280

MORBANK 31.12.2016	Sum egen-kapital	Egen-kapital-bevis	Over-kurs	Fonds-obliga-sjon	Grunn-fond	Gave-fond	Utjev-nings-fond	Verdi-reguler-ingsfond	Annen egen-kapital
Egenkapital pr 31.12.15 (note 30 og 31)	4 884	976	354	0	2 183	125	935	82	229
Endring egne egenkapitalbevis	21	10			7		4		
Utdelt utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	-114								-114
Utdelt utbyttmidler til lokalsamfunnet	-115								-115
Egenkapital før årets resultatdisponering	4 676	986	354	0	2 190	125	939	82	0
Tilført grunnfondet	159				159				
Tilført utjevningsfondet	156						156		
Foreslått utbyttmidler til egenkapitalbeviserne	138								138
Foreslått utbyttmidler til lokalsamfunnet	141								141
Resultat for regnskapsåret	595	0	0	0	159	0	156	0	279
Verdiendring aksjeinvesteringer tilgjengelig for salg	-31							-31	
Estimatavvik pensjoner	-8				-4		-4		
Skatteeffekt av estimatavvik pensjoner	2				1		1		
Sum andre inntekter og kostnader fra utvidet resultat	-37	0	0	0	-3	0	-3	-31	0
Totalresultat for regnskapsåret	558	0	0	0	156	0	153	-31	279
Egenkapital pr 31.12.16 (note 30 og 31)	5 234	986	354	0	2 346	125	1 092	51	279

Kontantstrømoppstilling

KONSERN				MORBANK	
2016	2017	Beløp i mill. kroner	Note	2017	2016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
1 880	1 905	Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyrer	20	1 408	1 420
-344	-343	Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyrer	20	-344	-351
2	2	Innbetalinger av utbytte og konsernbidrag	20	158	178
-465	-525	Driftsutbetalinger	21 22 23 24	-497	-448
-214	-168	Utbetalinger av skatt	28	-117	-149
556	-646	Netto inn-/utbetaling på utlån til og fordringer på andre finansinstitusjoner		-708	385
-1 845	-3 777	Netto inn-/utbetaling av nedbetalingslån/leasing til kunder		-2 671	885
420	-321	Netto inn-/utbetaling av benyttede rammekreditter		-74	615
3 173	242	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra kunder	23	246	3 165
3 163	-3 631	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		-2 599	5 700
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
110	106	Renteinnbetalinger på sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		114	112
3 860	4 162	Innbetaling ved salg av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		5 819	4 270
-5 380	-4 022	Utbetaling ved kjøp av sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer		-4 378	-7 865
17	0	Innbetaling ved salg av driftsmidler m.v.	25	0	8
-20	-24	Utbetaling ved tilgang av driftsmidler m.v.	25	-24	-19
92	149	Netto inn-/utbetaling av øvrige eiendeler	26 27	69	-216
-1 321	371	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		1 600	-3 710
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
-404	-380	Renteutbetalinger på utstedte verdipapirer og ansvarlig lånekapital		-139	-170
-400	-89	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra Norges Bank og andre finansinstitusjoner		-275	-414
1 527	7 942	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirgjeld	12 14	5 655	749
-2 947	-3 841	Utbetaling ved innløsning av verdipapirgjeld	12 14	-3 784	-2 644
-114	-138	Utbetalinger av utbytte	31	-138	-114
-258	-239	Netto inn-/utbetaling av øvrig gjeld	19 24	-325	-151
0	349	Innbetaling ved utstedelse av fondsobligasjon	13	349	0
0	-7	Betalte renter på utstedt fondsobligasjon	13	-7	0
-2 596	3 597	Netto kontantstrømmer av finansieringsaktiviteter		1 336	-2 744
-754	337	Netto endring likvider		337	-754
1 054	300	Likviditetsbeholdning 01.01		300	1 054
300	637	Likviditetsbeholdning 31.12		637	300

Kontantstrømoppstillingen viser innbetalinger og utbetalinger av kontanter og kontantekvivalenter gjennom året. Oppstillingen er utarbeidet i henhold til direktemetoden. Kontantstrømmene er klassifisert som operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter eller finansieringsaktiviteter. Balansepостene er justert for effekter av valutakursendringer. Kontanter er definert som kontanter og fordringer på Norges Bank.

Note 1

GENERELLE OPPLYSNINGER

Sparebanken Møre, som er konsernets morselskap, er en sparebank registrert i Norge. Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs.

Konsernet består av morbanken Sparebanken Møre, samt datterselskapene Møre Boligkreditt AS, Møre Eiendomsmegling AS og Sparebankeiendom AS.

Konsernet Sparebanken Møre tilbyr banktjenester for personmarked og næringsliv, samt eiendomsmegling gjennom et utstrakt kontornett i Møre og Romsdal, som er definert som geografisk hjemmemarked.

Selskapets hovedkontor er lokalisert i Keiser Wilhelmsgt. 29/33, Postboks 121 Sentrum, 6001 Ålesund, Norge.

Foreløpig årsregnskap ble godkjent for publisering av styret 24. januar 2018. Endelig årsregnskap er avlagt av styret 21. februar 2018.

Konsernets virksomhet er beskrevet i note 19.

Note 2

2.1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med internasjonale regnskapsstandarder, International Financial Reporting Standards (IFRS), som fastsatt av International Accounting Standards Board, og godkjent av EU pr 31. desember 2017.

Hvordan konsernets regnskapsprinsipper skal leses:

Sparebanken Møre beskriver regnskapsprinsipper og prinsippvalg i tilknytning til de aktuelle notene som prinsippene omhandler. Se tabellen under for oversikt over i hvilken note de ulike prinsippene er beskrevet, samt henvisning til aktuelle og viktige IFRS-standarder.

Regnskapsprinsipp	Note	IFRS-standard
Nedskrivninger	Note 7 Tap på utlån og garantier	IAS 39, IFRS 7
Finansielle garantier og forpliktelser	Note 10 Forpliktelser	IAS 39, IAS 37
Finansielle derivater	Note 12.3 Finansielle derivat	IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Sikring	Note 14 Verdipapirgjeld	IAS 39, IFRS 7
Klassifisering av fin.instr.	Note 15 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	IAS 39, IFRS 7
Amortisert kost	Note 16 Finansielle instrumenter til amortisert kost	IAS 39, IFRS 7
Virkelig verdi	Note 17 Finansielle instrumenter til virkelig verdi	IAS 39, IFRS 13, IFRS 7
Driftssegmenter	Note 19 Driftssegmenter	IFRS 8
Inntektsføring	Note 20 Andre driftsinntekter	IAS 18, IAS 39
Pensjon	Note 24 Pensjonskostnader og -forpliktelser	IAS 19
Varige driftsmidler	Note 25 Varige driftsmidler	IAS 16, IAS 36
Immaterielle eiendeler	Note 26 Andre immaterielle eiendeler	IAS 38, IAS 36
Skatt	Note 28 Skatt	IAS 12
Egenkapital	Note 31 Egenkapitalbevis og eierstruktur	IAS 1
Hendelser etter balansedagen	Note 32 Hendelser etter balansedagen	IAS 10

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter Sparebanken Møre og alle selskap der Sparebanken Møre har kontroll gjennom sitt eierskap. Et foretak er kontrollert når eier er eksponert for eller har rettigheter til avkastningen fra foretaket og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin innflytelse over foretaket. Dette gjelder datterselskaper spesifisert i note 18.

Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet.

Alle transaksjoner mellom selskaper som inngår i konsernet er eliminert i konsolideringen av konsernregnskapet. Det er brukt ensartede regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernregnskapet. Investeringer i datterselskaper er i morbankens regnskap vurdert til kost. Oppkjøpsmetoden er brukt ved regnskapsføring av oppkjøpte enheter. Anskaffelseskost ved et oppkjøp er målt som virkelig verdi av avgitte eiendeler, utstedte egenkapitalinstrumenter og overtatt gjeld. Identifiserbare kjøpte eiendeler, og overtatt gjeld og gjeldsforpliktelser er målt til virkelig verdi på oppkjøpsdato. Anskaffelseskost utover virkelig verdi av konsernets eierandel av identifiserte netto eiendeler er i tråd med IFRS 3 klassifisert som goodwill. Transaksjonskostnader ved oppkjøp resultatføres etter hvert som de påløper.

Midlertidig overtatte andeler i forbindelse med sikring av engasjement konsolideres ikke, men behandles som holdt tilgjengelig for salg med verdiendring over resultatet.

Endringer i regnskapsprinsipper og presentasjon (klassifiseringer)

Det foreligger ingen vesentlige endringer i regnskapsprinsipper for 2017.

Nye eller endrede standarder

Konsernet har ikke implementert noen vesentlige nye eller endrede standarder/fortolkninger i 2017.

Fremtidige standarder

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

• IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 introduserer en forretningsorientert modell for klassifisering og måling av finansielle eiendeler, en forventet tapsmodell for nedskrivninger og en ny generell modell for sikringsbokføring. Standarden erstatter dagens krav til disse områdene i IAS 39. Standarden er godkjent av EU og har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 1. januar 2018. Se note 2.6 for informasjon og spesifikasjon av effektene av implementeringen for Sparebanken Møre.

Følgende nye standard med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt forventes ikke å ha vesentlig betydning for konsernet Sparebanken Møre:

• IFRS 15 Inntektsføring

Den nye standarden IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder skisserer en helhetlig modell for regnskapsføring av inntekter basert på kontrakter med kunder, og vil erstatte nåværende inntektsføringsstandarder og fortolkninger innenfor IFRS, som for eksempel IAS 18 Driftsinntekter. Den nye standarden trer i kraft 1. januar 2018. Standarden gjelder ikke for finansielle instrumenter, forsikringsavtaler eller leiekontrakter. Den nye standarden vil ikke ha vesentlig betydning for konsernets regnskaper, kapitaldekningen eller store engasjementer.

• IFRS 16 Leieavtaler

Denne standarden erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper. Bokføringskravene for utleier er uforandret. Den nye standarden trer i kraft for regnskapsår som begynner 1. januar 2019 eller senere. Tidlig implementering er tillatt. Sparebanken Møre har på nåværende tidspunkt ikke tenkt å anvende denne standarden på et tidligere tidspunkt. Konsernets nåværende vurdering er at den nye standarden vil påvirke bokføring av leie av eiendom, som i hovedsak vil påvirke konsernets balanse.

Årlig forbedringsprosjekt

IASB har i sine årlige forbedringsprosjekter gjort mindre endringer i en rekke standarder. Ingen av disse endringene er vurdert å ha vesentlig betydning for den finansielle stilling eller resultat for konsernet Sparebanken Møre.

2.2 Valuta

Konsernet presenterer sitt regnskap i norske kroner (NOK). Morbanken med datterselskaper har NOK som funksjonell valuta.

Alle pengeposter i utenlandsk valuta er omregnet til funksjonell valuta (NOK) etter kurser fra Norges Bank pr. 31.12.2017.

Løpende inntekter og utgifter er omregnet til transaksjonstidspunktens valutakurs, og valutakursendringer er resultatført løpende i regnskapsperioden.

2.3 Skjønnsmessige vurderinger ved bruk av regnskapsprinsipper

Finansielle eiendeler og forpliktelser henføres til ulike kategorier i IAS 39 som etterfølgende styrer målingen i balansen. Banken har klare rutiner for denne kategoriseringen, og prosessen krever normalt bare begrenset bruk av skjønn.

2.4 Bruk av estimater og skjønnsmessige vurderinger ved utarbeidelsen av årsregnskapet

Utarbeidelse av årsregnskapet i overensstemmelse med enkelte IFRS regnskapsstandarter krever at ledelsen i noen tilfeller benytter skjønnsmessige estimater og forutsetninger. Vurderingene er basert på historisk erfaring og forutsetninger som ledelsen mener er rimelige og fornuftige. Estimatenes og forutsetningene som ligger til grunn, påvirker de rapporterte beløp på eiendeler, gjeld og poster utenom balansen, samt inntekter og kostnader i de presenterte årsregnskapene. Det er risiko for at faktiske resultater senere, til en viss grad, kan avvike fra estimater og forutsetninger som er lagt til grunn.

Enkelte regnskapsprinsipper anses som spesielt viktige for å belyse konsernets finansielle stilling fordi det kreves at ledelsen gjør vanskelige eller subjektive vurderinger og fastsetter estimater som i hovedsak relaterer seg til saker som er usikre i utgangspunktet.

Ledelsen gjør vurderinger ved valg og anvendelse av regnskapsprinsipper. Selskapets finansielle eiendeler og forpliktelser allokteres til ulike kategorier i henhold til IAS 39. Normalt er det lite skjønnsutøvelse i denne sammenheng. Det vises til note 15 for måleprinsippene.

Ledelsen vurderer at de viktigste områdene som det er knyttet kritiske estimater og forutsetninger til er:

Nedskrivning på utlån

Konsernet gjennomgår låneporteføljen minst hvert kvartal. Engasjement blir gjennomgått individuelt og vurdert nedskrevet når objektive bevis for verdifall foreligger eller senest ved mislighold over 90 dager. Det gjennomføres videre nedskrivningsvurderinger for grupper av utlån. Det vises til note 7 for ytterligere beskrivelse av prinsipper og metodikk. Det foreligger retningslinjer for gjennomføring av vurdering av fremtidige kontantstrømmer. Vesentlige engasjement gjennomgås av sentrale kredittmiljøer i banken før endelig beslutning fattes.

I forbindelse med nedskrivningsvurderinger skal alle kontantstrømmer på engasjementene i prinsippet identifiseres, og det skal gjøres en vurdering av hvilke kontantstrømmer som er utsatte. Med bakgrunn i det store antall engasjementer som er gjenstand for vurdering både på individuelt nivå og gruppenivå, må slike beregninger skje med utgangspunkt i tilnærminger og erfaringstall.

Virkelig verdi på finansielle instrumenter – herunder derivater

For finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked benyttes ulike verdsettelsesmetoder for å fastsette virkelig verdi. Ytterligere informasjon, samt beskrivelse av teknikkene gis i note 17. Det henvises også til notene 11-16 som omhandler finansielle instrumenter.

Pensjonsforpliktelser

Nåverdien av pensjonsforpliktelser avhenger av flere faktorer som fastsettes ved bruk av en rekke aktuarmessige forutsetninger. Enhver endring i disse forutsetningene vil påvirke balanseført beløp for pensjonsforpliktelser. Diskonteringsrenten fastsettes ved årsslutt. Dette er renten som benyttes for å beregne nåverdien av fremtidige nødvendige utbetalinger for å dekke pensjonsforpliktelser. Diskonteringsrenten baseres på det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett, samt swap-rentene i interbankmarkedet for ekstrapolering av krumningen utover 10 år, slik at vi oppnår tilnærmet lik forfalltid som pensjonsforpliktelser. Andre grunnleggende forutsetninger for pensjonsforpliktelser er delvis basert på faktiske markedsforhold. Forutsetningene om døds- og uføreutviklingen er basert på standardiserte forutsetninger, samt andre demografiske faktorer. Tilleggsinformasjon vises i note 24.

2.5 Alternative resultatmål

Alternative resultatmål eller APM'er, er av ESMA (European Securities and Markets Authority) definert som "a financial measure of historical or future financial performance, financial position, or cash flows, other than financial measure defined or specified in the applicable financial reporting framework".

Sparebanken Møre har følgende APM'er som ikke fremgår av regnskapet med noteopplysninger:

Forvaltningskapital

Sum eiendeler

Gjennomsnittlig forvaltningskapital

Gjennomsnittlig eiendeler for året (beregnet som daglig gjennomsnitt)

Egenkapitalforrentning

Resultat for regnskapsåret i prosent av gjennomsnittlig egenkapital i året. Fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital er holdt utenfor beregningen.

Kostnader som andel av inntekter

Sum driftskostnader i prosent av sum inntekter

Tap i % av utlån

"Tap på utlån, garantier m.v." i prosent av "Utlån til og fordringer på kunder" i begynnelsen av regnskapsperioden

Innskuddsdekning i %

"Innskudd fra kunder" i prosent av "Utlån til og fordringer på kunder"

2.6 Implementeringseffekt av IFRS 9 pr 1.1.2018

IFRS 9 trer i kraft 1.1.2018 og erstatter da gjeldende standard IAS 39. IFRS 9 introduserer en forretningsorientert modell for klassifisering og måling av finansielle eiendeler, en forventet tapsmodell for nedskrivninger og endrede prinsipper for sikringsbokføring.

Klassifisering og måling

I henhold til klassifiserings- og målingskravene i IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres og måles til amortisert kost (AC), virkelig verdi over resultatet (FVPL) eller virkelig verdi over utvidet resultat (FVOCI). Klassifiseringen av et finansielt instrument bestemmes ut i fra forretningsmodellen for den porteføljen som instrumentet inngår i og hvorvidt kontantstrømmene bare er betaling av renter og hovedstol.

Regnskapsføringen av finansielle forpliktelser vil i hovedsak bli den samme som dagens regler i IAS 39.

De nye reglene knyttet til klassifisering og måling vil ikke resultere i noen vesentlige endringer for konsernet sammenlignet med hvordan finansielle instrumenter måles iht. IAS 39. Målekategorien Aksjer tilgjengelig for salg med verdiendringer over utvidet resultat opphører å eksistere fra 1.1.2018. Konsernets verdiendringer på aksjer og egenkapitalinstrumenter vil bli innregnet i ordinært resultat fra dette tidspunktet. For morbanken må utlån som er klargjort for salg til Møre Boligkreditt AS klassifiseres til virkelig verdi da disse utlånene ikke holdes for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer, og verdiendringer på disse utlånene vil bli bokført over ordinært resultat og inngå i regnskapslinjen «Andre driftsinntekter».

Nedskrivning

Etter gjeldende regler i IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet. Nedskrivningsreglene i IFRS 9 er imidlertid basert på en modell for forventede kreditttap (Expected Credit Loss - ECL). Reglene i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer ført i utvidet resultat. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter og leieavtalefordringer omfattet. Tap skal settes av på alle engasjement fra dag 1.

Metoden for måling av nedskrivninger for forventet tap for finansielle eiendeler i resultatregnskapet avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangs innregning. De eiendelene som skal testes for nedskrivning deles inn i tre trinn, basert på graden av kredittforverring. Ved førstegangs innregning, og dersom kredittrisikoen ikke har økt vesentlig, skal det foretas avsetning for 12-måneders forventet tap. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig, skal det foretas en tapsnedskrivning lik forventet tap over hele levetiden. For individuelle nedskrivninger er det ikke endringer av betydning i regelverket fra i dag.

En viktig driver for størrelsen på nedskrivningene under IFRS 9 er den utløsende hendelsen for overføring av en eiendel fra trinn 1 til trinn 2. Avsetningene iht. IFRS 9 vil bli beregnet som sannsynligheten for mislighold (PD) multiplisert med eksponeringen ved mislighold (EAD) multiplisert med tap gitt mislighold (LGD). For eiendeler i trinn 1 vil denne beregningen bli basert på tap som vil kunne oppstå i levetiden til instrumentet som skyldes mislighold de 12 første månedene, mens den for eiendeler i trinn 2 og 3 vil være basert på den forventede løpetiden til eiendelen. For eiendeler hvor det har skjedd en vesentlig økning av kredittrisikoen har banken med dagens regler beregnet nedskrivninger basert på inntrufne tap, mens IFRS 9 krever at nedskrivninger skal beregnes basert på forventede tap over løpetiden.

Sparebanken Møre har utviklet en ECL-modell med utgangspunkt i konsernets IRB parametere. En kunde migrerer fra trinn 1 til trinn 2 hvis kunden har antall dager med restanse/overtrekk > 30 eller hvis det ellers oppstår en vesentlig økning i kredittrisiko i forhold til sist gang kunden migrerte til trinn 1. Med vesentlig økning i kredittrisiko menes:

- PD har økt med 100 % eller mer siden kunden var ny eller siden sist kunden migrerte til trinn 1, og økning i PD er større enn 0,5 prosentpoeng – forutsatt at PD var lavere enn 1 % når kunden var ny eller sist kunden migrerte til trinn 1.
- PD har økt med 100 % eller mer siden kunden var ny eller siden sist kunden migrerte til trinn 1, og økning i PD er større enn 2,0 prosentpoeng – forutsatt at PD var høyere eller lik 1 % når kunden var ny eller sist kunden migrerte til trinn 1.

I trinn 3 plasseres engasjement med objektive bevis for tapshendelser (PD = 100 %) og engasjement hvor det er inngått avtale om betalingslettelser pga. betalingsvansker.

Ved beregning av forventede tap over løpetiden under IFRS 9, inklusive trinninndelingen, skal beregningen baseres på sannsynlighetsveid fremtidsrettet informasjon. Konsernet har besluttet å anvende bransjeinndelte makroøkonomiske scenarier for å ta hensyn til de ikke lineære aspektene ved forventede tap.

Beregningen av nedskrivningsbehovet i henhold til IFRS 9 vil kreve mer erfaringsbaserte kredittvurderinger av de rapporterende enhetene enn hva som kreves i henhold til IAS 39 i dag, hvilket innebærer en høyere grad av subjektiv vurdering. Anvendelsen av fremtidsrettet informasjon øker kompleksiteten og gjør avsetninger mer avhengige av ledelsens syn på de økonomiske utsiktene (ekspertvurderinger).

Det er forventet at nedskrivningsberegningene under IFRS 9 vil bli mer volatile og prosykliske enn under IAS 39, hovedsakelig som en følge av anvendelse av betydelig subjektivitet i fastsettelsen av de fremtidige scenarioene, samt overgang fra pålopte tap til forventet tap.

Beregning av forventede tap for konsernet Sparebanken Møre pr 1.1.2018 medfører en økning i totale tapsnedskrivninger på 7 mill. kroner, mens morbanken vil få en reduksjon på 13 mill. kroner, se oversikt i tabell under.

Konsernets egenkapital vil 1.1.2018 bli belastet med 6 mill. kroner etter skatt som følge av ikrafttreddelsen av IFRS 9, mens morbankens egenkapital vil bli godskrevet med 10 mill. kroner, se oversikt i tabell under.

Implementeringen av IFRS 9 vil ikke ha noen effekt på konsernets eller morbankens ansvarlige kapital ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede overstiger forventet tap i henhold til IFRS 9. Sparebanken Møre vil derfor ikke ha behov for å benytte seg av overgangsregelen.

Sikringsbokføring

IFRS 9 gir nye prinsipper for sikringsbokføring med formål at regnskapet bedre skal reflektere bankens risikostyringsaktiviteter. Finansielle sikringsforhold som i dag tilfredsstiller reglene for sikringsbokføring i henhold til IAS 39 vil bli videreført med den nye standarden. Verdiendring på konsernets basisswaper som inngår i sikringsforhold, har til og med 31.12.2017 blitt innregnet i ordinært resultat. Fra og med 1.1.2018 vil verdiendringer på basisswaper som skyldes endringer i basisspreader, bli regnskapsført i utvidet resultat som en sikringskostnad (cost of hedging).

Implementeringseffekter for Sparebanken Møre

Følgende tabeller viser effekten av implementering av IFRS 9 på bankens og konsernets balanse og opptjent egenkapital, inkludert effekten av å erstatte inntrufne tapsberegninger i henhold til IAS 39 med forventede tapsberegninger i henhold til IFRS 9.

Følgende tabell viser en avstemming av balanseførte beløp i henhold til IAS 39 mot balanseførte beløp i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018:

IAS 39					IFRS 9	
	Kategori	Beløp	Reklassifisering	Remåling	Beløp	Kategori
KONSERN		31.12.2017		forventet tap	01.01.2018	
Finansielle eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	L & R - AC	637			637	AC
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	L & R - AC	1 295			1 295	AC
Utlån til og fordringer på kunder	L & R - AC	52 944		-7	52 937	AC
Utlån til og fordringer på kunder	FVPL	3 923			3 923	FVPL
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	FVPL	6 096			6 096	FVPL
Finansielle derivater	FVPL	1 004			1 004	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet	FVPL	0	188		188	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg	AFS	188	-188		0	FVOCI

IAS 39					IFRS 9	
	Kategori	Beløp	Reklassifisering	Remåling	Beløp	Kategori
MORBANK		31.12.2017		forventet tap	01.01.2018	
Finansielle eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	L & R - AC	637			637	AC
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	L & R - AC	2 497			2 497	AC
Utlån til og fordringer på kunder	L & R - AC	31 909	-3 251	13	28 671	AC
Utlån til og fordringer på kunder	FVPL	3 923	3 251		7 174	FVPL
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	FVPL	6 461			6 461	FVPL
Finansielle derivater	FVPL	564			564	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert til virkelig verdi via resultatet	FVPL	0	188		188	FVPL
Aksjer og andre verdipapirer vurdert som tilgjengelig for salg	AFS	188	-188		0	FVOCI

Følgende tabell viser en avstemming av totale tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 mot nedskrivninger for forventet tap under IFRS 9:

KONSERN	Tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 pr 31.12.2017	Remåling	Forventet tap i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018
Nedskrivninger på:			
Utlån og fordringer i henhold til IAS 39/finansielle eiendeler til amortisert kost i henhold til IFRS 9	336	7	343
	336	7	343

Foretatt beregning av forventet tap for konsernet Sparebanken Møre pr 1.1.2018 medfører en økning av konsernets tapsnedskrivninger med 7 mill. kroner.

MORBANK	Tapsnedskrivninger i henhold til IAS 39 pr 31.12.2017	Remåling	Forventet tap i henhold til IFRS 9 pr 1.1.2018
Nedskrivninger på:			
Utlån og fordringer i henhold til IAS 39/finansielle eiendeler til amortisert kost i henhold til IFRS 9	334	-13	321
	334	-13	321

Foretatt beregning av forventet tap for morbanken Sparebanken Møre pr 1.1.2018 medfører en reduksjon av morbankens tapsnedskrivninger med 13 mill. kroner.

Effekten av overgang til IFRS 9 på opptjent egenkapital er som følger:

KONSERN		MORBANK
	Verdireguleringsfond	
78	Utgående balanse i henhold til IAS 39 (31.12.2017)	78
-78	Reklassifisering av finansielle instrumenter fra tilgjengelig for salg til virkelig verdi over ordinært resultat	-78
0	Åpningsbalanse i henhold til IFRS 9 (1.1.2018)	0
	Opptjent egenkapital	
4 312	Utgående balanse i henhold til IAS 39 (31.12.2017)	4 091
78	Reklassifisering av finansielle instrumenter fra tilgjengelig for salg til virkelig verdi over ordinært resultat	78
-7	Endring i tapsnedskrivninger ved overgang til IFRS 9	13
1	Skatteeffekt av endrede tapsnedskrivninger	-3
4 384	Åpningsbalanse i henhold til IFRS 9 (1.1.2018)	4 179
-6	Total endring i egenkapital som følge av ikrafttredelse av IFRS 9	10

Konsernets egenkapital blir belastet med 6 mill. kroner etter skatt som en konsekvens av implementeringen av IFRS 9, mens morbankens egenkapital øker med 10 mill. kroner etter skatt.

Implementeringen av IFRS 9 vil ikke ha noen effekt på konsernets eller morbankens ansvarlige kapital ettersom forventet tap i henhold til kapitaldekningsregelverket allerede overstiger forventet tap i henhold til IFRS 9.

Note 3

RISIKOSTYRING

Strategi

Sparebanken Møre langsiktige strategiske utvikling og måloppnåelse støttes ved god risiko- og kapitalstyring. Overordnet formål med risikostyring og kontroll er å sikre at man oppnår de fastsatte mål, sikre effektiv drift, håndtering av risikoer som kan hindre oppnåelse av forretningsmessige mål, sikre intern og ekstern rapportering av høy kvalitet, og sikre at konsernet opererer i samsvar med relevante lover, regler og interne retningslinjer. Å ta risiko er et grunnleggende trekk ved å drive bankvirksomhet, og risikostyring er således et sentralt område i den daglige driften og i styrets løpende fokus.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt overordnede retningslinjer for styring og kontroll i konsernet, samt risikopolisy. Konsernet skal ha lav til moderat risikoprofil, hvor inntjeningen skal være et produkt av kunderelaterte aktiviteter, og ikke finansiell risikotaking. Det er videre vedtatt egne policyer for hvert vesentlige risikoområde; kredittrisiko, motpartsrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Risikostrategiene vedtas av styret, og revideres minimum årlig eller når spesielle forhold skulle tilsi det. Konsernet har etablert en oppfølgings- og kontrollstruktur som skal sørge for at strategisk plans overordnede rammeverk blir overholdt.

Bedriftskultur, organisering og ansvar

Risikostyringsprosessen er fundert på bankens og konsernets bedriftskultur. Denne inkluderer ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen. De ansattes integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger er fundamentale elementer i en velfungerende bedriftskultur. Velutviklede kontroll- og styringstiltak kan ikke kompensere for en dårlig bedriftskultur. Med bakgrunn i dette har Sparebanken Møre etablert klare etiske retningslinjer og et tydelig verdigrunnlag som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Sparebanken Møre legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvaret for, og gjennomføringen av risikostyring og kontroll er derfor delt mellom styret, ledelsen og ulike forretningsenheter/operative ledere.

Styret i Sparebanken Møre har det overordnede ansvaret for å påse at banken og konsernet har en kapitaldekning som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og konsernets virksomhet, samt sørge for at Sparebanken Møre er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret skal videre påse at risikostyringen og internkontrollen er god og systematisk, og at dette er etablert i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, pålegg, eksterne og interne retningslinjer. Styret fastsetter videre prinsippene og retningslinjene for risikostyring og internkontroll for de ulike aktivitetsnivåene, og reviderer og vedtar jevnlig, og minst årlig, ulike strategier og retningslinjer for risikostyringen.

Revisjons- og risikoutvalget velges av og blant styrets medlemmer. Utvalgene er underutvalg av styret, hvis formål er å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere resultatet til styret. Revisjons- og risikoutvalget skal se til at institusjonen har en uavhengig og effektiv ekstern og intern revisjon og en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lover og forskrifter.

Administrerende direktør har ansvar for at det er etablert en forsvarlig risikostyring og internkontroll på basis av vurderinger, prinsippfastsettelse og retningslinjer fastsatt av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for at det etableres et godt kontrollmiljø på alle nivå i banken, og skal gjennomføre en løpende oppfølging av endringer i bankens risikoer, og påse at disse er forsvarlig ivarettatt i samsvar med styrets retningslinjer. Administrerende direktør skal sørge for at bankens risikostyring og internkontroll er dokumentert i henhold til gjeldende lover, regler, forskrifter og vedtekter, og skal minst én gang i året utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen, som skal forelegges styret til behandling.

Avdeling Risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp bankens viktigste iboende risikoer. Avdelingen har ansvaret for å sørge for at Sparebanken Møres totale risikoeksponering blir rapportert til administrerende direktør og styret, herunder resultater av gjennomførte stresstester. Videre har avdelingen det koordinerende hovedansvaret for konsernets IRB-system. Funksjonen er en sentral premissleverandør og rådgiver i strategiprosessen knyttet til risikovurderinger, risikotoleranse og operasjonalisering av bankens overordnede mål med hensyn til risikoer. Avdelingen har også ansvar for å lede årlig ICAAP-arbeid. Avdelingen inngår i Seksjon Risikostyring og Compliance som rapporterer direkte til administrerende direktør.

I henhold til krav i finansforetaksloven har Sparebanken Møre en compliance-funksjon. Sparebanken Møres styre vedtar årlig egen complianceinstruks, og det utarbeides en årlig arbeids- og handlingsplan for funksjonen. Avdelingen har ansvar for å koordinere årlig internkontrollbekreftelser fra de operative lederne. Compliance-ansvarlig rapporterer til Sparebanken Møres administrerende direktør, men er organisatorisk underlagt leder for Seksjon Risikostyring og Compliance.

Avdelingene Økonomi og Regnskap har ansvaret for konsernets samlede økonomistyring/-rapportering og regnskapsrapportering, og inngår i Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom.

Sparebanken Møres operative ledere på vesentlige virksomhetsområder skal aktivt engasjere seg i prosessen rundt vurderingen av om etablert risikostyring og internkontroll blir gjennomført som forutsatt. Det legges til grunn at ledere på alle plan i organisasjonen overvåker vedtatte kontrolltiltak innenfor sitt ansvarsområde.

Sparebanken Møres kredittkomité behandler større engasjement og saker av spesiell karakter, og skal avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Kredittkomiteen legger særskilt vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og gjennomfører en egen vurdering av kredittrisiko. I tillegg til dette vurderes om det enkelte engasjement er i henhold til konsernets kredittrisikostrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner.

Internrevisor er en overvåkningsinstitusjon som, uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar systematiske risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av Sparebanken Møres internkontroll for å vurdere om den virker hensiktsmessig og betryggende. Bankens styre godkjenner internrevisjonens ressurser og årsplaner. Internrevisor skal også diskutere plan og omfang av revisjonsarbeidet med revisjons- og risikoutvalget. Internrevisjonen i Sparebanken Møre er utkontraktert til BDO.

Rapportering

Sparebanken Møre har fokus på korrekt, fullstendig og tidsriktig rapportering av risiko- og kapitalforhold. Med bakgrunn i dette er det etablert flere ulike periodiske rapporteringer som er rettet mot bankens ledergruppe og styret, samt rapporteringer som er rettet ut mot de enkelte segmenter og avdelinger, herunder også mot kundeanvarlige. De mest vesentlige rapporteringene som utarbeides gjennom året angis nedenfor:

ICAAP gjennomføres og rapporteres minst årlig. Styret tar aktivt del i gjennomgangen og etablerer eierskap til prosessen, blant annet gjennom ICAAPs sentrale rolle i langsiktig strategisk plan. Det er utarbeidet egne retningslinjer for arbeidet med ICAAP i Sparebanken Møre. ICAAP gjennomgås i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalget og i styret.

Balansert Målstyringsrapport (BMS) utarbeides hver måned og synliggjør status og utvikling på de viktigste faktorene for Sparebanken Møres måloppnåelse. Rapporten oversendes til banksjefene og bankens ledergruppe, og er en integrert del av den økonomiske rapporteringen til styret.

Risikorapport utarbeides månedlig. Denne er et sentralt element i Sparebanken Møres løpende oppfølging av risikobildet. Risikorapport etter påfølgende kvartalsslutt er også utvidet med utfyllende kommentarer fra ulike fagmiljø i konsernet. Rapporten behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Internkontrollrapportering utarbeides årlig. I denne gjennomføres det en vurdering av om internkontrollen er tilstrekkelig i forhold til risikotoleransen som omfatter vurdering og kommentarer til eget arbeid med internkontrollen, gjennomgang av alle viktige risikoområder, vurdering av egen etterlevelse av eksternt og internt regelverk, samt foreslåtte og planlagte forbedringstiltak. Internkontrollrapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Compliancerapporter utarbeides periodisk, og inneholder elementer knyttet til vurdering av compliancerisiko og kontroll, testing av etterlevelse og resultat av tester, revurderinger og plan for implementering av retningslinjer, oppfølging av merknader fra eksternt og intern revisor, oppfølging av merknader fra Finanstilsynet, avvikshåndtering internkontroll mv. Compliancerapporter behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Rapporter fra eksternt og intern revisor behandles av bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og styret. Både intern og eksternt revisor har jevnlige møter med revisjons- og risikoutvalget.

Rapportering om utlån til boligformål utarbeides kvartalsvis for bankens styre.

Rapporteringsportal er etablert i Sparebanken Møre hvor hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Portalen er hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i Sparebanken Møre kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer. Portalen gir videre kundeansvarlige oversikt over kunders posisjoner og rammer relatert til eksponering i finansielle instrument.

Økonomi- og regnskapsrapporter utarbeides månedlig, herunder månedlig beregning av nedskrivningsbehov. Rapporteringen behandles i bankens ledergruppe, revisjons- og risikoutvalg og i styret.

Kapitalstruktur

Sparebanken Møres kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, det internasjonalt rettede næringslivet i Møre og Romsdal og et stabilt marked for langsiktig funding ved behov. Videre er konsernets langsiktige strategiske plans innvirkning vesentlig i forhold til hvilken kapitalstruktur Sparebanken Møre skal ha.

Vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet bygger til en hver tid på Sparebanken Møres langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov minst ved årlig ICAAP. Sparebanken Møre skal ha et kapitaliseringsnivå som samsvarer med konsernets aksepterte risikotoleranse. Gjennom ICAAP klargjøres samtidig alternativer som konsernet kan gjennomføre dersom kapitaldekningen kommer under stress. Alternativene listes i prioritert rekkefølge, med beskrivelse av tiltak, samt angivelse av planlagt iverksettelse om nødvendig.

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på egenkapitalen. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleiernes andel av nettoresultatet som avsettes til utbyttedmidler, tilpasses egenkapitalsituasjonen. Sparebanken Møres resultatdisponeringer skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Kapitaldekningsregelverket

Kapitaldekningsregelverket har som formål å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom mer risikosensitivt kapitalkrav, bedre risikostyring og kontroll, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet.

Kapitaldekningsforskriften bygger på tre pilarer:

- Pilar I – Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar II – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging (ICAAP)
- Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til grunnleggende IRB-metode for kredittrisiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden. Styret i Sparebanken Møre legger til grunn at konsernet skal være godt kapitalisert, både under lavkonjunkturer og høykonjunkturer. Kapitalvurderinger (ICAAP) gjennomføres årlig, og konsernets kapitalstrategi er basert på risiko i virksomheten, hvor effekten av ulike stressscenarier er tatt hensyn til.

Det vises også til note 30 Kapitaldekning for ytterligere beskrivelser, samt kommentarer relatert til endringer i regelverket.

Risikoeksponering og strategisk risikostyring

Sparebanken Møre eksponeres for flere ulike typer risikoer. De viktigste risikogruppene er:

- Kredittrisiko: Konsernets største risikoområde. Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Inkludert i dette risikoområdet er også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko.
- Markedsrisiko: Risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser og renter.
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

- Operasjonell risiko: Risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Sparebanken Møre forsøker å ta hensyn til samspillet mellom de ulike risikoområdene ved fastsettelse av risikotoleranse for de ulike risikoområdene. Overordnet er det de interne forhold, rammebetingelser, kundegrunnlag mv. i konsernet som danner grunnlag for hvilken overordnet risikoeksponering man ønsker å legge til grunn.

Basert på evaluering av risikoprofil, styring og kontroll legger Sparebanken Møre følgende overordnet risikotoleranse til grunn for de ulike risikoområdene:

- Kredittrisiko: Det aksepteres moderat til betydelig risiko
- Markedsrisiko: Det aksepteres lav risiko
- Likviditetsrisiko: Det aksepteres moderat risiko
- Operasjonell risiko: Det aksepteres lav til moderat risiko

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for økonomisk kapital for å kunne dekke uventede tap. Det beregnes forventet tap og økonomisk kapital for alle hovedgrupper av risiko, og for ulike forretningsområder i konsernet. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk sett må forvente å tape i løpet av en periode på 12 måneder. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen konsernet har pådratt seg. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital. Det vises for øvrig til note 30 Kapitaldekning for ytterligere kommentarer vedrørende økonomisk kapital.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer Sparebanken Møres største risikoområde. Inkludert i dette risikoområdet inngår også motpartsrisiko og konsentrasjonsrisiko. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlån til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i Sparebanken Møres Seksjon Treasury & Markets.

Kredittrisikostrategien revideres og vedtas årlig av styret. Strategien fokuserer på risikosensitive rammer som er satt sammen slik at de på en mest hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Videre er det etablert rammer, retningslinjer og fullmactsreglement som bygger opp under Sparebanken Møres kredittrisikostrategi og langsiktige strategiske plan.

Sparebanken Møres kjerneverdier er "Engasjert, Nær og Solid". Disse verdiene skal reflekteres i alle kontaktpunkt med markedet, skape merverdi for kundene og bidra til å skape en positiv oppfatning av Sparebanken Møre. Kredittpolitikken skal videre fremme en kredittkultur der kredittverdighet sees i et langsiktig perspektiv, der generelle og bransjemessige konjunktursvingninger tas hensyn til. Sparebanken Møre skal fremstå med høy etisk standard, og skal ikke bli forbundet med aktiviteter, kunder eller bransjer med tvilsomt renommé. Konsernet er åpent for alle typer kunder innenfor definerte markedsområder, og det skal ikke finne sted diskriminering basert på kundens alder, kjønn, nasjonalitet, religion eller sivil status.

Sparebanken Møres geografiske kjerneområde er Møre og Romsdal. Det er likevel adgang til å gi finansiell bistand til investeringer/etableringer utenfor kjerneområdet når dette eiermessig er knyttet til enkeltpersoner eller selskaper i/fra Møre og Romsdal. Som et ledd i en bevisst diversifisering av porteføljen i forhold til bransje eller geografisk eksponering vil det også kunne vurderes engasjement utenfor konsernets markedsområde. Ved slike tilfeller stiller konsernets strategi klare rammer for maksimalt risikonivå ved det enkelte engasjement.

Avdeling risikostyring har etablert månedlige porteføljestyrrapporter som sikrer at eventuelle avvik fra de strategiske målene fastsatt i kredittrisikostrategien blir avdekket. Ledere for henholdsvis næringsliv og personmarked har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av status, for å avdekke avvik i forhold til de samme strategiske målene, og for å iverksette tiltak ved eventuelle avvik.

Styret er ansvarlig for konsernets innvilgelse av lån og kreditter. Innenfor visse rammer delegeres fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutning i kredittsakene. Innenfor sine fullmakter kan igjen administrerende direktør videre delegerer fullmakter. Bevilgningsfullmaktene er personlige og er gradert etter kriterier som størrelse på bevilgning, engasjementsgrense (NL), kundens totale lånegjeld (PM), samt risikoklasse. Fullmaktene er videre knyttet til stillingsnivå.

Sparebanken Møre benytter aktivt interne rapporter for å overvåke nivå og utvikling av konsernets kredittportefølje. Hver enkelt medarbeider med kundeansvar har tilgang til rapporter som viser status og utvikling i sin porteføljes kredittrisiko. Rapportene er

hierarkisk oppbygd slik at ledelsen i banken kan følge utviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Rapporteringene benyttes også til analyser av kunder, porteføljer og bransjer.

Konsernet har utarbeidet egne risikomodeller for næringslivssegmentet og personmarkedet som benyttes i månedlig måling og rapportering av kredittrisiko. Det er også utviklet egne søknadsscoremodeller for de to kundesegmentene som benyttes i kredittinnvilgelsesprosessen.

Det er hovedsakelig tre sentrale parametere innenfor kredittrisiko som modelleres:

1. Sannsynlighet for mislighold (PD): PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder. Hver kunde får beregnet sin PD basert på statistiske modeller som benytter variabler av både ekstern og bankintern informasjon, i form av både finansielle nøkkeltall og ikke-finansielle kriterier.
2. Tapsgrad ved mislighold (LGD): LGD angir hvor stor andel av engasjementet som forventes tapt ved mislighold. Vurderingene tar hensyn til verdier på kundens stilte sikkerheter, og de kostnader som vil oppstå ved inndrivelse av misligholdte engasjementer.
3. Forventet eksponering ved mislighold (EAD): EAD angir hvilken eksponering som forventes på et engasjement hvis og når dette går i mislighold.

De omtalte parameterne danner grunnlag for beregning av forventet tap (EL) og inngår i beregningen av økonomisk kapital. Ved å klassifisere kundene etter sannsynlighet for mislighold, samt beregne forventet tap og behovet for økonomisk kapital på kundenivå, får konsernet informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen. Egne migrasjonsanalyser viser utviklingen av antall kunder og EAD mellom ulike risikoklasser i ulike perioder.

Treasuryrisiko

Treasuryrisiko er en del av den totale kredittrisikoen i Sparebanken Møre. Det er definert styrevedtatte rammer for hvilken kreditteksponering konsernet kan ha innen dette området.

Kreditteksponering er knyttet til obligasjoner og sertifikat i konsernets likviditetsreserveportefølje, kortsiktige utlån til andre banker, herunder kontohold i utenlandske banker, og eksponering i forbindelse med finansielle derivater som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- og valutarisiko banken har påtatt seg. Porteføljen består av velrenommerede relasjoner i inn- og utland. Kredittkvaliteten er vurdert å være høy, hovedsakelig som følge av investeringer i utstedere med høy rating og lav kapitalvekt.

Sparebanken Møre sin policy er at spesielt i forhold til plasseringer i internasjonale banker og andre debitorer utenom Norge, skal konsernet legge til grunn vurderinger utført av de store offisielle ratingbyråene. Kredittrisikoen skal være på et minimum, men selv høyt ratede utstedere/papirer kan være utsatt for risiko. Om motparter blir satt på "negative outlook" eller får nedgradert rating gjennomføres det en ny intern vurdering i Sparebanken Møre om eksisterende kredittlinjer. Om nødvendig skal kredittlinje, og eventuell eksponering, reduseres eller fjernes.

Treasuryrisiko sees også i sammenheng med likviditetsindikatorer LCR og NSFR. Regelverket for LCR har medført en vridning mot lavere risikovektede motparter, slik som blant annet stats- og statsgaranterte papirer, samt obligasjoner med fortrinnsrett (OmF).

I preklassifiseringen av motpartsbanker legges det vekt på å vurdere de som Sparebanken Møre har et gjensidig (resiprositet) og langt forretningsmessig forhold til. Det er i tillegg behov for å ha tilstrekkelig konkurranse om de produkter og instrumenter det handles i, samt at konsernet skal være markedsmessig og geografisk diversifisert.

Dersom det skjer endringer i rammebetingelser, marked, økonomisk utvikling eller i Sparebanken Møres aktiviteter som har vesentlig innvirkning på konsernets risikoposisjon skal det vurderes og eventuelt settes begrensninger for investeringsmulighetene. I dette ligger for eksempel å ikke investere i enkeltland, grupper av land, enkeltmotparter, motparter med visse karakteristika mv.

Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS stiller krav om inngåelse av CSA-avtale (Credit Support Annex) før derivathandel mot enhver motpart. CSA-avtaler er en del av en ISDA-avtale og bidrar til å regulere motpartsrisiko knyttet til endringer i markedsforhold. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering, og avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes i henhold til de ulike CSA-avtalene, og motpartsrisikoen vil da i stor grad elimineres. EMIR – European Market Infrastructure Regulation – skal sikre regulering og kontroll med markedet for derivater som handles utenfor regulerte markeder gjennom krav til innberetning til transaksjonsregistre og krav til avregning (clearing) gjennom sentrale motparter (CCP). Sparebanken Møre tilpasser seg dette regelverket.

Markedsrisiko

Sparebanken Møres markedsrisiko styres gjennom definerte posisjonsrammer for hvert risikoområde. Styring av markedsrisiko er nedfelt i Sparebanken Møres markedsrisikostrategi. Strategien vedtas av styret, og gir de overordnede føringene for konsernets aktiviteter i kapitalmarkedet, herunder rammer for Sparebanken Møres samlede eksponeringer innenfor valuta, renter og aksjer.

Konsernets markedsrisiko kan splittes i følgende elementer:

- **Renterisiko:** Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i rentebærende finansielle instrumenter, herunder derivater med renteinstrumenter som underliggende. Renterisiko knyttet til likviditetsporteføljen, samt sikringsforretninger knyttet til denne, vurderes særskilt og har egen risikoramme. Det vises til note 12.1 for konsernets renterisiko.
- **Aksjerisiko:** Består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Aksjer i datterselskap er ikke inkludert. Sparebanken Møre har ingen handelsportefølje. Sparebanken Møres finansielle risiko vurderes å være lav. Det vises til note 15 for konsernets aksjerisiko.
- **Valutarisiko:** Består av risikoen for tap når valutakursene endres. Alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko blir inkludert i vurderingen. Valutarisiko knyttet til bankporteføljen, det vil si valutarisiko som oppstår som et resultat av sikring kundehandel, herunder utlån-/innskuddsvirksomhet, vurderes særskilt og har et eget sett av risikorammer.

Sparebanken Møres eksponering for valutarisiko fremkommer som følge av mismatch mellom underliggende forretninger og sikringsforretninger, samt nødvendig beholdning på konsernets arbeidskonti i utenlandske banker. Endringer i markedskurser medfører endringer i verdien av Sparebanken Møres valutaposisjon. Valutaposisjonen inneholder også Sparebanken Møres kassabeholdning av sedler i utenlandsk valuta. Sparebanken Møre har ikke handelsportefølje i FX-kontrakter. Sparebanken Møres valutarisiko er lav og godt innenfor de grenser som er angitt i forskrift. Det vises til note 12.2 for konsernets valutarisiko.

- **Spreadrisiko:** Defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader.
- **Total markedsrisiko:** Den samlede risikovurderingen fremkommer ved å sammenstille vurderingene fra områdene renter, aksjer og valuta. Finanstilsynets metodikk på dette området legges til grunn for å vurdere det samlede markedsrisikoområdet. Vurderingene baseres på tre ulike risikofaktorer:

- Eksponering
- Risikospredning
- Markedslikviditet

Det tas ikke hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom aktivaklassene.

Basert på innstilling fra administrerende direktørs Balansekomité godkjenner styret hvert år en totalramme for Sparebanken Møres markedsrisiko. Rammene er tilpasset konsernets aktivitetsnivå og risikotoleranse. Ved behov kan totalrammen bli endret hyppigere enn den årlige gjennomgangen.

Total markedsrisikoramme defineres som maksimalt tap ved et stressscenario der Finanstilsynets metodikk legges til grunn. Den godkjente overordnede markedsrisikorammen delegeres til administrerende direktør, mens banksjef seksjon Treasury & Markets har forvaltningsfullmakten for den totale markedsrisikorammen. Seksjonsleder har ansvar for at forvaltningen av rammene innenfor ulike underporteføljer blir overholdt til enhver tid.

Seksjon Treasury & Markets har et selvstendig ansvar for den løpende overvåkingen av posisjoner innenfor de ulike porteføljene og følger dette opp daglig eller med den frekvens som er nødvendig i forhold til aktivitetsnivå. Avdeling risikostyring har hovedansvaret for måling, rapportering og kontroll av markedsrisikoområdet. Back-Office har ansvaret for transaksjonskontroll og prosessering av betalingstransaksjoner.

SimCorp Dimension er det bærende risk management systemet i Sparebanken Møre knyttet til markedsrisikoområdet. Systemet gir løpende status på markedsutviklingen. Alle finansielle instrumenter blir registrert i systemet og overvåket kontinuerlig. Avdeling Risikostyring er ansvarlig for at verddivurderingen av finansielle instrument er god og relevante.

Avdeling Risikostyring overvåker at rammer og strategi til enhver tid overholdes. Dersom aktiviteter overskrider rammer eller strategi er det nedfelt skriftlige rapporteringsinstrukser.

Rapportering av markedsaktiviteten inngår i Sparebanken Møres periodiske "Risikorapport" til ledelse, revisjons- og risikoutvalg og styre. Månedlig rapporteres resultatutvikling, samt faktisk risikoeksponering innenfor hver portefølje enkeltvis og aggregert. Rapportene blir sammenholdt mot maksimal aktivitetsramme og total markedsrisikoramme (stressramme). Styret blir også hvert kvartal gitt logg over eventuelle brudd på rammer, strategi eller lov og forskrift.

Det er ikke knyttet resultatbasert avlønning til noen personer som arbeider innen markedsrisikoområdet utover det som inngår i Sparebanken Møres generelle bonusordning som omhandler, og er lik for, alle ansatte i konsernet.

Likviditetsrisiko

Likviditet kan defineres som konsernets evne til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet oppstår. Sparebanken Møre er likvid når den er i stand til å innfri gjelden sin etter hvert som den forfaller.

Styring av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i konsernets overordnede finansieringsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Strategien gjenspeiler det moderate risikonivået som aksepteres for dette risikoområdet.

Konsernets likviditetsrisiko krever særskilt oppfølging. Dette skyldes konsernets særstilling som forvalter av innskuddsmidler for små og uprofesjonelle aktører, og konsernets sentrale rolle i betalingsformidlingen. Bankers forpliktelse til å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskytere, og det forhold at disse innskuddene normalt er disponible på dagen, medfører at de står ovenfor en vesentlig større likviditetsrisiko enn andre finansforetak. Myndighetenes låneordninger og sikkerhetsnett for bankene er begrunnet nettopp i disse forholdene. Kostnadene ved å redusere likviditetsrisikoen må sees i sammenheng med de fordeler lavere likviditetsrisiko gir. En grunnleggende forutsetning for å opprettholde innskyteres og andre långiveres tillit er at institusjonene alltid har tilstrekkelig likviditet til å dekke løpende forpliktelser.

LCR måler institusjonenes evne til å overleve en stressperiode på 30 dager. LCR øker betydningen av likvide eiendeler med høy kvalitet. NSFR måler langsiktigheten i institusjonens finansiering. NSFR medfører at institusjonene i større grad må finansiere illikvide eiendeler ved hjelp av stabil og langsiktig finansiering. I den sammenheng er innskudd ikke sett på som en like stabil finansieringskilde, noe som medfører at kvaliteten på innskuddene vil få økt betydning. Dette betyr at finansinstitusjonene i større grad må finansiere seg gjennom lengre obligasjonslån.

Konsernet rapporterer også regelmessig, i henhold til rapporteringskrav, til tilsynsmyndighetene om utviklingen knyttet til likviditetsindikatorne.

Gjennom konsernets langsiktige strategiske plan, "Møre 2021", er det lagt en likviditetsstrategi som ivaretar struktur og volum i LCR-kravet. Kravet til likviditetsreserve utgjør 100 prosent fra og med 31. desember 2017.

Ved utgangen av 2017 utgjorde LCR-indikatoren for konsernet 159 % og NSFR 109 %. I sammensetningen av den eksterne finansieringen er det prioritert å ha en relativt høy andel med løpetid over ett år.

Likviditetsfunksjonen i Sparebanken Møre er organisert i Seksjon Treasury & Markets. Seksjonen styrer således dag til dag flyten av likvider, og har ansvaret for å dekke finansieringsbehovet i Sparebanken Møre. Utnyttelsen av boligkreditselskapet, Møre Boligkreditt AS, er herunder sentralt.

Likviditetskontrollen ivaretas både gjennom Seksjon Treasury & Markets og avdeling Risikostyring. Det skilles i denne sammenheng mellom overordnet og daglig operasjonell likviditetsstyring og -kontroll. Den daglige operasjonelle styringen ivaretas av Seksjon Treasury & Markets, mens den overordnede risikostyringen, herunder kontroll mot strategier og rammer, ivaretas av avdeling Risikostyring.

Når det oppstår unormale likviditetssituasjoner enten i markedet eller i Sparebanken Møre, skal bankens beredskapsgruppe komme sammen. Gruppen har bestått av følgende personer:

- Administrerende direktør (leder)
- Leder Seksjon Treasury & Markets
- Kommunikasjonssjef
- Leder Seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom
- Leder Seksjon Risikostyring og Compliance
- Leder avdeling Risikostyring
- Leder Divisjon Næringslivmarked
- Leder Divisjon Personmarked
- Daglig leder Møre Boligkreditt AS
- Leder Treasury

Styret mottar månedlige rapporter om likviditetssituasjonen hvor det inngår flere ulike nøkkeltall. I tillegg rapporteres tidlige faresignaler gjennom utvikling i soliditet, balanse- og resultatutvikling, tap/mislighold, utviklingen i cost of funds.

Likviditetsrisikoen forsøkes redusert ved en spredning av innlånene på markeder, kilder, instrumenter og løpetider. For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Arbeidet med å øke ordinære innskudd er sterkt fokusert i kundearbeidet i alle deler av Sparebanken Møre. Konsernets innskuddsdekning, innskudd fra kunder i forhold til utlån til kunder, var ved utgangen av året på 58 %.

Styret skal informeres om bankens likviditetssituasjon på månedsbasis, og umiddelbart hvis det skjer viktige endringer som kan påvirke nåværende eller framtidig likviditetssituasjon. Rapporteringen søker å identifisere likviditetssituasjon under normal drift, avdekke tidlige «faresignaler» og vurdere bankens stresskapasitet.

Møre Boligkreditt AS har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak, og selskapet gir konsernet en økt diversifisering av dets fundingkilder. Morbanken har gjennom året overført deler av boliglånsporteføljen til kredittforetaket.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Sparebanken Møre. Konsernet har definert ulike typer operasjonell risiko inn i følgende hovedkategorier:

- Internt bedrageri
- Eksternt bedrageri
- Ansettelsesvilkår og sikkerhet på arbeidsplassen
- Kunder, produkter og forretningspraksis
- Skade på fysiske eiendeler
- Avbrudd i drift og/eller systemer
- Oppgjør, levering eller annen transaksjonsbehandling

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at det aksepteres en lav til moderat risikoprofil knyttet til operasjonell risiko. Det er utarbeidet en egen overordnet strategi for risikoområdet, og det foreligger flere dokumenter som underbygger konsernets risikohåndtering. Disse dokumentene omhandler blant annet IKT-området, beredskapsplaner for personell og eiendom, sikkerhetshåndbok, fullmakts strukturer, etiske retningslinjer og forsikringsstrategi. Videre er det etablert retningslinjer for etterlevelse av:

- lov om hvitvasking med forskrift
- verdipapirhandeloven med forskrift
- IKT-forskriften

Konsernets juridiske avdeling bidrar til å overvåke og redusere den operasjonelle risikoen. For Compliance er det etablert styrevedtatt instruks, arbeidsplaner og handlingsplaner. Sparebanken Møre har også etablert årlig Sikkerhetsforum for konsernets sikkerhetsansvarlige, samt at det jevnlig avholdes møter i konsernets Sikkerhetsutvalg.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko, og således også kvaliteten i Sparebanken Møres drift, ligger hos den enkelte leder. Dette ansvaret følger av stillingsinstruks og ulike retningslinjer og rutiner. Alle ledere avgir årlig en bekreftelse til administrerende direktør på kvalitet og etterlevelse av internkontroller innenfor de risikoområdene som er gjengitt i dette dokumentet. Det angis også forbedringsområder som går inn i egne handlingsplaner, og administrerende direktør legger rapporten frem for revisjons- og risikoutvalget og styret. Årlig ICAAP medfører også en gjennomgang av konsernets vesentlige risikoområder, inklusive operasjonell risiko.

Utover årlig lederrapportering og årlig ICAAP mottar bankens ledergruppe og styret gjennom året blant annet følgende rapporter som omhandler momenter som inngår i operasjonell risiko; Compliance-rapporter, Sikkerhetsrapport, Rapporter fra internrevisor, Rapporter fra eksterne revisor, Arbeidsmiljøundersøkelser, Intern servicekvalitetsundersøkelse, IKT-rapportering, Bransjeanalyser, samt eventuelle rapporteringer fra tilsynsmyndighetene.

For påpekte punkter i omtalte rapporteringer utarbeides det tiltak for å håndtere gap, med tilhørende ansvarspersoner og frister. Oppfølging av utførelsesgraden for tiltakene følges opp av Sparebanken Møres Forretningsutvalg på månedlig basis.

Konsernets etablerte internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen, både for avdekking og oppfølging.

Internkontroll

Internkontroll skal utformes for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen områdene strategisk utvikling, målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og overholdelse av lover og regler, herunder også etterlevelse av konserninterne retningslinjer og policyer. En velfungerende internkontroll skal videre sikre at konsernets risikoeksponering er innenfor vedtatt risikoprofil.

Internkontroll i Sparebanken Møre er organisert desentralt med Seksjon Risikostyring og Compliance som koordinerende enhet og ansvarlig for den årlige rapporteringen til revisjons- og risikoutvalget og styret. Compliance overvåker hvordan konsernet operasjonaliserer lover og regler i virksomheten, og hvordan ansatte overholder relevante regler, herunder lover, forskrifter, konsesjoner, avtaler, bransjestandarder, interne instruksjoner mv. i den daglige driften. Avdeling risikostyring har ansvar for å utarbeide systemer, retningslinjer og prosedyrer for å identifisere, måle, rapportere og følge opp konsernets viktigste iboende risikoer.

Det rapporteres løpende til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre om driften og risikosituasjonen gjennom året. Administrerende direktør avlegger årlig en samlet vurdering til styret av risikosituasjonen, og om de etablerte internkontrollene fungerer tilfredsstillende. Denne rapporten baserer seg på bekreftelser fra ledere på ulike nivå i Sparebanken Møre.

Sparebanken Møres internrevisor rapporterer regelmessig til konsernets revisjons- og risikoutvalg og styre forhold vedrørende konsernets internkontroll.

Aktiv Forvaltning

Konsernet tilbyr aktiv forvaltning ovenfor kunder. Forvaltningen utføres på vegne av kunder, og tilhørende eiendeler er kundens og ikke konsernets eiendeler.

Finansielle derivater

Sparebanken Møre benytter finansielle derivater for å håndtere risiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet. Banken benytter i svært liten grad finansielle derivater i sin egenhandel. Som hovedprinsipp skal alle kundeforretninger omgående dekkes med en motgående forretning i markedet.

Følgende derivater benyttes i Sparebanken Møre:

- Terminer

En avtale om kjøp eller salg av et bestemt beløp i en valuta, mot et fastsatt beløp i en annen valuta til en på forhånd avtalt kurs, med oppgjør på et bestemt tidspunkt senere enn to virkedager etter avtalens inngåelse.

- Swapper

En byttehandel hvor to parter bytter kontantstrømmer for et avtalt beløp over en periode. Ved en renteswap byttes rentebetingelsene. Ved en rente- og valutaswap byttes både valuta- og rentebetingelser.

- FRA-kontrakter

En forpliktende avtale om en rentesats som skal gjelde for en framtidig periode for en definert hovedstol. Ved oppgjør utveksles kun forskjellen mellom avtalt rente og faktisk markedsrente.

- Opsjoner

En rett - men ikke en plikt til å kjøpe («call - opsjon») eller selge («put - opsjon») et spesifisert produkt til en på forhånd bestemt pris («strikeprice»). Ved inngåelse av en opsjonskontrakt vil den som kjøper en kjøps- eller salgsrett måtte betale en premie til de som utsteder («skriver») opsjonen. Opsjoner kan tilbys med basis i et finansielt instrument.

Risikoen til disse instrumentene er knyttet til kredittrisiko mot avdekkingsmotparter som er kredittmessig klarert av styret, samt operasjonell risiko.

Disse instrumentene benyttes i hovedsak til å gi bankens kunder en sikker cash-flow samt en ønsket risikoposisjon i de ulike markeder. Rammer for finansielle instrumenter mot kunder er etablert av de respektive kundeansvarlige. Rammene skal sette maksimumsgrense for bankens eksponering mot hver enkelt kunde knyttet til kundens forretningsvolum i finansielle instrumenter og den markedsmessige utviklingen av disse. Det er den enkelte kundeansvarlige som har ansvar for etableringen av rammen og for at den har gjennomgått nødvendig formell kredittbehandling, samt at det er etablert tilstrekkelig sikkerhet for rammen. Videre har kundeansvarlig, sammen med utøvende megler, ansvar for at kredittrisiko som følge av kunders eksponering i finansielle instrumenter til enhver tid ligger innenfor innvilgede rammer. For alle kunder som handler med finansielle instrument, skal det innhentes motregningsavtale. Denne avtalen har som formål å redusere bankens kreditteksponering mot kunden ved at alle kontrakter nettes og banken oppnår kun en nettoeksponering mot kunden. Det er den enkelte kundeansvarlig som er ansvarlig for etablering av motregningsavtale med aktuelle kunder og at alle kunder som handler denne typen instrumenter gjøres kjent med bankens alminnelige forretningsvilkår.

Avdeling Risikostyring har ansvar for oppfølging, samt all internrapportering og rapportering til myndighetene vedrørende bankens eksponering mot ulike motparter som følge av handel med finansielle instrument.

Note 4

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er konsernets største risikoområde, og defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsernet eksponeres for denne risikoformen gjennom utlånsprodukter til privatmarkeds- og næringslivskunder, samt gjennom aktiviteter i seksjon Treasury & Markets. Note 3 "Risikostyring" angir nærmere vedtatte strategier for kredittrisikoen i konsernet, samt prosesser for styring og kontroll av risikoområdet. Sentralt står beregning av misligholdssannsynlighet på den enkelte kunde og portefølje.

Kredittrisiko omfatter også restrisiko og konsentrasjonsrisiko. Restrisikoen er risikoen for at sikkerheter ved et engasjement er mindre effektive enn forventet. Konsentrasjonsrisiko er risiko knyttet til store engasjement med samme kunde, konsentrasjon innenfor geografiske områder, bransjer eller med likeartede grupper av kunder.

Konsentrasjonsrisiko styres i forhold til ramme for bransjeandeler, største enkeltengasjementer og samlet ramme for store engasjementer. Det gjennomføres periodiske stresstester for å vurdere tapspotensialet i kredittporteføljen som følge av store, men ikke usannsynlige, negative endringer i rammebetingelsene. Styring og måling av kredittrisiko er videre nærmere beskrevet i rapporten Risiko- og kapitalstyring (Pilar 3). Se også note 30 hvor kredittrisiko for konsernet er kvantifisert gjennom risikojustert kapitalbehov. Som beskrevet i note 3 er det beregnet sannsynlighet for mislighold (PD) for engasjementene i Sparebanken Møres kredittportefølje. PD beregnes pr kunde og angir sannsynlighet for at kunden skal misligholde sitt engasjement i løpet av de neste 12 måneder og er modellert for å være i tråd med Kapitalkravsforskriftens spesifikasjoner for grunnleggende IRB. Beregnet forventet tap ($PD \times LGD \times EAD$) legges til grunn ved vurdering av kundelønnsomhet og blir tatt hensyn til ved fastsettelse av rentevilkår.

Utlån og fordringer

Alle utlån og fordringer balanseføres til virkelig verdi ved første gangs innregning, med tillegg av direkte henførbare transaksjonskostnader for instrumenter som ikke måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Virkelig verdi ved førstegangs innregning vil normalt være lik transaksjonsprisen. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemethode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning.

Basert på bankens risikovurderinger kan kundeengasjementene risikogrupperes som følger (tallene er basert på nominell hovedstol):

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2017	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	47 988	695	4 103	420	53 206	52 592
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	8 039	782	697	144	9 663	9 382
Høy risiko (3 % - <100 %)	963	111	115	1	1 190	1 193
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	161	181	17	0	359	355
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	57 151	1 769	4 932	565	64 418	63 521
- Nedskrivning (individuelle og gruppevisse nedskrivninger)	-284	-52	0	0	-336	-336
Sum kunder 31.12.2017	56 867	1 717	4 932	565	64 082	63 185

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - KONSERN 2016	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	43 399	558	4 194	426	48 577	47 904
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	7 601	752	828	272	9 453	9 224
Høy risiko (3 % - <100 %)	1 778	86	188	4	2 056	2 023
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	273	345	40	15	672	636
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	53 051	1 741	5 250	717	60 758	59 787
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-360		0	0	-360	-360
Sum kunder 31.12.2016	52 691	1 741	5 250	717	60 398	59 427

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2017	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	28 010	695	2 905	420	32 030	31 311
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	7 095	782	696	144	8 717	8 436
Høy risiko (3 % - <100 %)	848	111	115	1	1 075	1 077
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	161	181	17	0	359	355
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	36 114	1 769	3 733	565	42 181	41 178
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-282	-52	0	0	-334	-334
Sum kunder 31.12.2017	35 832	1 717	3 733	565	41 847	40 844

Engasjementer kunder fordelt på risikogrupper basert på sannsynlighet for mislighold - MORBANK 2016	Utlån	Garantier	Trekk-fasiliteter	Derivater	Sum	Total EAD
Lav risiko (0 % - < 0,5 %)	24 793	558	3 060	426	28 837	28 069
Middels risiko (0,5 % - < 3 %)	6 669	752	817	272	8 510	8 282
Høy risiko (3 % - <100 %)	1 631	86	188	4	1 909	1 876
Misligholdte/tapsutsatte engasjement	273	345	40	15	673	636
Sum før nedskrivninger på ind./grupper av utlån	33 366	1 741	4 105	717	39 929	38 863
- Nedskrivning (individuelle og gruppevis nedskrivninger)	-355	0	0	0	-355	-355
Sum kunder 31.12.2016	33 011	1 741	4 105	717	39 574	38 508

Sikkerheter og andre risikoreducerende tiltak

I tillegg til vurdering av gjeldsbetjeningsevne, benytter konsernet ulike sikkerheter for å redusere kredittrisiko avhengig av marked og type transaksjon.

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er at realisasjonsverdien, slik den antas å være når banken har behov for sikkerheten, legges til grunn. Med unntak av engasjement hvor det er foretatt nedskrivning er sikkerhetenes verdi beregnet under forutsetning om fortsatt drift. Ved vurdering av sikkerheter tas det hensyn til estimerte salgskostnader.

I årets beregninger av individuelle nedskrivninger av utlån er bankens verdsettelse av sikkerhetsobjekter hensyntatt. Se note 7 for ytterligere informasjon.

Hovedtyper av pant som benyttes er pant i fast eiendom (bolig/næringsbygg), garantier, kausjoner, registrerbart løsøre, varelager, driftstilbehør, konsesjoner eller avtaler om motregning. Garantier utgjør en liten del av bankens risikoeksponering og det benyttes garantister fra privatpersoner (forbrukerkausjoner), foretak (profesjonelle), garantiinstitutter og banker.

Sikkerheter oppdateres minimum årlig eller ved ny sak for personmarked. For næringslivskunder oppdateres sikkerheter ved ny sak eller engasjementsoppfølging. Verdivurdering er en del av kredittbeslutningen.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Sparebanken Møre stiller krav om inngåelse av CSA-avtale før derivathandel mot enhver interbankmotpart. Dette gir Sparebanken Møre sikkerhet for en gitt eksponering. Avtalen med motpart definerer når pant skal overføres mellom partene. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot sine motparter. Markedsverdien av alle derivater inngått mellom Sparebanken Møre og motparten avregnes i henhold til den enkelte CSA-avtale. Derivathandler presenteres brutto i balansen som eiendel eller gjeld avhengig av hvorvidt derivatet har en positiv eller negativ verdi, og netto bare i de tilfeller det er samme motpart og avtale med motpart gir rett til motregning.

I tillegg til en vurdering av gjeldsbetjeningsevne og framtidig realisasjonsverdi av sikkerheter, er finansielle engasjementsvilkår (covenants) tatt inn i de fleste kredittavtaler for større næringslivskunder. Disse vilkårene er et supplement for å redusere risiko og sikre god oppfølging og styring av engasjementene.

Tabellen nedenfor viser den prosentvise fordelingen av engasjement knyttet til ulike nivåer for sikkerhetsstillelse. Eksempelvis betyr linjen 0-60 % at engasjementene er lavere enn 60 % av sikkerhetsobjektet. Over 100 % betyr at lånebeløpet overstiger verdien på sikkerhetsobjektet. Bankens retningslinjer for verdifastsettelse av sikkerhetsobjekter er benyttet. Dette innebærer at sikkerhetsobjektene er forsiktig vurdert sett i forhold til markedsverdier. Tallene i tabellen er på konsernnivå.

Sikkerhetsnivå - 2017	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	17 428	42,35	6 914	43,39	24 342	42,64
60 % - 70 %	7 299	17,73	1 417	8,89	8 716	15,27
70 % - 80 %	7 824	19,01	1 482	9,30	9 306	16,30
80 % - 90 %	3 474	8,44	1 319	8,28	4 793	8,40
90 % - 100 %	1 839	4,47	1 090	6,84	2 929	5,13
Over 100 %	2 949	7,17	3 529	22,15	6 478	11,35
Usikret	343	0,83	183	1,15	526	0,92
Totalsum	41 156	100,00	15 934	100,00	57 091	100,00

Sikkerhetsnivå - 2016	Personkunder volum i mill	Personkunder andel i %	Næringsliv volum i mill	Næringsliv andel i %	Volum i mill totalt	Andel i % totalt
0 % - 60 %	17 465	45,63	7 071	47,79	24 536	46,23
60 % - 70 %	7 358	19,23	1 273	8,61	8 631	16,26
70 % - 80 %	6 387	16,69	685	4,63	7 072	13,33
80 % - 90 %	2 704	7,07	1 934	13,07	4 639	8,74
90 % - 100 %	1 386	3,62	752	5,08	2 138	4,03
Over 100 %	2 607	6,81	2 779	18,78	5 385	10,15
Usikret	366	0,96	302	2,04	668	1,26
Totalsum	38 273	100,00	14 796	100,00	53 069	100,00

Sikkerhetsmassens fyllingsgrad er en størrelse som viser nivået av overpantsettelse i forhold til utestående volum av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF).

Sikkerhetsmasse knyttet til utstedte obligasjoner i Møre Boligkreditt AS	2017	2016
Brutto utlån sikret med pant i bolig (bolighypoteklån)	20 814	19 430
Fordringer som utgjør fyllingssikkerhet	85	743
Finansielle derivat i sikringsforhold (gjeld)	-4	-4
Finansielle derivat i sikringsforhold (eiendeler)	439	368
Sum sikkerhetsmasse 1)	21 334	20 537
Sikkerhetsmassens fyllingsgrad i %	113,3	112,4

1) NOK 348 millioner av totale brutto utlån er på balansedagen ikke kvalifisert til den tellende sikkerhetsmasse (NOK 380 millioner i 2016).

Note 5

ENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

I årsregnskapet er utlånsporteføljen og innskudd med avtalt flytende rente målt til amortisert kost. Utlånsporteføljen og innskudd med fast rente er målt til virkelig verdi.

KONSERN	Brutto utlån		Innskudd		Garantier	
Sektor/næring	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Jordbruk og skogbruk	464	390	186	196	2	1
Fiske og fangst	2 402	2 281	1 214	851	164	0
Industri	2 030	2 327	1 806	2 080	346	446
Bygg og anlegg	562	562	636	583	105	118
Varehandel og hotell	620	525	842	799	69	60
Supply/Offshore	882	956	351	256	837	980
Eiendomsdrift	6 672	5 804	1 309	1 230	39	52
Faglig/finansiell tjenesteytelse	1 261	881	1 453	2 316	0	0
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	2 152	1 891	2 397	2 489	144	73
Offentlig forvaltning	0	4	723	1 084	0	0
Utlandet	123	113	5	10	0	0
Andre	0	0	2 179	1 983	0	0
Sum næringsliv/offentlig	17 168	15 734	13 101	13 877	1 706	1 730
Personkunder	39 817	37 133	19 688	18 675	11	11
Verdijustering utlån/innskudd til virkelig verdi	66	86	2	0	0	0
Opptjente, ikke forfalte renter/Påløpte renter	100	98	12	10	0	0
Sum	57 151	53 051	32 803	32 562	1 717	1 741
Individuelle nedskrivninger	-48	-79				
Gruppevise nedskrivninger	-236	-281				
Sum netto utlån	56 867	52 691				
Utlån/innskudd med flytende rente (amortisert kost)	53 228	48 307	31 463	31 308		
Utlån/innskudd med fast rente (virkelig verdi)	3 923	4 744	1 340	1 254		

MORBANK	Brutto utlån		Innskudd		Garantier	
Sektor/næring	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Jordbruk og skogbruk	461	389	186	196	2	1
Fiske og fangst	2 397	2 279	1 214	851	164	0
Industri	2 024	2 316	1 806	2 080	346	446
Bygg og anlegg	536	538	636	583	105	118
Varehandel og hotell	614	517	842	799	69	60
Supply/Offshore	882	956	351	256	837	980
Eiendomsdrift	6 584	5 686	1 316	1 235	39	52
Faglig/finansiell tjenesteytelse	1 230	853	1 453	2 316	0	0
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	2 064	1 847	2 407	2 497	144	73
Offentlig forvaltning	0	4	723	1 084	0	0
Utlandet	123	113	5	10	0	0
Andre	0	0	2 179	1 983	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 915	15 498	13 118	13 890	1 706	1 730
Personkunder	19 058	17 707	19 688	18 675	11	11
Verdijustering utlån/innskudd til virkelig verdi	66	86	2	0	0	0
Opptjente, ikke forfalte renter/Påløpte renter	75	75	12	10	0	0
Sum	36 114	33 366	32 820	32 575	1 717	1 741
Individuelle nedskrivninger	-48	-79				
Gruppevise nedskrivninger	-234	-276				
Sum netto utlån	35 832	33 011				
Utlån/innskudd med flytende rente (amortisert kost)	32 191	28 622	31 480	31 321		
Utlån/innskudd med fast rente (virkelig verdi)	3 923	4 744	1 340	1 254		

Note 6

ENGASJEMENTER FORDELT GEOGRAFISK

	Møre og Romsdal		Landet ellers		Utlandet		Sum	
KONSERN	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Brutto utlån	47 536	44 069	9 446	8 813	169	169	57 151	53 051
Andel i %	83,2	83,1	16,5	16,6	0,3	0,3	100,0	100,0
Innskudd	26 285	26 272	6 108	5 996	410	294	32 803	32 562
Andel i %	90,1	80,7	8,6	18,4	1,3	0,9	100,0	100,0
Garantier	1 471	1 614	246	127	0	0	1 717	1 741
Andel i %	85,7	92,7	14,3	7,3	0,0	0,0	100,0	100,0

MORBANK	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Brutto utlån	31 207	28 606	4 758	4 614	149	146	36 114	33 366
Andel i %	86,4	85,7	13,2	13,9	0,4	0,4	100,0	100,0
Innskudd	26 302	26 285	6 108	5 996	410	294	32 820	32 575
Andel i %	80,1	80,7	18,6	18,4	1,3	0,9	100,0	100,0
Garantier	1 471	1 614	246	127	0	0	1 717	1 741
Andel i %	85,7	92,7	14,3	7,3	0,0	0,0	100,0	100,0

Note 7

TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi (hovedstol + påløpte renter på vurderingstidspunktet) og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med effektiv rente over lånets forventede levetid. Kun kredittap forårsaket av inntrufne tapshendelser på balansedagen hensyntas.

For utlån med flytende rente er diskonteringsrenten lik den effektive rente på måletidspunktet. For utlån med fastrente er diskonteringsrenten lik opprinnelig effektiv rente. For utlån med endret rentesats som følge av finansielle problemer hos debitor er det brukt effektiv rente som gjaldt før lånets rente ble endret. Ved estimering av fremtidige kontantstrømmer er eventuell overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter hensyntatt, herunder også utgifter ved overtakelse og salg.

Nedskrivning for verdifall på utlån er resultatført som tap på utlån. Beregnede renter på utlån som tidligere er nedskrevet er resultatført som renteinntekter. Reversering av nedskrivning for øvrig er resultatført som korrigerende av tap. Estimering av fremtidige kontantstrømmer fra et utlån skal også hensynta overtakelse og salg av tilhørende sikkerheter. Ved vurdering av sikkerhetsdekning skal det foretas en kvalifisert vurdering av panteobjektets beskaffenhet og reelle omsetningsverdi hensyntatt utgifter ved overtakelse og salg. Realisasjonsverdier for ulike panteobjekter i en realisasjonssituasjon fastsettes etter beste skjønn. Tidspunkt for avvikling av utlån med nedskrivning er basert på skjønnsmessige vurderinger og erfaringer fra tilsvarende avviklingsengasjement og konkursavviklinger. Når alle sikkerheter er realisert og det er utvilsomt at banken ikke får flere innbetalinger på engasjementet blir tapsnedskrivningen konstatert. Kravet mot kunden vil likevel bestå og bli fulgt opp, med mindre det er inngått avtale om gjeldsettergivelse med kunden.

Det blir foretatt avsetning for garantiforpliktelser dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig. Beste estimat er lagt til grunn ved estimering av avsetningen. Regresskrav knyttet til garanti hvor det er foretatt avsetning er balanseført som eiendel maksimalt lik avsetning.

Individuelle nedskrivninger

Nedskrivning for tap foretas når det foreligger objektive indikasjoner for at et utlån har verdifall som følge av svekket kredittverdighet. En nedskrivning blir reversert når tapet er redusert og objektivt kan knyttes til en hendelse inntruffet etter nedskrivningstidspunktet. Alle utlån som anses som vesentlige, samt et utvalg andre, blir vurdert individuelt for å se om det foreligger objektive bevis for verdifall.

Enkeltutlån vurderes for nedskrivning dersom det foreligger objektive bevis for:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd. Et engasjement blir vurdert som misligholdt dersom låntakeren ikke betaler forfalte terminer, eller overtrekk ikke er dekt inn, maksimalt innen 90 dager.
- c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. Reforhandling av lånebetingelser for å lette låntakers stilling regnes som et objektivt bevis på verdifall.
- d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

Gruppenedskrivninger

Gruppevis nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektive hendelser som viser at den fremtidige kontantstrømmen for betjening av engasjementene er svekket, hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller hvor informasjon ikke er identifiserbar på engasjementnivå. Engasjement hvor det er registrert individuelle tapsnedskrivninger inngår ikke i grunnlaget for gruppevis nedskrivninger. Beregningen av nedskrivningsbehov foretas på kunde grupper med tilnærmet like risiko- og verdiegenskaper og er basert på risikoklassifisering og tapserfaring for kunde gruppene.

Grupper av utlån nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektive bevis for:

- a) Negative endringer i betalingsstatus til debitorer i utlånsgruppen
- b) Inntrufne makroøkonomiske forhold som på balansedagen ikke er fullt hensyntatt i bankens risikoklassifiseringssystem

Tap på utlån og garantier

KONSERN			MORBANK	
2016	2017	Spesifikasjon av periodens tapskostnad	2017	2016
1	20	Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån og garantiansvar	20	1
19	-45	Periodens endring i nedskrivninger på grupper av utlån	-42	18
8	25	Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	25	8
5	19	Konstaterte tap i perioden uten tidligere individuelle nedskrivninger	19	5
11	6	Inngang på tidligere konstaterte tap	6	11
22	13	Periodens tapskostnad	16	21

Tap på utlån/garantier fordelt pr sektor/næring

KONSERN			2017		2016	
Sektor/næring	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån
Jordbruk og skogbruk	0	0,00	0,8	-2	-0,57	0,7
Fiske og fangst	0	0,00	4,2	-1	-0,03	4,3
Industri og bergverk	7	0,24	3,7	2	0,13	4,4
Bygg og anlegg	-2	-0,33	1,0	3	0,42	1,0
Varehandel og hotell	-1	-0,20	1,1	-2	-0,34	1,0
Supply/Offshore	54	2,80	1,5	15	1,26	2,1
Eiendomsdrift	0	0,00	11,7	-6	-0,11	10,9
Faglig/finansiell tjenesteytelse	0	0,00	2,2	0	0,00	1,7
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1	0,05	3,6	0	0,00	3,3
Offentlig forvaltning	0	0,00	0,0	0	0,00	0,0
Utlandet	0	0,00	0,2	0	0,00	0,2
Sum næringsliv/offentlig	59	0,34	30,0	9	0,05	29,6
Personkunder	-1	-0,01	69,7	-6	-0,02	70,0
Annet	0	0,00	0,3	0	0,00	0,4
Gruppenedskrivninger	-45	-0,08		19	0,04	
Sum kunder	13	0,02	100,0	22	0,04	100,0
Kredittinstitusjoner		0,00			0,00	
Sum	13	0,02	100,0	22	0,04	100,0

Tap på utlån/garantier fordelt pr sektor/næring

MORBANK						
2017			2016			
Sektor/næring	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån	Tap	Tap i % av brutto utlån 01.01	Andel av brutto utlån
Jordbruk og skogbruk	0	0,00	1,3	-2	-0,57	1,2
Fiske og fangst	0	0,00	6,6	-1	-0,03	6,8
Industri og bergverk	7	0,24	5,6	2	0,13	7,0
Bygg og anlegg	-2	-0,34	1,5	3	0,43	1,6
Varehandel og hotell	-1	-0,21	1,7	-2	-0,34	1,6
Supply/Offshore	54	2,80	2,4	15	1,26	3,5
Eiendomsdrift	0	0,00	18,2	-6	-0,11	17,0
Faglig/finansiell tjenesteytelse	0	0,00	3,4	0	0,00	2,6
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1	0,05	5,8	0	0,00	4,9
Offentlig forvaltning	0	0,00	0,0	0	0,00	0,0
Utlandet	0	0,00	0,3	0	0,00	0,3
Sum næringsliv/offentlig	59	0,34	46,8	9	0,05	46,5
Personkunder	-1	-0,01	52,8	-6	-0,03	53,0
Annet	0	0,00	0,4	0	0,00	0,5
Gruppenedskrivninger	-42	0,13		18	0,05	
Sum kunder	16	0,05	100,0	21	0,06	100,0
Kredittinstitusjoner		0,00			0,00	
Sum	16	0,05	100,0	21	0,06	100,0

Note 8

NEDSKRIVNING PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Individuelle nedskrivninger på utlån

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
79	79	Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 01.01	79	79
8	25	Konstaterte tap i perioden med tidligere individuell nedskrivning	25	8
7	5	Økning i individuelle nedskrivninger i perioden	5	7
26	13	Nye individuelle nedskrivninger i perioden	13	26
25	24	Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	24	25
79	48	Individuell nedskrivning til dekning av tap på utlån 31.12	48	79

Nedskrivning på grupper av utlån

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
262	281	Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01	276	258
19	-45	Endring i året	-42	18
281	236	Nedskrivning på grupper av utlån 31.12	234	276

Individuelle avsetninger på garantiansvar

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
0	0	Individuelle avsetninger 01.01	0	0
0	52	Ny avsetning i perioden	52	0
0	0	Tilbakeføring av avsetninger i perioden	0	0
0	52	Individuell avsetning 31.12	52	0

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2017

KONSERN	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	464	1		463	2	0	4	52
Fiske og fangst	2 402	0		2 402	164	0	0	13
Industri	2 030	18		2 012	346	6	42	523
Bygg og anlegg	562	3		559	105	0	4	144
Varehandel og hotell	620	4		616	69	1	6	224
Supply/Offshore	882	0		882	837	0	0	87
Eiendomsdrift	6 672	14		6 658	39	0	16	257
Faglig/finansiell tjenesteytelse	1 261	0		1 261	0	0	0	7
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	2 152	2		2 150	144	2	194	269
Offentlig forvaltning	0	0		0	0	0	0	20
Utlandet	123	0		123	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	17 168	42	202	16 924	1 706	9	266	1 596
Personkunder	39 817	6	34	39 777	11	53	8	3 336
Verdijustering utlån til virkelig verdi	66			66	0			
Opptjente,ikke forfalte renter	100			100	0			
Sum	57 151	48	236	56 867	1 717	62	274	4 932

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2016

KONSERN	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	390	1		389	1	0	4	43
Fiske og fangst	2 281	0		2 281	0	0	0	38
Industri	2 327	19		2 308	446	3	36	868
Bygg og anlegg	562	3		559	118	0	7	163
Varehandel og hotell	525	4		521	60	3	8	234
Supply/Offshore	1 103	15		1 088	980	0	436	80
Eiendomsdrift	5 804	23		5 781	52	13	22	207
Faglig/finansiell tjenesteytelse	881	0		881	0	0	0	10
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 744	1		1 743	73	0	9	393
Offentlig forvaltning	4	0		4	0	0	0	56
Utlandet	113	0		113	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	15 734	66	240	15 428	1 730	19	522	2 092
Personkunder	37 133	13	41	37 079	11	46	24	3 158
Verdijustering utlån til virkelig verdi	86			86				
Opptjente,ikke forfalte renter	98			98				
Sum	53 051	79	281	52 691	1 741	65	546	5 250

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2017

MORBANK	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	461	1		460	2	0	4	52
Fiske og fangst	2 397	0		2 397	164	0	0	13
Industri	2 024	18		2 006	346	6	42	523
Bygg og anlegg	536	3		533	105	0	4	144
Varehandel og hotell	614	4		610	69	1	6	224
Supply/Offshore	882	0		882	837	0	0	87
Eiendomsdrift	6 584	14		6 570	39	0	16	257
Faglig/finansiell tjenesteytelse	1 230	0		1 230	0	0	0	7
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	2 064	2		2 062	144	2	194	269
Offentlig forvaltning	0	0		0	0	0	0	20
Utlandet	123	0		123	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	16 915	42	202	16 671	1 706	9	266	1 596
Personkunder	19 058	6	32	19 020	11	53	8	2 137
Verdijustering utlån til virkelig verdi	66			66	0			
Opptjente,ikke forfalte renter	75			75	0			
Sum	36 114	48	234	35 832	1 717	62	274	3 733

Brutto utlån - Tapsnedskrivninger - Mislighold pr. 31.12.2016

MORBANK	Brutto utlån	Ind. nedskr. på utlån	Nedskr. på gr. av utlån	Netto utlån	Garantier	Misligh. utlån o/ 90 dg	Øvrige tapsuts. lån	Trekkfas./ kr.rammer
Jordbruk og skogbruk	389	1		388	1	0	4	43
Fiske og fangst	2 279	0		2 279	0	0	0	38
Industri	2 316	19		2 297	446	3	36	868
Bygg og anlegg	538	3		535	118	0	7	163
Varehandel og hotell	517	4		513	60	3	8	234
Supply/Offshore	1 103	15		1 088	980	0	436	80
Eiendomsdrift	5 686	23		5 663	52	13	22	207
Faglig/finansiell tjenesteytelse	853	0		853	0	0	0	10
Transport, privat/offentlig tjenesteytelse	1 700	1		1 699	73	0	9	393
Offentlig forvaltning	4	0		4	0	0	0	56
Utlandet	113	0		113	0	0	0	0
Andre	0	0		0	0	0	0	0
Sum næringsliv/offentlig	15 498	66	240	15 192	1 730	19	522	2 092
Personkunder	17 707	13	36	17 658	11	44	24	2 013
Verdijustering utlån til virkelig verdi	86			86				
Opptjente,ikke forfalte renter	75			75				
Sum	33 366	79	276	33 011	1 741	63	546	4 105

Note 9

MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER

Regnskapsprinsippene for mislighold og beregning av tap på utlån er redegjort for i note 7. Tabellen Misligholdte engasjement viser samlet engasjement for utlån fordelt på antall dager etter forfall som skyldes manglende betalingsevne/-vilje. Misligholdte utlån og overtrekk blir løpende overvåket. Engasjementer hvor det identifiseres en sannsynlig svekkelse i kundens betalingsevne, blir vurdert for nedskrivning.

Tabellen Tapsutsatte engasjement består av sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige ikke-misligholdte engasjement med individuell tapsnedskrivning.

Aldersfordeling av betalingsmislighold (kundens totale engasjement)

KONSERN	2017			2016		
	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
0-1 måneder	524	465	59	497	408	89
1-3 måneder	39	31	8	44	28	16
3-6 måneder	12	10	2	12	10	2
6-12 måneder	18	18	0	37	21	16
Over 12 måneder	32	26	6	17	14	3
Brutto misligholdte engasjement	625	550	75	607	481	126
Herav engasjement med tapsnedskrivning	23	14	9	65	45	20
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	602	536	66	542	436	106

MORBANK	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
0-1 måneder	362	304	58	345	256	89
1-3 måneder	34	26	8	43	27	16
3-6 måneder	12	10	2	10	8	2
6-12 måneder	18	18	0	37	21	16
Over 12 måneder	32	26	6	17	14	3
Brutto misligholdte engasjement	458	384	74	452	326	126
Herav engasjement med tapsnedskrivning	23	14	9	65	45	20
Herav engasjement uten tapsnedskrivning	435	370	65	387	281	106

Tapsutsatte engasjement

(sum av misligholdte engasjement over 3 mnd. og øvrige ikke-misligholdte engasjement med individuell tapsnedskrivning)

	2017			2016		
KONSERN	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Engasjement før individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	62	53	9	65	45	20
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	274	8	266	546	24	522
Sum engasjement før individuelle tapsnedskrivninger	336	61	275	611	69	542
Individuelle tapsnedskrivninger på:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	4	2	2	15	3	12
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	96	4	92	64	10	54
Sum individuelle tapsnedskrivninger	100	6	94	79	13	66
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	58	51	7	50	42	8
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	178	4	174	482	14	468
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr.	236	55	181	532	56	476
Sum tapsutsatte eng. før individuelle tapsnedskr. i % av engasjement	0,57	0,15	1,46	1,12	0,19	3,10
Sum tapsutsatte eng. etter individuelle tapsnedskr. i % av engasjement	0,40	0,14	0,96	0,98	0,15	2,73

MORBANK	Sum	PM	NL	Sum	PM	NL
Engasjement før individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	62	53	9	63	43	20
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	274	8	266	546	24	522
Sum engasjement før individuelle tapsnedskrivninger	336	61	275	609	67	542
Individuelle tapsnedskrivninger på:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	4	2	2	15	3	12
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	96	4	92	64	10	54
Sum individuelle tapsnedskrivninger	100	6	94	79	13	66
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:						
Misligholdte engasjement over 3 mnd.	58	51	7	48	40	8
Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskrivninger	178	4	174	482	14	468
Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr.	236	55	181	530	54	476
Sum tapsutsatte eng. før individuelle tapsnedskr. i % av engasjement	0,89	0,32	1,48	1,74	0,38	3,15
Sum tapsutsatte eng. etter individuelle tapsnedskr. i % av engasjement	0,62	0,29	0,97	1,51	0,30	2,76

Utvikling siste 5 år

KONSERN						MORBANK				
2013	2014	2015	2016	2017		2017	2016	2015	2014	2013
Engasjement før individuelle nedskrivninger:										
152	86	74	65	62	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	62	63	72	86	152
382	306	170	546	274	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	274	546	170	306	382
534	392	244	611	336	Sum engasjement før individuelle tapsnedskr.	336	609	242	392	534
Individuelle tapsnedskrivninger på:										
35	21	14	15	4	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	4	15	14	21	35
131	122	65	64	96	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	96	64	65	122	131
166	143	79	79	100	Sum individuelle tapsnedskrivninger	100	79	79	143	166
Engasjement etter individuelle tapsnedskrivninger:										
117	65	60	50	58	Misligholdte engasjement over 3 mnd.	58	48	58	65	117
251	184	105	482	178	Ikke misligholdte engasjement med tapsnedskr.	178	482	105	184	251
368	249	165	532	236	Sum tapsutsatte eng. etter ind. tapsnedskr.	236	530	163	249	368
1,16	0,80	0,47	1,12	0,57	Sum tapsutsatte engasjement før individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,89	1,74	0,70	1,16	1,70
0,80	0,51	0,32	0,98	0,40	Sum tapsutsatte engasjement etter individuelle tapsnedskr. i % av utlån	0,62	1,51	0,47	0,74	1,17

Note 10

FORPLIKTELSE

Finansielle garantier

Konsernet utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Kredittrisiko fremgår av note 4 og omfatter også finansielle garantier og forpliktelser. Disse er tapsvurdert etter de samme prinsipper som for utlån og omtales i note 7.

Usikre forpliktelser

Disse postene er usikre forpliktelser og avsetninger som ikke skriver seg fra bankens direkte utlånsaktiviteter. En avsetning blir regnskapsført når konsernet har en gjeldende (rettslig eller antatt) forpliktelse som en følge av hendelser som har skjedd, og det kan sannsynliggjøres (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av hendelsen, og at beløpet kan måles pålitelig. Eventuelle avsetninger er gjennomgått hver balansedato og vurdert til det beste estimatet på forpliktelsen. Ved uvesentlig tidsavvik er avsetningen lik utgiften som kreves for å bli fri fra forpliktelsen. Når tidsavviket er vesentlig vil avsetningen være lik nåverdien av fremtidige utbetalinger til å dekke forpliktelsen. Økning i avsetningen som følge av tiden presenteres som rentekostnader.

En usikker forpliktelse der det ikke er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør, regnes som en betinget forpliktelse. Det skal ikke avsettes for betingede forpliktelser. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser, med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav. En betinget eiendel er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
232	372	Betalingsgarantier	372	232
494	378	Kontraktsgarantier	378	494
926	865	Lånegarantier	865	926
89	102	Annet garantiansvar	102	89
1 741	1 717	Garantiansvar overfor kunder	1 717	1 741
0	0	Garanti overfor kredittinstitusjoner	0	0
0	0	Garanti overfor bankenes sikringsfond	0	0
1 741	1 717	Garantiansvar pr. 31.12	1 717	1 741
5 250	4 932	Ubenyttede trekkfasiliteter kunder	3 733	4 105

Fordeling etter næring/sektor er vist i note 5.

Pantstillelser				
980	1 105	Sertifikater og obligasjoner stillet som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank	1 105	980
0	0	Benyttet låneadgang i Norges Bank (F-lån)	0	0

Konsernet er pr 31.12.2017 ikke involvert i rettslige prosesser.

Note 11

LIKVIDITETSRISIKO

Styringen av Sparebanken Møres finansieringsstruktur er fastsatt i en overordnet likviditetsstrategi som blir evaluert og vedtatt av styret minimum en gang i året. Her beskrives de mål banken har for å bevare sin finansielle styrke, og det er definert konkrete rammer på ulike områder for bankens likviditetsstyring. Likviditetsstyringen inneholder også stresstester hvor en simulerer likviditetseffekten av ulike scenarier ved å kvantifisere sannsynligheten for refinansiering fra de ulike likviditetskildene. Banken har inkludert i sin strategi å spre finansieringen på flere kilder, både hva gjelder markeder, instrumenter og løpetider, for å redusere risikoen.

For å sørge for at konsernets likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån til kunder i hovedsak finansieres ved kundeinnskudd, samt langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsrisikoen styres gjennom både kortsiktige rammer som begrenser netto refinansieringsbehov, og et langsiktig styringsmål som fastsetter hvor stor andel av utlånene og andre illikvide eiendeler som skal være finansiert av stabile kilder som kundeinnskudd eller innlån med minimum 12 måneders restløpetid.

Innskuddsdekningen i konsernet, beregnet inklusive overførte boliglån til Møre Boligkreditt AS, utgjorde 57,7 % ved utgangen av 2017, mot 61,8 % ved utgangen av 2016.

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett var henholdsvis 2,4 år og 3,5 år ved utgangen av 2017, mot 1,7 år og 3,9 år ett år tidligere.

Banken har også beholdning av verdipapirer, som inngår som et ledd i den løpende likviditetsstyringen. Se ytterligere informasjon i note 15 og 17.

Tabellene nedenfor viser kontraktmessige ikkediskonterte kontantstrømmer. Tallstørrelsene kan således ikke avstemmes mot balansen.

Likviditetsrisiko 2017

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637					637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 295					1 295
Utlån til og fordringer på kunder	8 712	789	3 086	14 828	42 132	69 547
Sertifikater og obligasjoner	351	158	824	4 214	834	6 381
Sum eiendeler	10 995	947	3 910	19 042	42 966	77 860
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	69			500		569
Innskudd fra kunder	31 141	362	1 316	14		32 833
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	29	862	2 887	20 064	1 720	25 562
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	336	53	730	500	1 622
Sum forpliktelser	31 242	1 560	4 256	21 308	2 220	60 586
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	10	23	79	340	195	647
Kontantstrømmer ut	15	39	102	462	129	747
Sum finansielle derivat	-5	-16	-23	-122	66	-100

Likviditetsrisiko 2016

KONSERN	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300					300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	649					649
Utlån til og fordringer på kunder	12 235	623	2 364	11 877	37 232	64 331
Sertifikater og obligasjoner	206	506	638	4 665	413	6 428
Sum eiendeler	13 390	1 129	3 002	16 542	37 645	71 708
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	455		454	20		929
Innskudd fra kunder	32 323	538	948	19		33 828
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	30	637	3 077	15 190	2 779	21 713
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	7	5	571	322	794	1 699
Sum forpliktelser	32 815	1 180	5 050	15 551	3 573	58 169
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	12	60	259	838	374	1 543
Kontantstrømmer ut	22	64	239	807	228	1 360
Sum finansielle derivat	-10	-4	20	31	146	183

Likviditetsrisiko 2017

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637					637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 497					2 497
Utlån til og fordringer på kunder	4 846	608	2 204	10 696	25 442	43 796
Sertifikater og obligasjoner	351	128	1 248	4 183	834	6 744
Sum eiendeler	8 331	736	3 452	14 879	26 276	53 674
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	154			500		654
Innskudd fra kunder	31 141	362	1 316	14		32 833
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21	812	628	4 792		6 253
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	3	336	53	730	500	1 622
Sum forpliktelser	31 319	1 510	1 997	6 036	500	41 362
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	10	8	19	42	5	84
Kontantstrømmer ut	14	23	53	231	69	390
Sum finansielle derivat	-4	-15	-34	-189	-64	-306

Likviditetsrisiko 2016

MORBANK	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300					300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 789					1 789
Utlån til og fordringer på kunder	8 627	454	1 603	7 959	21 400	40 043
Sertifikater og obligasjoner	175	355	2 079	5 054	413	8 076
Sum eiendeler	10 891	809	3 682	13 013	21 813	50 208
Forpliktelser						
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	184		454	20		658
Innskudd fra kunder	32 336	538	948	19		33 841
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20	572	1 414	2 368		4 374
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	7	5	571	322	794	1 699
Sum forpliktelser	32 547	1 115	3 387	2 729	794	40 572
Finansielle derivat						
Kontantstrømmer inn	12	45	203	553	116	929
Kontantstrømmer ut	21	53	203	646	127	1 050
Sum finansielle derivat	-9	-8	0	-93	-11	-121

Note 12

MARKEDSRISIKO

Styret i banken fastsetter de langsiktige målene for bankens risikoprofil. Disse gjøres operasjonelle gjennom de fullmakter og rammer som er delegert i organisasjonen. Sparebanken Møre styrer markedsrisiko og håndterer fullmakter, rammer og retningslinjer knyttet til finansielle instrumenter basert på styrevedtatte strategidokument. Strategidokumentene er underlagt periodisk gjennomgang ved at de revideres/vedtas en gang i året av styret i banken. Dokumentene skal utover dette være videreformidlet, godkjent og forstått av de operative enhetene, bankens kontrollfunksjoner og administrasjon. For å sikre en nødvendig kvalitet og uavhengighet er utviklingen av risikostyringsverktøy og utføring av risikorapporteringen organisert i en enhet uavhengig av de operative virksomhetene.

Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i konservative rammer som fornyes og godkjennes av styret minimum årlig.

Note 12.1

RENTERISIKO

Sparebanken Møre måler renterisikoen ved analyser som gir effekten på resultatet av en renteendring på 1 prosentpoengs parallellskift i rentekurven. På denne måten kan en kvantifisere hvilken risiko banken har påtatt seg og hvilken effekt denne har på resultatet ved endringer i markedsrenten. Analysen angir effektiv løpetid på den rentebærende delen av balansen. Desto lenger midler bindes opp ved en plassering, jo større er det potensielle tap/gevinst ved en stigning/et fall i markedsrenten. Konsernet har en kort rentebinding og renterisikoen vurderes som moderat. Tabellen nedenfor viser potensiell resultateffekt av verdiendringer på rentebærende finansielle eiendeler og forpliktelser for konsernet ved en økning i rentenivået på ett prosentpoeng. Beregningen er foretatt basert på gjeldende posisjoner og markedsrenter pr 31. desember. De foretatte beregningene bekrefter bankens lave risikotoleranse for verdiendringer grunnet renteutviklingen. Potensiell resultateffekt over en 1-års periode av en renteendring på 1 prosentpoeng er for konsernet 61 mill. kroner.

KONSERN - 2017	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	8	7	7	-9	-3	10
Val	1	3	-1	-4	0	-1
Totalt	9	10	6	-13	-3	9

KONSERN - 2016	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	5	3	1	-10	-1	-2
Val	1	1	-1	-2	0	-1
Totalt	6	4	0	-12	-1	-3

MORBANK - 2017	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-3	16	6	-7	-2	10
Val	1	3	-1	-4	0	-1
Totalt	-2	19	5	-11	-2	9

MORBANK - 2016	Inntil 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	-5	12	-1	-7	0	-1
Val	1	1	-1	-2	0	-1
Totalt	-4	13	-2	-9	0	-2

Note 12.2

VALUTARISIKO

Sparebanken Møre måler valutarisikoen ut fra nettoposisjonene i de ulike valutaene. Bankens valutakursrisiko oppstår i forbindelse med bankens virksomhet knyttet til inngåelse av valutaforretninger mot kunder og andre banker. Det er et hovedprinsipp at alle forretninger mot kunder omgående skal dekkes med motgående forretning i markedet slik at valutakursrisikoen reduseres til et minimum. Banken har ingen egenhandel innenfor valutainstrumenter. Alle balanseposter i utenlandsk valuta er omregnet til NOK etter midtkurser fra Norges Bank pr. 31.12. For sedler og mynter er det brukt tilnærmet kjøpskurser. Løpende inntekter og utgifter er omregnet til NOK etter kurser på det tidspunkt de oppsto. Netto realisererte og urealiserte gevinster/tap er resultatført. Den utilsiktede valutarisikoen har vært på et minimum gjennom året.

KONSERN - 2017	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	635	2		2			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 295	1 253	42	1	8	6	12	15
Utlån til og fordringer på kunder	56 867	53 824	3 043	942	509	23	1 117	452
Sertifikater og obligasjoner	6 096	5 386	710		415			295
Øvrige eiendeler	1 596	1 538	58	13	34		5	6
Sum eiendeler	66 491	62 636	3 855	956	968	29	1 134	768
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	569	562	7	6				1
Innskudd fra kunder	32 803	32 562	241	202	22	6		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	24 488	21 444	3 044		3 044			
Øvrige forpliktelser	1 215	1 207	8	5				3
Ansvarlig lånekapital	1 338	1 338	0					
Egenkapital	6 078	6 078	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	66 491	63 191	3 300	213	3 066	6	0	15
Valutakontrakter			-540	-741	2 102	-23	-1 129	-749
Netto valutaeksposering			15	2	4	0	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

KONSERN - 2016	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300	297	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	649	550	99	18	57	11	2	11
Utlån til og fordringer på kunder	52 691	49 830	2 861	1 019	569	25	1 216	32
Sertifikater og obligasjoner	6 199	5 509	690		465			225
Øvrige eiendeler	1 754	1 724	30	11	11	1	6	1
Sum eiendeler	61 593	57 910	3 683	1 048	1 105	37	1 224	269
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	658	196	462	7	454			1
Innskudd fra kunder	32 562	32 339	223	154	47	12		10
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20 363	19 140	1 223		557			666
Øvrige forpliktelser	1 251	1 215	36	2	13	1		20
Ansvarlig lånekapital	1 318	1 318	0					
Egenkapital	5 441	5 441	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	61 593	59 649	1 944	163	1 071	13	0	697
Valutakontrakter			-1 722	-881	-30	-24	-1 217	430
Netto valutaeksponering			17	4	4	0	7	2
Effekt ved 10 % kursendring	2							

MORBANK - 2017	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	635	2		2			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 497	2 455	42	1	8	6	12	15
Utlån til og fordringer på kunder	35 832	32 789	3 043	942	509	23	1 117	452
Sertifikater og obligasjoner	6 461	5 751	710		415			295
Øvrige eiendeler	2 486	2 428	58	13	34		5	6
Sum eiendeler	47 913	44 058	3 855	956	968	29	1 134	768
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	654	647	7	6				1
Innskudd fra kunder	32 820	32 579	241	202	22	6		11
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6 090	6 090	0					
Øvrige forpliktelser	1 154	1 146	8	5				3
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	1 338	1 338	0					
Egenkapital	5 857	5 857	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	47 913	47 657	256	213	22	6	0	15
Valutakontrakter			-3 584	-741	-942	-23	-1 129	-749
Netto valutaeksponering			15	2	4	0	5	4
Effekt ved 10 % kursendring	2							

MORBANK - 2016	Totalt	Norske kroner	Valuta	Herav: USD	EUR	JPY	CHF	Øvrige
Kontanter og fordringer på Norges Bank	300	297	3		3			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 789	1 690	99	18	57	11	2	11
Utlån til og fordringer på kunder	33 011	30 150	2 861	1 019	569	25	1 216	32
Sertifikater og obligasjoner	7 863	7 173	690		465			225
Øvrige eiendeler	2 569	2 539	30	11	11	1	6	1
Sum eiendeler	45 532	41 849	3 683	1 048	1 105	37	1 224	269
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	929	467	462	7	454			1
Innskudd fra kunder	32 575	32 352	223	154	47	12		10
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 284	4 284	0					
Øvrige forpliktelser	1 192	1 156	36	2	13	1		20
Ansvarlig lånekapital	1 318	1 318	0					
Egenkapital	5 234	5 234	0					
Sum forpliktelser og egenkapital	45 532	44 811	721	163	514	13	0	31
Valutakontrakter			-2 945	-881	-587	-24	-1 217	-236
Netto valutaeksponering			17	4	4	0	7	2
Effekt ved 10 % kursendring	2							

Note 12.3

FINANSIELLE DERIVATER

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld. Den estimerte virkelige verdien av finansielle OTC-derivater justeres for motpartens kredittrisiko (CVA) eller for konsernets egen kredittrisiko (DVA).

Tabellen viser de finansielle derivatenes nominelle verdier og markedsverdier. I regnskapet blir positiv markedsverdi pr. kontrakt bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som forpliktelse i balansen. Tabellen inkluderer både finansielle derivater for kundehandler som inngår i Netto verdiendringer og gevinst/tap av verdipapirer og valuta, og finansielle derivater i bankporteføljen som inngår i Netto renteinntekter.

KONSERN	2017			2016		
	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	12 166	365	261	14 299	522	352
Valutarelaterte						
Swapper	4 263	238	103	2 722	153	75
Terminer	9 203	361	89	9 765	491	129
Opptjente renter		40	30		58	24
Sum finansielle derivater		1 004	483		1 224	580
- herav anvendt til sikringsbokføring	4 958	374	0	3 606	301	13

MORBANK	2017			2016		
	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse	Nominell verdi	Eiendel	Forpliktelse
Renterelaterte kontrakter						
Swapper	10 116	185	261	12 249	318	336
Valutarelaterte						
Swapper	1 363	3	100	1 602	2	75
Terminer	9 203	361	89	9 765	491	129
Opptjente renter		15	30		45	36
Sum finansielle derivater		564	480		856	576
- herav anvendt til sikringsbokføring	277	17	0	1 342	33	0

Oversikten viser verdien av derivatkontrakter som er omfattet av motregningsavtaler eller er sikret med kontanter under Credit Support Annex (CSA). For kundeforretninger etableres det rammer basert på nødvendig formell kredittbehandling hvor det stilles tilstrekkelig sikkerhet for rammen. For bankmotparter reguleres motpartsrisikoen knyttet til endringer i markedsforhold gjennom CSA-avtaler. Sparebanken Møre praktiserer kontantpant mot disse motpartene. Pr. 31.12.2017 har Sparebanken Møre stilt kontantpant for MNOK 585.

Forfallstidspunkt finansielle derivat, nominell verdi
Konsern

Forfall	2017			2016		
	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2017	-	-	-	2 579	1 287	9 454
2018	1 973	307	8 971	1 603	304	304
2019	1 201	705	175	1 253	367	7
2020	2 260	309	29	2 246	296	
2021	1 214	216	4	1 163	208	
2022	2 475	2 482	4	2 351	46	
2023	365	21	4	389		
2024	318		4	322		
2025	1 501		4	1 715		
2026	426		4	367		
2027	270		4	251		
2028	106	223			214	
2032	57			60		
	12 166	4 263	9 203	14 299	2 722	9 765

Morbank

Forfall	2017			2016		
	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter	Rente-swapper	Rente- og valutaswapper	Termin-kontrakter
2017	-	-	-	2 579	639	9 454
2018	1 973	307	8 971	1 603	304	304
2019	1 201	705	175	1 253	367	7
2020	2 260	40	29	2 246	38	
2021	1 214	216	4	1 163	208	
2022	1 475	74	4	1 351	46	
2023	365	21	4	389		
2024	318		4	322		
2025	451		4	665		
2026	426		4	367		
2027	270		4	251		
2028	106					
2032	57			60		
	10 116	1 363	9 203	12 249	1 602	9 765

Note 13

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

KONSERN OG MORBANK

ISIN.NR.	Valuta	Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2017
NO0010671928	NOK	22.02.2013	2018	3 mnd NIBOR + 2,50	334
NO0010809304	NOK	31.10.2017	2023	3 mnd NIBOR + 1,55	502
NO0010791692	NOK	03.05.2017	2022	3 mnd NIBOR + 1,46	200
Ansvarlig lån					1 036

ISIN.NR.		Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2017
NO0010532765	NOK	10.09.2009	2019	11,70 %	302
Fondsobligasjoner					302

ISIN.NR.		Låneopptak	Innløsningsrett	Rente	31.12.2017
NO0010796154	NOK	15.06.2017	2022	3 mnd NIBOR + 3,25	349
Fondsobligasjoner					349

Fondsobligasjonen NO0010532765 er klassifisert som gjeld. Denne obligasjonen er i likhet med tidligere år presentert som gjeld i bankens regnskap, da banken har vurdert avtalens utforming dithen at banken ikke har en ubetinget rett til å unnlate å betale renter til enhver tid.

Fondsobligasjonen NO0010796154 er klassifisert som egenkapital i balansen og inngår i kjernekapitalen. Basert på at banken har en ensidig rett til ikke å betale renter eller hovedstol til investorene kvalifiserer den ikke som gjeld etter IAS 32. Rentekostnadene presenteres ikke på linjen rentekostnader i resultatregnskapet, men som en reduksjon av opptjent egenkapital. Kostnadene innregnes ved betaling. Det er betalt 7,3 millioner kroner i renter i 2017. Det er påløpt ytterligere 0,7 millioner kroner i rentekostnader ved årsskiftet, slik at til sammen tilordnes 6 millioner kroner av resultatet etter skatt i 2017 til fondsobligasjonseierne.

Det foreligger ingen rett til konvertering av ansvarlige lån/fondsobligasjoner til egenkapitalbeviskapital. Konsernet har ikke investeringer i ansvarlig lånekapital i andre foretak (inkl. kredittinstitusjoner) ved utgangen av 2017. Verdipapirdokument og låneavtaler er gjort tilgjengelig på bankens hjemmeside.

Note 14

VERDIPAPIRGJELD

Morbanks verdipapirgjeld består av obligasjonslån og sertifikater kvotert i norske kroner. Møre Boligkreditt AS har utstedt obligasjoner med fortrinnsrett kvotert i norske kroner og i Euro.

Innlån med flytende rente vurderes til amortisert kost. For de med fastrentebetingelser benyttes virkelig verdisikring med verdiendringer over resultatet. Banken verdisikrer rente- og valutarisiko på individuelt nivå. Det eksisterer en entydig, direkte og dokumentert sammenheng mellom verdiendringer på sikringsinstrumentet og sikringsobjektet. Sammenhengen dokumenteres ved en test av sikringseffektivitet ved inngåelse av transaksjonen og gjennom sikringsforholdets løpetid. Sikringsgevinster og -tap medfører en justering i den balanseførte verdien av sikrede lån. Disse sikringsjusteringene i balanseført verdi amortiseres over gjenværende sikringsperiode ved en justering i lånets effektive rente dersom sikringen ikke lenger er effektiv, dersom sikring avbrytes eller ved annen opphør av sikring. Ved å benytte nevnte prinsipp gir det en riktig regnskapspresentasjon som er i samsvar med bankens rente- og valutastyring og reelle økonomiske utvikling.

Finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN					MORBANK			
2016		2017			2017		2016	
Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi		Pålydende verdi	Bokført verdi	Pålydende verdi	Bokført verdi
3 606	3 930	4 958	5 266	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet	277	292	1 342	1 409
3 606	301	4 958	374	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring	277	17	1 342	33

Resultatførte verdiendringer på finansielle instrument i virkelig verdisikring

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
74	-92	Verdisikret verdipapirgjeld med verdiendringer over resultatet	16	46
-72	90	Finansielle derivat benyttet i sikringsbokføring	-17	-43
2	-2	Totalt	-1	3

Verdipapirgjeld

KONSERN			MORBANK	
31.12.2016	31.12.2017		31.12.2017	31.12.2016
-	-	Sertifikatgjeld, nominell verdi	-	-
20 018	24 017	Obligasjongjeld, nominell verdi	6 082	4 238
95	58	Opptjente renter	8	40
250	413	Verdijusteringer	-	6
20 363	24 488	Sum verdipapirgjeld	6 090	4 284

Endringer i verdipapirgjeld

KONSERN

	Balanse 31.12.16	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.17
Sertifikatgjeld, nominell verdi	-				-
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	20 018	8 313	6 080	1 766	24 017
Opptjente renter	95			-37	58
Verdijusteringer	250			163	413
Sum verdipapirgjeld	20 363	8 313	6 080	1 892	24 488

MORBANK

	Balanse 31.12.16	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.17
Sertifikatgjeld, nominell verdi	-				-
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 238	4 950	3 200	94	6 082
Opptjente renter	40			-32	8
Verdijusteringer	6			-6	-
Sum verdipapirgjeld	4 284	4 950	3 200	56	6 090

Forfallstidspunkt for forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapirer, nominell verdi

KONSERN			MORBANK		
2016	2017	Forfall	2017	2016	
3 333	-	2017		1 888	
4 100	3 459	2018	1 382	1 600	
3 250	4 000	2019	1 500	750	
5 264	6 844	2020	1 100		
1 800	5 100	2021	2 100		
1 000	3 363	2022			
1 050	1 050	2025			
221	201	2028			
20 018	24 017	Sum	6 082	4 238	

Note 15

KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt konsernet blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser. En finansiell eiendel fraregnes når de kontraktsmessige rettene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper, eller selskapet overfører den finansielle eiendelen på en slik måte at risiko- og fortjenestepotensialet ved den finansielle eiendelen i det alt vesentlige blir overført. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

KLASSIFISERING

Konsernets beholdning av finansielle instrument klassifiseres ved første gangs regnskapsføring i henhold til IAS 39. Bankens klasser av finansielle instrumenter og målegrunnlag for disse:

- finansielle eiendeler og derivater holdt for handelsformål (tradingportefølje)
- finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- instrumenter som holdes tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i totalresultatoppstillingen
- utlån og fordringer
- finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost

Finansielle eiendeler og derivater holdt for handelsformål

Finansielle derivater er kontrakter som er inngått for å nøytralisere en allerede aktuell rente- eller valutarisiko banken har påtatt seg. Finansielle derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, og balanseføres brutto pr. kontrakt som henholdsvis eiendel eller gjeld.

Konsernets kriterier for klassifisering av tradingportefølje er følgende:

- posisjoner i finansielle instrumenter som konsernet innehar for egen regning med henblikk på videresalg og/eller som konsernet har ervervet for på kort sikt å dra fordel av forventede forskjeller mellom kjøps- og salgspris eller andre pris- og rentevariasjoner
- posisjoner som konsernet sitter med for å sikre andre deler av tradingporteføljen
- andre engasjementer som er knyttet til posisjoner som inngår i tradingporteføljen

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet

Konsernets beholdning av obligasjoner i likviditetsporteføljen er klassifisert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet da denne porteføljen styres basert på virkelig verdi. Beholdningen av fastrenteutlån og -innskudd er klassifisert for å unngå regnskapsmessig misforhold sett i forhold til underliggende renteswapper.

Tap og gevinst som følge av verdiendringer på de eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet blir regnskapsført i den perioden de oppstår.

Instrumenter som holdes tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i utvidet resultat

Konsernets beholdning av aksjer, som ikke er klassifisert som holdt for tradingformål, klassifiseres som tilgjengelig for salg med verdiendringer presentert som andre inntekter og kostnader i utvidet resultat. Realiserte gevinster og tap, samt nedskrivninger under kostpris resultatføres i ordinært resultat den perioden de oppstår.

Utlån og fordringer

Alle utlån og fordringer, herunder leasing, men med unntak av fastrenteutlån, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir amortisert over lånets løpetid.

Finansielle forpliktelser vurdert til amortisert kost

Verdipapirgjeld, herunder verdipapirgjeld som inngår i virkelig verdisikring, lån og innskudd fra kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder uten avtalt løpetid, er vurdert til amortisert kost med utgangspunkt i forventede kontantstrømmer. Beholdning av egne obligasjoner føres som reduksjon av gjelden.

NIVÅER

Verdsettelsen av finansielle instrumenter innplasseres i ulike nivåer basert på kvaliteten på markedssdata for den enkelte type instrument.

Nivå 1 – Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked

I nivå 1 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av noterte priser i aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og fondsandeler, samt statsobligasjoner og sertifikater som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2 – Verdsettelse basert på observerbare markedssdata

I nivå 2 innplasseres finansielle instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, inkludert noterte priser i ikke aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser. I kategorien inngår i hovedsak verdipapirgjeld, derivat og obligasjoner som ikke er på nivå 1.

Nivå 3 – Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedssdata

I nivå 3 innplasseres finansielle instrumenter som ikke kan verdsettes basert på direkte eller indirekte observerbare priser. I kategorien inngår i hovedsak utlån til og innskudd fra kunder, samt aksjer.

KONSERN - 2017	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			637	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			1 295	
Utlån til og fordringer på kunder		3 923	52 944	
Sertifikater og obligasjoner		6 096		
Aksjer og andre verdipapirer				188
Finansielle derivater	1 004			
Sum finansielle eiendeler	1 004	10 019	54 876	188
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			569	
Innskudd fra kunder		1 340	31 463	
Finansielle derivater	483			
Verdipapirgjeld			24 488	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 338	
Sum finansielle forpliktelser	483	1 340	57 858	-

KONSERN - 2016	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			300	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			649	
Utlån til og fordringer på kunder		4 744	47 947	
Sertifikater og obligasjoner		6 199		
Aksjer og andre verdipapirer	2			131
Finansielle derivater	1 224			
Sum finansielle eiendeler	1 226	10 943	48 896	131
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			658	
Innskudd fra kunder		1 254	31 308	
Finansielle derivater	580			
Verdipapirgjeld			20 363	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 318	
Sum finansielle forpliktelser	580	1 254	53 647	-

MORBANK - 2017	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utpekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			637	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			2 497	
Utlån til og fordringer på kunder		3 923	31 909	
Sertifikater og obligasjoner		6 461		
Aksjer og andre verdipapirer				188
Finansielle derivater	564			
Sum finansielle eiendeler	564	10 384	35 043	188
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			654	
Innskudd fra kunder		1 340	31 480	
Finansielle derivater	480			
Verdipapirgjeld			6 090	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 338	
Sum finansielle forpliktelser	480	1 340	39 562	-

MORBANK - 2016	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter holdt for tilgjengelig for salg
	Trading	Utepekt til virkelig verdi		
Kontanter og fordringer på Norges Bank			300	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner			1 789	
Utlån til og fordringer på kunder		4 744	28 267	
Sertifikater og obligasjoner		7 863		
Aksjer og andre verdipapirer	2			131
Finansielle derivater	856			
Sum finansielle eiendeler	858	12 607	30 356	131
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner			929	
Innskudd fra kunder		1 254	31 321	
Finansielle derivater	576			
Verdipapirgjeld			4 284	
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner			1 318	
Sum finansielle forpliktelser	576	1 254	37 852	-

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Alle gebyrer som overstiger direkte transaksjonsutgifter knyttet til rentebærende inn- og utlån inngår i beregningen av balansepostens effektive rente og amortiseres over forventet løpetid.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes både for balanseposter som vurderes til amortisert kost, og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet, med unntak av etableringsgebyrer på utlån til virkelig verdi som inntektsføres når de opptjenes. Renteinntekter på nedskrevne engasjementer beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi. Renteinntekter på finansielle instrumenter inkluderes på linjen for "Netto renteinntekter".

Renteinntekter

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
189	169	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi	177	191
1 594	1 618	Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amortisert kost	1 111	1 122
1 783	1 787	Renteinntekter	1 288	1 313

Rentekostnader

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
13	18	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til virkelig verdi	18	13
688	669	Rentekostnader fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	429	457
701	687	Rentekostnader	447	470

Note 16

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

Utlån måles til virkelig verdi ved første gangs måling med tillegg av direkte transaksjonskostnader. Ved fastsettelse av utlånets verdi på transaksjonstidspunktet (transaksjonspris) kommer etableringsgebyr til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del av utlånets effektive rente. Utlån måles etterfølgende til amortisert kost ved anvendelse av effektiv rentemetode. Den effektive renten er den renten på inngåelsestidspunktet som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontantstrømmer over utlånets forventede levetid, til netto balanseført verdi av utlånet. Ved gjennomføring av denne beregningen estimeres kontantstrømmene, og alle kontraktsmessige vilkår ved utlånet blir tatt i betraktning. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør.

KONSERN	31.12.2017		31.12.2016	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	637	300	300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 295	1 295	649	649
Utlån til og fordringer på kunder	52 944	52 944	47 947	47 947
Sum finansielle eiendeler	54 876	54 876	48 896	48 896
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	569	569	658	658
Innskudd fra kunder	31 463	31 463	31 308	31 308
Verdipapirgjeld	24 575	24 488	20 366	20 363
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 363	1 338	1 352	1 318
Sum finansielle forpliktelser	57 970	57 858	53 684	53 647

MORBANK	31.12.2017		31.12.2016	
	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på Norges Bank	637	637	300	300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 497	2 497	1 789	1 789
Utlån til og fordringer på kunder	31 909	31 909	28 267	28 267
Sum finansielle eiendeler	35 043	35 043	30 356	30 356
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner	654	654	929	929
Innskudd fra kunder	31 480	31 480	31 321	31 321
Verdipapirgjeld	6 106	6 090	4 295	4 284
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner	1 363	1 338	1 352	1 318
Sum finansielle forpliktelser	39 603	39 562	37 897	37 852

KONSERN - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank		637		637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 295		1 295
Utlån til og fordringer på kunder			52 944	52 944
Sum finansielle eiendeler	-	1 932	52 944	54 876
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		569		569
Innskudd fra kunder			31 463	31 463
Verdipapirgjeld		24 575		24 575
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 363		1 363
Sum finansielle forpliktelser	-	26 507	31 463	57 970

KONSERN - 2016	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank		300		300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		649		649
Utlån til og fordringer på kunder			47 947	47 947
Sum finansielle eiendeler	-	949	47 947	48 896
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		658		658
Innskudd fra kunder			31 308	31 308
Verdipapirgjeld		20 366		20 366
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 352		1 352
Sum finansielle forpliktelser	-	22 376	31 308	53 684

MORBANK - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank		637		637
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2 497		2 497
Utlån til og fordringer på kunder			31 909	31 909
Sum finansielle eiendeler	-	3 134	31 909	35 043
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		654		654
Innskudd fra kunder			31 480	31 480
Verdipapirgjeld		6 106		6 106
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 363		1 363
Sum finansielle forpliktelser	-	8 123	31 480	39 603

MORBANK - 2016	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank		300		300
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 789		1 789
Utlån til og fordringer på kunder			28 267	28 267
Sum finansielle eiendeler	-	2 089	28 267	30 356
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner		929		929
Innskudd fra kunder			31 321	31 321
Verdipapirgjeld		4 295		4 295
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner		1 352		1 352
Sum finansielle forpliktelser	-	6 576	31 321	37 897

Note 17

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Finansielle instrumenter blir regnskapsført til virkelig verdi på avtaletidspunktet. Virkelig verdi på instrumentene som handles i et aktivt marked er basert på omsatt kurs på balansedagen. For de finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes egne verdivurderinger basert på gjeldende markedsforhold, alternativt verdivurdering fra annen markedsaktør. De finansielle instrumentene som vurderes til virkelig verdi, men som ikke handles i et aktivt marked er porteføljene av fastrenteutlån, -innskudd, sammensatte produkter og ikke børsnoterte aksjer. For de unoterte aksjer hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi. Transaksjonskostnader ved finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendring over resultatet balanseføres ikke.

En endring i diskonteringsrenten på 10 basispunkt vil gi et utslag på ca 10 mill. kroner på fastrenteutlånene og ingen vesentlige utslag på fastrenteinnskuddene.

KONSERN - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			3 923	3 923
Sertifikater og obligasjoner	4 261	1 835		6 096
Aksjer	19		169	188
Finansielle derivat		1 004		1 004
Sum finansielle eiendeler	4 280	2 839	4 092	11 211
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 340	1 340
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		483		483
Sum finansielle forpliktelser	-	483	1 340	1 823

KONSERN - 2016	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			4 744	4 744
Sertifikater og obligasjoner	4 167	2 032		6 199
Aksjer	5		128	133
Finansielle derivat		1 224		1 224
Sum finansielle eiendeler	4 172	3 256	4 872	12 300
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 254	1 254
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		580		580
Sum finansielle forpliktelser	-	580	1 254	1 834

MORBANK - 2017	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			3 923	3 923
Sertifikater og obligasjoner	4 201	2 260		6 461
Aksjer	19		169	188
Finansielle derivat		564		564
Sum finansielle eiendeler	4 220	2 824	4 092	11 136
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 340	1 340
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		480		480
Sum finansielle forpliktelser	-	480	1 340	1 820

MORBANK - 2016	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Kontanter og fordringer på Norges Bank				-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				-
Utlån til og fordringer på kunder			4 744	4 744
Sertifikater og obligasjoner	3 766	4 097		7 863
Aksjer	5		128	133
Finansielle derivat		856		856
Sum finansielle eiendeler	3 771	4 953	4 872	13 596
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner				-
Innskudd fra kunder			1 254	1 254
Verdipapirgjeld				-
Ansvarlige lån og fondsobligasjoner				-
Finansielle derivat		576		576
Sum finansielle forpliktelser	-	576	1 254	1 830

Tilnærming til verdivurdering av finansielle instrumenter på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet:

Fastrentelån og fastrenteinnskudd:

Det har ikke vært vesentlige endringer i tilnærmingen til verdivurdering av fastrentelån og innskudd i 2017. Virkelig verdi beregnes basert på kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med en markedsrente som er avstemt mot de priser som gjelder for tilsvarende fastrentelån og innskudd på balansedagen. Det er i 2017 resultatført totalt MNOK 6 som følge av verdiendringer medregnet endring i kredittspread på fastrentelån. Verdiendringen fremkommer i resultatlinjen Andre driftsinntekter i resultatoppstillingen.

Aksjer:

Aksjene på nivå 3 i verdsettelseshierarkiet er hovedsakelig bankens investering i Eksportfinans ASA (MNOK 73) og bankens eierinteresse i Visa Norge (MNOK 22).

Bankens eierinteresse i Eksportfinans ASA er verdivurdert med utgangspunkt i eierinteressens relative andel av egenkapitalen i Eksportfinans, justert for urealiserte verdiendringer på underliggende finansielle investeringer og innlån i Eksportfinans. Fra verdien trekkes en likviditetsrabatt på 20 %. Verdien av Eksportfinans er økt med MNOK 4 i 2017.

KONSERN Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer	Innskudd fra kunder
Balanseført verdi pr 31.12.16	4 744	128	1 254
Kjøp/økning	272	49	579
Salg/reduksjon	1 073	4	493
Overført til Nivå 3			
Overføring ut av Nivå 3			
Gevinst/tap i perioden	-20	-4	
Balanseført verdi pr 31.12.17	3 923	169	1 340

MORBANK Nivå 3 utvikling	Utlån til og fordringer på kunder	Aksjer	Innskudd fra kunder
Balanseført verdi pr 31.12.16	4 744	128	1 254
Kjøp/økning	272	49	579
Salg/reduksjon	1 073	4	493
Overført til Nivå 3			
Overføring ut av Nivå 3			
Gevinst/tap i perioden	-20	-4	
Balanseført verdi pr 31.12.17	3 923	169	1 340

Note 18

DATTERSELSKAP

KONSERNSTRUKTUR

Selskap	Hjemland	Hovedvirksomhet	Eierandel	Stemmeandel
Møre Eiendomsmegling AS	Norge	Eiendomsmegling	100%	100%
Sparebankeiendom AS	Norge	Eiendomsforvaltning	100%	100%
Møre Boligkreditt AS	Norge	Finansiering	100%	100%
Morselskap Sparebanken Møre	Norge	Bank		

Transaksjoner med datterselskaper

Dette er transaksjoner mellom morbanken og 100 % eide datterselskap som er foretatt på armlengdes avstand og til armlengdes priser. Prisbetingelser og andre vilkår for transaksjoner med datterselskap er også angitt i note 19.

Avregning av finansieringskostnader/-inntekter mellom segmentene gjøres løpende til morbankens fundingkostnad. Internrenten for dette defineres som effektiv 3 måneders NIBOR + et påslag for lang finansiering (1,65 % i 2017 og 1,83 % i 2016).

Husleie fordeles etter bruksareal på det enkelte segment basert på de samme prinsipper og til de samme priser som for morbanken, til markedsleie.

Andre tjenester (kontorrekvisita, IT-utstyr m.m.) kjøpes av det enkelte segment fra morbanken til samme pris som morbanken oppnår hos eksterne leverandører.

Det vil være transaksjoner mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS knyttet til overføring av utlånsportefølje til Møre Boligkreditt AS, og ved at Sparebanken Møre yter lån og kreditter ovenfor kredittforetaket. De økonomiske vilkår for overføring av lån fra Sparebanken Møre skal være til markedsverdi. Dersom det kjøpes boliglån med fast rente skal prisen justeres for over/underkurs.

Sparebanken Møre er ansvarlig for at de lån som skal overføres til Møre Boligkreditt AS er korrekt etablert og i samsvar med de krav som er nedfelt i avtale mellom kredittforetak og morbank. I tilfelle brudd på disse krav, vil banken være erstatningsansvarlig for de tap som foretaket måtte få som følge av feilen. Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS har formalisert renteoppgjør for transaksjonsdager fra tidspunkt for overføring av portefølje av utlån til tidspunkt for oppgjør av vederlaget.

For å sikre rettidig betaling til eiere av obligasjonslån med fortrinnsrett (OMF) og tilhørende derivatavtaler, er det etablert en rullerende kredittfasilitet («Revolving Credit Facility Agreement») mellom Sparebanken Møre og Møre Boligkreditt AS. Sparebanken Møre garanterer for rettidig kupongbetaling og betalinger knyttet til derivatavtaler på utestående OMF-lån fra Møre Boligkreditt AS, samt tilbakebetaling av hovedstol på de OMF-lån som forfaller de løpende neste 12 måneder. I tillegg til den rullerende kredittfasiliteten har Møre Boligkreditt AS en rammekreditt i Sparebanken Møre med bevilget ramme på NOK 2 250 millioner.

I prising av tjenester Sparebanken Møre yter overfor Møre Boligkreditt AS skilles det mellom faste og variable kostnader for kredittforetaket. Faste kostnader defineres som kostnader kredittforetaket må bære uavhengig av aktiviteten knyttet til utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett, erverv av portefølje mv. Variable kostnader defineres som kostnader knyttet til størrelse på portefølje ervervet av Sparebanken Møre og det arbeidet som må utøves fra bankens ansatte for å levere tilfredsstillende tjenester gitt antall kunder i porteføljen.

De vesentligste transaksjonene som er foretatt og eliminert i konsernregnskapet er som følger:

MORBANK	2017	2016
Resultat		
Renter og kredittprovisjoner fra datterselskaper	28	27
Mottatt utbytte og konsernbidrag fra datterselskap	156	176
Betalt husleie til Sparebankeiendom AS	17	16
Forvaltningshonorar fra Møre Boligkreditt AS	30	26
Balanse		
Fordring på datterselskap	1 328	1 270
Obligasjoner med fortrinnsrett	425	2 186
Gjeld til datterselskap	102	284
Akkumulert overført låneportefølje til Møre Boligkreditt AS	21 164	19 815

Note 19

DRIFTSSEGMENTER

Virksomheten i konsernet er inndelt i tre strategiske driftssegmenter etter tjenestespekter/produkttilbud og type kunde, som også er rapporteringssegmenter etter IFRS 8. Inndelingen tilsvarende strukturen i rapporteringen som løpende skjer til administrerende direktør og bankens styre, som øverste beslutningstakere. De forskjellige driftssegmentene selger til dels forskjellige produkter, har noe ulik risikoprofil, men retter seg mye mot de samme kundegruppene.

Inndeling i driftssegmenter og finansiell informasjon vedrørende segmenter er presentert i tabell nedenfor. Det vesentligste av inntekter og kostnader er fordelt på konsernets driftssegmenter etter reelt forbruk eller aktivitetsbaserte fordelingsnøkler. Det definerte segmentresultatet er resultat før skatt. Skattekostnaden fordeles ikke ut på segmentene.

Transaksjoner mellom driftssegmentene gjøres til markedsverdier, tilsvarende som for transaksjoner med datterselskaper. Se note 18 for ytterligere informasjon om vilkår.

Konsernet er delt inn i følgende tre rapporteringssegment:

Rapporteringssegment	Selskapsnavn	Produkt/Virksomhet
Næringsliv	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
Personmarked	Sparebanken Møre	Finansiering, betalingsformidling, sparing/plassering, rådgivning mv.
	Møre Boligkreditt AS 1)	Finansiering (lån med pant i bolig)
Eiendomsmegling	Møre Eiendomsmegling AS	Megling av bolig- og næringseiendommer

1) Utlån til borettslag fra Møre Boligkreditt AS er innregnet i næringslivssegmentet.

Geografisk fordeling

Konsernets aktiviteter er i all hovedsak begrenset til Møre og Romsdal som er definert som konsernets hjemmemarked. Resultat- og balansetall rapporteres derfor ikke geografisk fordelt. Aktiviteter utenom fylket skiller seg ikke fra konsernets andre aktiviteter mht. risiko eller avkastning. Se note 4 og note 6 for mer informasjon. I eliminerings/annet inngår Sparebankeiendom AS, som håndterer eiendomsforvaltning av egne bygg.

Resultat - 2017	Konsern	Eliminerings/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 100	-20	422	698	0
Andre driftsinntekter	242	35	93	96	18
Sum inntekter	1 342	15	515	794	18
Driftskostnader	590	101	113	358	18
Resultat før tap	752	-86	402	436	0
Tap på utlån	13	-5	17	1	0
Resultat før skatt	739	-81	385	435	0
Skattekostnad	182				
Resultat etter skatt	557				

Nøkkeltall - 2017	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	56 867	943	16 815	39 109	0
Innskudd fra kunder 1)	32 803	567	11 231	21 005	0
Garantiforpliktelser	1 717	0	1 706	11	0
Innskuddsdekning	57,7	60,1	66,8	53,7	0,0
Antall årsverk	359	155	51	140	13

Resultat - 2016	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Netto renteinntekter	1 082	-36	433	685	0
Andre driftsinntekter	281	85	87	92	17
Sum inntekter	1 363	49	520	777	17
Driftskostnader	586	102	115	349	20
Resultat før tap	777	-53	405	428	-3
Tap på utlån	22	20	6	-4	0
Resultat før skatt	755	-73	399	432	-3
Skattekostnad	181				
Resultat etter skatt	574				

Nøkkeltall - 2016	Konsern	Elimineringer/annet	Næringsliv	Personmarked 1)	Eiendomsmegling
Utlån til kunder 1)	52 691	824	15 508	36 359	0
Innskudd fra kunder 1)	32 562	480	12 083	19 999	0
Garantiforpliktelser	1 741	0	1 730	11	0
Innskuddsdekning	61,8	58,3	77,9	55,0	0
Antall årsverk	378	150	55	159	14

1) Datterselskapet Møre Boligkreditt AS er en del av segmentet Personmarked. Kredittforetakets hovedmålsetning er å utstede obligasjoner med fortrinnsrett rettet mot nasjonale og internasjonale investorer, og selskapet er et ledd i Sparebanken Møres langsiktige finansieringsstrategi. Hovedtall for selskapet vises i egen tabell.

MØRE BOLIGKREDITT AS		
Resultat	2017	2016
Netto renteinntekter	261	242
Andre driftsinntekter	-13	0
Sum inntekter	248	242
Driftskostnader	38	33
Resultat før tap	210	209
Tap på utlån, garantier m.v.	-3	1
Resultat før skatt	213	208
Skattekostnad	48	52
Resultat for perioden	165	156

Balanse	2017	2016
Utlån til kunder	21 162	19 810
Egenkapital	1 667	1 509

Note 20

ANDRE DRIFTSINNTEKTER

Alle gebyrer relatert til betalingstransaksjoner inntektsføres løpende. Honorarer og gebyrer fra salg eller formidling av aksjer, aksjefond, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskaper, inntektsføres når de er opptjent. Kundehandler med finansielle instrumenter vil generere inntekter i form av marginer og kurtasje, som inntektsføres når handelen er gjennomført. Margininntekter vil kunne være realiserte på tidspunkt for kontraktsinngåelse, men vil også kunne inneholde en kredittrisikopremie knyttet til kundens evne til å gjøre opp mulige forpliktelser som følge av fremtidige endringer i kontraktens markedsverdi. Dersom marginen inneholder en kredittrisikopremie vil denne inntektsføres i takt med opptjeningen. Utbytte på aksjer inntektsføres når utbyttet er endelig vedtatt.

KONSERN				MORBANK	
2016	2017		Note	2017	2016
2	2	Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	18	158	178
38	35	Garantiprovisjon		35	38
17	18	Inntekter fra forsikringssalg		18	17
11	8	Inntekter fra fondssalg/verdipapirer		8	11
21	28	Inntekter fra aktiv forvaltning		28	21
12	13	Diverse gebyr tilknyttet utlån		13	12
2	2	Interbankgebyrer		2	2
11	12	Gebyr sjekk og giro		12	11
50	49	Gebyr fra kort		49	50
8	9	Gebyr utenlandsk betalingsformidling		9	8
19	22	Andre gebyrer og provisjonsinntekter		21	19
189	196	Sum gebyrer og provisjonsinntekter		195	189
-28	-26	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		-26	-28
-94	-20	Fastrenteutlån		-20	-94
83	26	Derivat knyttet til fastrenteutlån		26	83
160	-87	Utstedte obligasjoner og sertifikater		13	46
-160	67	Derivat knyttet til utstedte obligasjoner og sertifikater		-17	-43
41	-10	Kursgevinst/-tap aksjer		-10	41
24	23	Kursgevinst/-tap obligasjoner		23	21
33	38	Valutahandel (for kunder)		38	33
11	9	Øvrige inntekter		7	12
98	46	Netto verdiendring og gevinst/tap på verdipapirer og valuta	14 17	60	99
2	2	Driftsinntekter faste eiendommer		0	0
17	18	Inntekter eiendomsmeqling		0	0
0	3	Salgsgevinster bygg		3	0
1	1	Øvrige driftsinntekter		33	28
20	24	Sum diverse inntekter		36	28
281	242	Andre driftsinntekter	19	423	466

Note 21

DRIFTSKOSTNADER EKSKL. PERSONAL

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
84	88	IT-kostnader	88	84
12	9	Telefon/Porto/Kontorrekvisita	9	12
10	9	Reisekostnader/KM-godtgjørelse/representasjon	9	10
13	17	Markedsføringskostnader	17	13
5	5	Øvrige adm.kostnader	4	4
124	128	Sum administrasjonskostnader	127	123
32	31	Av- og nedskrivninger varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	27	26
29	28	Lokalkostnader	41	39
3	3	Honorar ekstern revisor	2	2
16	18	Kostnader varige driftsmidler	18	16
3	3	Formuesskatt	3	3
44	44	Andre driftskostnader	31	33
95	96	Sum andre driftskostnader	95	93
251	255	Sum driftskostnader	249	242

Note 22

LEIEAVTALER

Alle bankens leieavtaler er operasjonelle.

Leie av forretningslokaler

Banken leier 28 av sine forretningslokaler fra eksterne utleiere, samt 2 fra bankens heleide eiendomsselskap Sparebankeiendom AS. For informasjon om kontorenes lokaliteter og areal, se note 25.

	2017	2016
Husleie betalt til:		
Sparebankeiendom AS	16	15
Andre eksterne utleiere	20	19

Varighet leieavtaler

Leieavtaler med eksterne utleiere er i hovedsak av 10 års varighet (noen på 1 år) med 12 måneder gjensidig oppsigelsesfrist og til markedspriser. Leieavtaler med datterselskapet Sparebankeiendom AS har en oppsigelsesfrist på 6 måned og løper ett år i gangen. Leiebetalingen er markedspris.

Kontraktsfestede fremtidige leiekostnader (nominelle beløp)	Innen 1 år	Mellom 1-5 år	Mer enn 5 år
Sparebankeiendom AS	16	0	0
Andre eksterne utleiere	20	81	101
Sum	36	81	101

Andre vesentlige avtaler

Konsernet har outsourcet det vesentligste av driften innen IT-området. Sparebanken Møre inngikk i 2015 en ny avtale med EVRY om levering av IT-tjenester for sin bankvirksomhet. Den nye avtalen har en totalverdi på ca NOK 185 millioner kroner og løper ut 2019, med opsjon på forlengelse med ytterligere to år. Sparebanken Møre viderefører samarbeidet om en komplett portefølje av bankløsninger og driftstjenester fra EVRY.

EVRY leverer løsninger som understøtter sentrale banktjenester som innskudd, finansiering, kort og betalingsformidling, regnskap og rapportering, meldingsdistribusjon og kundedialogtjenester, selvbetjeningskanaler og løsninger for bankkontor. Sammen med løsningene leverer EVRY drift av samtlige bankløsninger og infrastruktur.

Note 23

LØNN OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

KONSERN			MORBANK	
2016	2017	(Tall i mill. kroner)	2017	2016
234	231	Lønn og andre kontantytelser	218	222
2	3	Honorarer styret/generalforsamling	3	2
17	11	Bonus/overskuddsdeling 1)	11	17
25	25	Pensjonskostnad (note 24)	25	25
41	37	Arbeidsgiveravgift	37	40
	14	Arbeidsgiveravgift (finansskatt)	14	
16	14	Andre personalkostnader	14	16
335	335	Sum lønn m.v.	322	322
		Bemanning		
398	376	Hel- og deltidsansatte pr. 31.12	362	382
404	387	Gjennomsnittlig antall ansatte	372	387
378	359	Årsverk pr. 31.12	346	364
383	366	Gjennomsnittlig antall årsverk	353	368

1) Deler av bonusen (ca 50 %) for 2017 og 2016 ble gitt i form av egenkapitalbevis (MORG). Egenkapitalbevisene ble kjøpt i markedet til børskurs, totalt ca 25 000 EKB i 2017 og ca 45 000 EKB i 2016.

Banken har pr. 31.12.2017 ikke forpliktelser overfor adm. direktør, medlemmer av styret eller andre ansatte til å gi spesielt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet, foruten en etterlønnssavtale på 6 måneder for adm. direktør. Det eksisterer ingen ordninger eller regnskapsmessige forpliktelser vedr. overskuddsdelinger, opsjoner, tegningsretter og lignende for noen av de nevnte personene. Vedrørende konsernets bonusordninger vises det til omtale i NUES-dokumentet punkt 12. Administrerende direktør har kontraktsfestet 6 måneders oppsigelsestid. Det vises for øvrig til note 24 for beskrivelse av pensjonsordninger. All lønn og annen godtgjørelse til ansatte i konsernet og nærstående parter er kostnadsført ved regnskapsårets slutt. Pensjonskostnader er regnskapsmessig kostnad for banken inkl. premiebetaling ved de ulike pensjonsordningene.

KONSERN - Lønn, annen godtgjørelse, pensjon

Trond Lars Nydal var banksjef for divisjon Personmarked frem til 31. mars 2017. 1. april 2017 ble han ansatt som administrerende direktør. Lønn til adm.direktør (Nydal) utgjorde 2.224.086 kroner i 2017. Beregnet fordel av naturaltelser utgjorde 156.804 kroner. I tillegg er det i bankens regnskap kostnadsført årets kostnader vedrørende adm. direktørs pensjonsavtale med kroner 118.207 (jfr.note 24). Olav Arne Fiskerstrand var administrerende direktør t.o.m 31. mars 2017. Lønn til tidligere adm.direktør utgjorde 1.117.826 kroner i 2017 (2016: 2.381.753 kroner). Beregnet fordel av naturaltelser utgjorde 400.981 kroner (2016: 421.302 kroner). I tillegg er det i bankens regnskap kostnadsført årets kostnader vedrørende tidligere adm. direktørs pensjonsavtale inkl. beregnet arbeidsgiveravgift med kroner 667.382 (2016: 6.794.395 kroner)

Lønn/honorar til tillitsvalgte organer

KONSERN (Tall i tusen kroner)	2017	2016
Generalforsamlingen	277	282
Styret	1 628	1 382
Honorar ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)	3 512	3 116
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 987	1 988
- herav andre attestasjonstjenester	700	475
- herav skatterådgivning	196	186
- herav andre tjenester utenfor revisjon	629	467

Utlån, innskudd og garantier

KONSERN (Tall i mill. kroner)	2017			2016		
	Utlån	Innskudd	Garantier	Utlån	Innskudd	Garantier
Generalforsamlingen	39	9	0	50	15	0
Styret	19	5	0	16	5	0
Ansatte	990	145	0	995	145	0

Utlån og andre forretningsmessige forhold til medlemmer av generalforsamlingen og styret er gitt til ordinære kundevilkår.

Rentesubsidiering av lån til ansatte

Fordelen av lån gitt til en rentesats som er lavere enn den rentesatsen (gjennomsnittlig 2,2 % i 2017) som gir grunnlag for fordelsbeskatning av ansatte er beregnet til 3.032.064 kroner mot 4.158.893 kroner i 2016.

Renteinntekter og rentekostnader knyttet til generalforsamling og styre

(Tall i mill. kroner)	2017	2016
Renteinntekter	0	0
Rentekostnader	1	1

Lønn, annen godtgjørelse, pensjon - MORBANK

Tall i tusen kroner	Lønn/honorar		Annen godtgjørelse		Pensjonskostnader	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Generalforsamlingen						
Jan Kåre Aurdal	43					
Tidligere leder:						
Kjersti Kleven		24				
Øvrige medlemmer 3)	234	258				
Sum	277	282				
Styret						
Leif-Arne Langøy, styreleder	402	367	6			
Roy Reite, styrets nestleder	205	166				
Ragna Brenne Bjerkeset	185	146				
Henrik Grung	194	200				
Elisabeth Maråk Støle	179	103				
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	179	190				
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant 1)	164	140				
Marie Rekdal Hide, ansattes representant 2)	120	0				
Tidligere styremedlemmer:						
Turid Håndlykken Sylte, ansattes representant		70				
Sum	1 628	1 382	6			
Administrerende direktør						
Trond Lars Nydal	2 224		157		118	
Tidligere administrerende direktør:						
Olav Arne Fiskerstrand	1 118	2 382	401	421	667	6 794
Ledende ansatte i 2017						
Leder divisjon Personmarked Elisabeth Blomvik	633		15			
Leder divisjon Næringslivsmarked Terje Krøvel	1 502	1 463	169	178		
Leder seksjon Organisasjonsutvikling Kjetil Hauge	1 122		37			
Leder seksjon Treasury og Markets Runar Sandanger	1 408	1 353	131	121		
Leder seksjon Økonomi, Regnskap og Eiendom Idar Vattøy	1 344	1 332	129	147		
Leder seksjon Risikostyring og Compliance Erik Røkke	1 264	1 255	98	136		
Leder seksjon Forretningsstøtte Perdy Lunde	1 255	1 248	93	106		
Leder seksjon Kommunikasjon og Konsernstøtte Tone S. Gjerdsbakk	1 172	1 064	132	116		
Tidligere ledende ansatte:						
Leder divisjon Personmarked Trond Lars Nydal		1 495		188		
Banksjef NL Romsdal og Nordmøre Kolbjørn Heggdal		1 411		126		
Banksjef NL Søre Sunnmøre Kjell Jan Brudevoll		1 214		108		
Sum ledende ansatte	9 701	11 835	805	1 226		

Godtgjørelse til ekstern revisor (inkl. merverdiavgift)

Honorar ekstern revisor	2 232	2 053
- herav honorar for lovpålagt revisjon	1 575	1 575
- herav andre attestasjonstjenester	0	17
- herav skatterådgivning	116	111
- herav andre tjenester utenfor revisjon	542	350

1) Ordinær lønn utgjør kr 499.449 (2016: kr 487.198).

2) Ordinær lønn utgjør kr 502.923

3) Nestleder og medlemmer av Generalforsamlingen godtgjøres med kr 3.000,- pr møte i 2017. Det er avholdt 2 møter i 2017.

Utlån og garantier

Tall i tusen kroner	2017		2016	
	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier
Generalforsamlingen				
Jan Kåre Aurdal	2 248			
Tidligere leder:				
Kjersti Kleven			4 876	0
Øvrige medlemmer (39 stk. i 2017 og 43 stk i 2016)	38 699	0	50 107	0
Styret				
Leif-Arne Langøy, styreleder	2	0	172	0
Roy Reite, styrets nestleder	0	0	0	0
Ragna Brenne Bjerkeset	3 616	0	2 539	0
Henrik Grung	0	0	0	0
Elisabeth Maråk Støle	0	0	0	0
Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	6 633	0	6 917	0
Helge Karsten Knudsen, ansattes representant	4 827	0	4 839	0
Marie Rekdal Hide, ansattes representant	3 900	0		
Tidligere styremedlemmer:				
Turid Håndlykken Sylte, ansattes representant			1 589	0
Administrerende direktør				
Trond Lars Nydal	4 934	0	925	0
Tidligere administrerende direktør:				
Olav Arne Fiskerstrand	0	0	0	0
Ansatte	989 690	0	995 182	0

Utlån og andre forhold til medlemmer av styret og generalforsamlingen er gitt til ordinære kundevilkår.

Lån til adm.direktør og ansattes representant i styret er gitt til ansattevilkår.

Note 24

PENSJON

Konsernet har to pensjonsordninger, en ytelsesbasert pensjonsordning og en innskuddsbasert pensjonsordning. Konsernet er for øvrig med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon, AFP.

Konsernets pensjonsordninger oppfyller kravene i lov om tjenestepensjon.

Ytelsesbasert pensjonsordning ved egen pensjonskasse

Konsernet har tilbydd sine ansatte pensjoner definert som ytelsesplaner (alderspensjon). Ytelsesplanen er sikret gjennom innbetalinger til bankens pensjonskasse. Den eksisterende ytelsesbaserte pensjonsordningen ble lukket for nye medlemmer pr 31.12.2009. Med virkning fra 31.12.2015 ble ytelsesordningen ytterligere lukket ved at alle ansatte født i 1959 eller senere ble overført fra ytelsespensjon til innskuddspensjon.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser knyttet til den ytelsesbaserte ordningen regnskapsføres i henhold til IAS 19.

Pensjonsforpliktelsene er vurdert av aktuar årlig, basert på forutsetninger fastsatt av banken.

Pensjonsforpliktelsene og pensjonskostnaden er fastsatt ved bruk av en lineær opptjeningsformel. En lineær opptjeningsformel fordeler opptjeningen av fremtidige pensjonsytelser lineært over opptjeningstiden, og betrakter opptjente pensjonsrettigheter til de ansatte i løpet av en periode som årets pensjonskostnad. Netto pensjonskostnader blir medtatt i personalkostnadene i regnskapet.

Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige, sannsynlige pensjonsutbetalinger og bygger på økonomiske og aktuarmessige beregninger og forutsetninger. Differansen mellom beregnet påløpt forpliktelse og verdien av pensjonsmidlene er ført i balansen. Aktuarielle gevinster og tap som skyldes endrede forutsetninger eller avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidlene, innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap i den perioden de oppstår.

Diskonteringsrenten baseres på renten på foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet. Det norske markedet for obligasjoner med fortrinnsrett vurderes å inneha de egenskaper som tilsier at det kan legges til grunn i beregningen av diskonteringsrenten.

Forventet avkastning på pensjonsmidler beregnes med samme rente som er benyttet for diskontering av pensjonsforpliktelsene. Avkastning utover diskonteringsrenten innregnes i andre inntekter og kostnader i utvidet resultatregnskap.

Innføring av nye ordninger eller endringer i eksisterende ordninger som skjer med tilbakevirkende kraft slik at de ansatte umiddelbart har opptjent en fripolise (eller endring i fripolise) resultatføres umiddelbart. Gevinst eller tap knyttet til innskrenkninger eller avslutning av pensjonsplaner resultatføres når dette skjer.

Den delen av konsernets pensjonsordning som er ytelsesbasert gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser på differansen mellom 70 % av sluttlønn ved opptjeningsalder 67 år og beregnet ytelse fra Folketrygden, forutsatt full opptjening (30 år). Forpliktelsen omfatter 88 (95) aktive medlemmer og 245 (248) pensjonister ved utgangen av 2017.

Innskuddsbasert pensjonsordning

For innskuddsbaserte pensjonsordninger innbetales det en prosentvis andel av inntekt, avhengig av den enkelte ansattes inntektsnivå. Det er inngått avtale med DNB, og innbetalingene utgiftsføres løpende. Innskuddsordningen er vedtatt å ha innskuddssatser på 7 % for lønn i intervallet opp til 7,1 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G) og 15 % for lønn i intervallet 7,1 til 12 G. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper og presenteres under Lønn m.v.

Bankens datterselskap Møre Eiendomsmegling AS har ytet innskuddsbasert pensjonsordning til sine ansatte. Tilskuddet blir fastsatt som 3 % av den ansattes lønn.

Konsernets kostnad knyttet til innskuddspensjon utgjør 11 mill. kroner i 2017 (12 mill. kroner i 2016).

Pensjonsavtale adm. direktør

Adm. direktør har pensjonsalder 65 år. Han har en innskuddspensjonsordning tilsvarende som for bankens øvrige ansatte.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Konsernet deltok i finansnæringens AFP-ordning, som innebar at alle ansatte med pensjonsalder 67 år kunne velge å gå av med førtidspensjon fra og med 62 år. Denne ordningen ble i februar 2010 vedtatt avvirket og det var kun mulig å gå av med førtidspensjon etter den gamle ordningen fram til 31.12.2010. Som erstatning for den gamle AFP-ordningen ble det etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte som er omfattet av den nye ordningen og som oppfyller vilkårene for AFP, kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Premien for 2017 ble fastsatt til 2,5 % av samlede utbetalinger mellom 1 G og 7,1 G til bedriftens arbeidstakere i aldersgruppen 13 til 61 år. For 2018 er premien fastsatt til 2,5 %. Det er ikke fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke for de kommende årene. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalinger kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Kostnadsførte premiebetalinger utgjør 4 mill. kroner i 2017 (4 mill. kroner i 2016).

Tallene i tabellene under er like for morbanken og konsernet.

Økonomiske og aktuariemessige forutsetninger

	Forpliktelser		Kostnader	
	31.12.2017	31.12.2016	2017	2016
Diskonteringsrente/forventet avkastning på midlene	2,40	2,60	2,60	2,50
Lønnsregulering	2,50	2,25	2,25	2,50
Pensjonsregulering	-	-	-	-
Regulering av folketrygden grunnbeløp	2,25	2,00	2,00	2,25
Arbeidsgiveravgift	19,10	19,10	19,10	14,10
Dødelighetsrisiko mv.	K 2013BE	K 2013	K 2013BE	K 2013
Uføretariff	IR02	IR02	IR02	IR02

Pensjonskostnader i ordinært resultat

	2017	2016
Nåverdi av pensjonsopptjening i året inklusive administrasjonskostnader	5	6
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	8	8
Forventet avkastning av pensjonsmidler	-8	-7
Nettoeffekt ved overgang til innskudd	0	0
Periodens netto pensjonskostnad fra pensjonskassen	6	7
Endring nåverdi pensjonsopptjening øvrige pensjonsordninger	1	0
Pensjonskostnader over bankens drift, inkl. kostnader til innskuddspensjon og AFP-ordningene	18	18
Totale pensjonskostnader	25	25

Spesifikasjon av estimatavvik i utvidet resultat

	2017	2016
Endring i diskonteringsrenten	-9	5
Endring i andre økonomiske forutsetninger	-14	-4
Estimatavvik på pensjonsmidler	11	-9
Sum estimatavvik	-12	-8

Totale pensjonsforpliktelser/-midler

	2017	2016
Pensjonsforpliktelse	334	328
Verdi av pensjonsmidler	-322	-321
Netto pensjonsforpliktelser/-midler pensjonskassen	11	7
Netto pensjonsforpliktelser topledere/banksjefer	33	33
Sum netto pensjonsforpliktelser/-midler	44	40

Fonderte pensjonsforpliktelser

	2017	2016
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	328	346
Årets pensjonsopptjening	5	6
Pensjonsutbetaling	-15	-14
Rentekostnader	8	8
Arbeidsgiveravgift	-2	-4
Aktuarielle gevinster/tap	9	-14
Pensjonsforpliktelser 31.12	334	328

Fonderte pensjonsmidler

	2017	2016
Pensjonsmidler pr 01.01	321	315
Totalt innbetalt	10	33
Utbetalte pensjoner	-15	-14
Forventet avkastning	8	7
Aktuarielle gevinster/tap	-1	-20
Pensjonsmidler 31.12	322	321

Estimert innbetaling for 2018 utgjør 10 mill. kroner.

Pensjonsforpliktelser øvrige ordninger

	2017	2016
Pensjonsforpliktelser pr 01.01	33	28
Årets pensjonsopptjening	0	3
Pensjonsutbetaling	-3	-1
Rentekostnader	1	2
Aktuarielle gevinster/tap	1	2
Pensjonsforpliktelser 31.12	33	33

Sensitivitetsanalyse

	Endring i diskonteringsrenten i %	Effekt på bruttoforpliktelsen i % pr 31.12.2017	Effekt på pensjonskostnaden i % i 2017
Sikret ordning (pensjonskassen)	0,5	-6,4	-6,1
Sikret ordning (pensjonskassen)	-0,5	7,0	6,7
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	0,5	-5,0	-
Usikrede ordninger (øvrige ordninger)	-0,5	5,7	-

Sensitivitetsanalysen over er basert på endring i diskonteringsrenten, gitt at alle andre forutsetninger holdes konstante.

Sensitivitetsberegningen er utført ved bruk av samme metode som aktuarberegningen for beregning av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Historisk utvikling

	2017	2016	2015	2014	2013
Brutto pensjonsforpliktelser inkl. arbeidsgiveravgift	334	328	346	485	373
Brutto pensjonsmidler	-322	-321	-315	-447	-428
Øvrige pensjonsforpliktelser	33	33	28	29	30
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser/-midler	44	40	59	68	-25

Forvaltning av pensjonskassens midler

Sparebanken Møre har egen pensjonskasse som håndterer pensjonsytelsene ved en opptjeningsalder på 67 år.

Kapitalen skal forvaltes under hensyn til sikkerhet, risikospredning, avkastning og likviditet. Pensjonskassen skal drive kapitalforvaltningen slik at riktig oppfyllelse av forsikringsforpliktelsene sikres. Forvaltningen skal særlig ivareta sikkerhet over tid på bakgrunn av pensjonskassens langsiktige forpliktelser.

Innenfor rammen av forsvarlig sikkerhet og risikospredning skal pensjonskassen over tid søke å oppnå så god avkastning av de forvaltede midler som mulig.

Langsiktigheten i forvaltningen tilsier at pensjonskassen må påta seg både renterisiko og markedsrisiko for å være sikret en moderat meravkastning utover den risikofrie plasseringsrenten.

Pensjonskassen skal sørge for tilstrekkelig god likviditet til å foreta påregnelige utbetalinger.

Pensjonskassen har investert 4 mill. kroner i en obligasjon utstedt av Sparebanken Møre, i tillegg til 4 575 egenkapitalbevis utstedt av Sparebanken Møre. Utover dette har ikke pensjonskassen investert i finansielle instrument utstedt av Sparebanken Møre eller i eiendommer som eies eller benyttes av banken.

Pensjonskassen har et innskudd i Sparebanken Møre på 12 millioner kroner i 2017 (30 millioner kroner).

Investeringsprofil pensjonsmidler

	2017		2016	
	Virkelig verdi	Andel i %	Virkelig verdi	Andel i %
Aksjer	81	15,5	45	8,8
Obligasjoner/sertifikat	366	70,0	370	72,6
Bankinnskudd	76	14,5	95	18,6
Sum pensjonsmidler	523	100,0	510	100,0

Av de totale pensjonsmidlene på 523 mill. kroner (510 mill. kroner) er 322 mill. kroner (321 mill. kroner) knyttet til ytelsesordningen i Sparebanken Møre. Øvrige pensjonsmidler på 201 mill. kroner (189 mill. kroner) er knyttet til utstedte fripoliser, som administreres av Sparebanken Møres Pensjonskasse.

Verdijustert kapitalavkastning i %

	2017	2016
Sum pensjonsmidler	4,69	5,79

Note 25

VARIGE DRIFTSMIDLER

Anleggsmidler er vurdert til historisk kostpris inkl. direkte henførbare kostnader fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler blir solgt eller avhendet blir kostprisen og akkumulerte avskrivninger tilbakeført i regnskapet, og evt. gevinst eller tap fra salget/avhendingen blir resultatført. Kostprisen for anleggsmidler er kjøpsprisen, inkludert avgifter og direkte oppkjøpskostnader knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at anleggsmiddelet er tatt i bruk, reparasjon og vedlikehold, blir kostnadsført.

Det blir foretatt dekomponering av vesentlige varige driftsmidler for avskrivningsformål, når komponentens anskaffelseskost er betydelig i forhold til total anskaffelseskost og brukstid er vesentlig forskjellig.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode med følgende tidsprofil, hensyntatt restverdi:

Driftsmiddel	Tidsprofil avskrivning
Tomter	Avskrives ikke
Fritidseiendommer	Avskrives ikke
Bygninger	50 år
Tekniske installasjoner	10 år
Inventar	8-10 år
Biler	5 år
Kontormaskiner	5 år
IT-utstyr	3-5 år

Det foretas årlig en revurdering av resterende levetid og restverdier for hvert driftsmiddel. Ved hvert rapporteringstidspunkt vurderes hvorvidt det foreligger indikasjoner på fall i materielle eiendelers verdi. Dersom slike indikasjoner foreligger, beregnes eiendelens gjenvinnbare beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall, grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantstrømgenererende enheter). En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe som genererer inngående kontantstrøm, som i alt vesentlig er uavhengig fra andre eiendeler eller grupper. Eiendelens balanseførte beløp nedskrives umiddelbart til gjenvinnbart beløp, om bokført verdi er høyest.

Tilsvarende vurderes det hvorvidt grunnlaget for tidligere nedskrivninger er til stede. Dersom grunnlaget for tidligere års nedskrivninger ikke lenger er tilstede, reverseres tidligere års nedskrivninger over resultatet. Varige driftsmidler presenteres således til historisk kost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall.

Driftsmidler som hver for seg er av mindre betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller varig verdifall, men vurderes som grupper.

Anlegg under utførelse er klassifisert som anleggsmidler og er regnskapsført til pådratte kostnader relatert til anleggsmiddelet. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet før anleggsmiddelet blir tatt i bruk. Gevinst eller tap ved salg av varige driftsmidler resultatføres løpende.

Bygninger og tomter er i sin helhet eid av bankens datterselskap, Sparebankeiendom AS. Byggene er kun beregnet til eget bruk i operasjonell drift av banken, og er derfor ikke definert som investeringseiendommer. Byggene er lokalisert i konsernets geografiske hjemmemarked, Møre og Romsdal fylke. Samlet areal er ca. 10 000 kvm, hvorav ca. 500 kvm er utleid til eksterne leietakere. Bare mindre deler av lokalene er ledig pr. dato (ca. 1 400 kvm) og det er kun næringslokaler i byggene. Byggene er bokført til historisk kost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Det er ingen indikasjoner på verdifall i konsernets bygningsmasse.

KONSERN

31.12.2017	Sum	Bygg, inkl. tekn.install, tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	356	270	21	65
Tilgang	14	7	6	1
Avgang	1	0	1	0
Anskaffelseskost 31.12	369	277	26	66
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	127	59	20	48
Årets avskrivninger	15	7	2	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	1	0	1	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	141	66	21	54
Regnskapsført verdi 31.12	228	211	5	12
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	40	0	17	23
Beregnet restverdi på anleggsmidler	70			

KONSERN

31.12.2016	Sum	Bygg, inkl. tekn.install, tomter/hytter	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	398	297	37	64
Tilgang	4	2	1	1
Avgang	46	29	17	0
Anskaffelseskost 31.12	356	270	21	65
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	139	63	35	41
Årets avskrivninger	16	8	1	7
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	28	12	17	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	127	59	20	48
Regnskapsført verdi 31.12	230	211	1	17
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	26	0	16	10
Beregnet restverdi på anleggsmidler	74			

MORBANK

31.12.2017	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	106	25	20	61
Tilgang	13	6	6	1
Avgang	1	0	1	0
Anskaffelseskost 31.12	118	31	25	62
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	70	7	18	45
Årets avskrivninger	12	3	3	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	1	0	1	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	81	10	20	51
Regnskapsført verdi 31.12	37	21	5	11
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	39	0	17	22

MORBANK

31.12.2016	Sum	Bygg, inkl. tekn.install.	Biler, IT og kontor- maskiner	Inventar
Anskaffelseskost 01.01	130	34	36	60
Tilgang	3	2	1	1
Avgang	27	11	17	0
Anskaffelseskost 31.12	106	25	20	61
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	80	8	33	39
Årets avskrivninger	10	3	1	6
Årets nedskrivninger	0	0	0	0
Avgang	20	3	17	0
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	70	7	18	45
Regnskapsført verdi 31.12	36	18	2	16
Lineær avskrivningstid (år)		10-50	3-5	8-10
Fullt nedskrevne anleggsmidler i bruk	24	0	16	9

Note 26

IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler består av aktiverte kostnader knyttet til kjøp av programvare, lisenser og lignende.

Immaterielle eiendeler ervervet separat balanseføres til kost. Kostnaden ved immaterielle eiendeler ervervet ved oppkjøp balanseføres til virkelig verdi i åpningsbalansen i konsernet. Balanseførte immaterielle eiendeler regnskapsføres til kost, redusert for eventuell av- og nedskrivning. Immaterielle eiendeler avskrives over forventet brukstid.

Beløp betalt for lisenser og programvare balanseføres og avskrives lineært over forventet brukstid. Forventet brukstid er normalt fem år. Kjøpt programvare balanseføres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter for å bringe programvaren klar til bruk. Vurdering av nedskrivningsbehov gjennomføres årlig. Utgifter knyttet til vedlikehold av programvare og IT-systemer kostnadsføres løpende over resultatregnskapet.

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
103	115	Anskaffelseskost 01.01	114	101
16	11	Tilgang	11	16
4	0	Avgang	0	3
115	126	Anskaffelseskost 31.12	125	114
55	68	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	67	54
16	16	Avskrivninger	16	16
0	0	Nedskrivninger	0	0
3	0	Avgang	0	3
68	84	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	83	67
48	47	Bokført verdi 01.01	47	47
47	42	Bokført verdi 31.12	42	47
20	20	Lineære avskrivningssatser i prosent	20	20
5	5	Økonomisk levetid i antall år	5	5

Note 27

ANDRE EIENDELER

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
10	8	Overtatte eiendeler	8	10
39	39	Kapitalinnskudd i Sparebanken Møres Pensjonskasse	39	39
29	28	Øvrige fordringer	25	28
78	75	Sum andre eiendeler	72	77

Overtatte eiendeler utgjør totalt 8 mill. kroner (10 mill. kroner i 2016). Dette består av boligeiendommer 4 mill. kroner (4 mill. kroner) og tomter 4 mill. kroner (6 mill. kroner). Disse eiendommene er i hovedsak ervervet som ledd i realisering av bankens pant. Det er ikke noe mål for Sparebanken Møre å sitte som eier av overtatte eiendommer. I de tilfeller der akseptabel pris ikke blir oppnådd, blir eiendommene forsøkt utleid.

Note 28

SKATT

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt.

Utsatt skatt/eiendel ved utsatt skatt er utregnet på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld ved utgangen av regnskapsåret. Midlertidige negative og positive forskjeller som blir reversert eller kan reverseres i samme periode, er utlignet og nettoført.

Eiendel ved utsatt skatt blir regnskapsført når det er sannsynlig at konsernet vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd til å nyttiggjøre eiendelen. På hver balansedato foretar konsernet en gjennomgang av regnskapsført eiendel ved utsatt skatt og dets regnskapsførte verdi. Konsernet vil eventuelt redusere eiendelen i den grad konsernet ikke lenger kan nyttiggjøre seg den.

Betalbar skatt, utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført over utvidet resultat i den grad dette relaterer seg til forhold som er regnskapsført over utvidet resultat. Midlertidige forskjeller, herunder tilhørende beregnet utsatt skatt knyttet til estimatavvik på pensjoner er således ført over utvidet resultat.

Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er målt basert på forventet fremtidig skattesats til de selskapene i konsernet hvor det har oppstått midlertidige forskjeller. Utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt er regnskapsført uavhengig av når forskjellene vil reverseres. Eiendel ved utsatt skatt er ført opp til nominell verdi.

Sparebanken Møre er gjenstand for finansskatt og har derfor en skattesats på 25 %, både for 2016, 2017 og 2018. For datterselskapene ble imidlertid skattesatsen endret til fra 25 % i 2016 til 24 % med virkning fra 2017. Skattesatsen reduseres ytterligere til 23 % med virkning fra 2018. For morbanken er dermed både betalbar skatt og utsatt skatt beregnet med en skattesats på 25 % for alle årene. For datterselskapene er det benyttet en skattesats på 24 % ved beregning av betalbar skatt for 2017, samt for utsatt skatt pr 31.12.2016. Ved beregning av utsatt skatt pr 31.12.2017 er det benyttet en skattesats på 23 %. Ved beregning av betalbar skatt for datterselskapene i 2016 ble det benyttet en skattesats på 25 %.

Hele skattekostnaden er knyttet til Norge.

Skattekostnad i resultatregnskapet

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
172	197	Betalbar skatt	143	117
9	-14	Endring i utsatt skatt mot ordinært resultat	-9	12
0	-1	For mye/lite kostnadsført tidligere år	-1	0
181	182	Skattekostnad	133	129
24,0	24,6	Effektiv skattesats (skattekostnad i % av resultat før skatt)	19,6	17,8

Skattekostnad i utvidet resultat

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
-2	-3	Endring i utsatt skatt som følge av estimatavvik på pensjon	-3	-2
-2	-3	Skattekostnad i utvidet resultat	-3	-2

Spesifikasjon av forskjellen mellom regnskapsmessig og skattemessig resultat

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
755	739	Resultat før skattekostnad	677	724
-46	-3	Ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader knyttet til aksjer	-159	-223
17	18	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader	18	17
-38	43	Endringer i midlertidige forskjeller	36	-49
688	797	Skattepliktig inntekt	572	469
172	197	Skyldig betalbar skatt (25 % for morbanken og 24 % for datterselskapene)	143	117

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller og sammensetningen av utsatt skatt

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
		Midlertidige forskjeller knyttet til:		
-73	-60	Driftsmidler	-82	-100
179	187	Pensjonsforpliktelser	187	179
2	1	Merverdi knyttet til overført portefølje av utlån	1	2
-60	-133	Andre midlertidige forskjeller	-127	-62
48	-5	Netto negative (-)/positive forskjeller mot ordinært resultat	-21	19
-219	-231	Andel av netto pensjonsforpliktelse ført mot utvidet resultatregnskap	-231	-219
3	3	Deltakerlignede selskaper	3	3
-168	-233	Totale negative (-)/positive forskjeller	-249	-197
-42	-59	Eiendel (-) eller forpliktelse ved utsatt skatt (25 % for morbanken og 23 % for datterselskapene)	-62	-49

Avstemming av skattekostnad mot resultat før skatt

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
189	179	25 % av resultat før skatt (24 % for datterselskapene)	169	181
-12	-1	Aksjer 25 % (24 %)	-40	-56
4	5	Andre ikke skattepliktige inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader 25 % (24 %)	5	4
0	-1	For mye/lite kostnadsført tidligere år	-1	0
181	182	Sum skattekostnad	133	129

Note 29

RESULTAT PR EGENKAPITALBEVIS

Basisresultat pr. egenkapitalbevis (EKB) er beregnet som forholdet mellom årets resultat som tilfaller eierne av egenkapitalbevis iht. egenkapitalbevisbrøken i morselskapet 01.01, og antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for evt. emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte. Utvannet resultat pr. egenkapitalbevis avviker ikke fra basisresultatet pr. egenkapitalbevis.

KONSERN	2017	2016
Resultat pr egenkapitalbevis (kroner) 2)	27,70	28,80
Utvannet resultat pr egenkapitalbevis (kroner)	27,70	28,80
Årets resultat som tilfaller egenkapitalbevisene:		
Årets resultat	551	574
Egenkapitalbevisenes andel av resultatet iht EKB-brøken 1)	273	285
Veid antall EKB egenbeholdning	48 700	100 660
Antall egne EKB 31.12	44 215	29 850
Antall egne EKB 01.01	29 850	125 122
Veid gjennomsnittlig utestående EKB	9 838 254	9 786 294
Antall utestående EKB 31.12	9 842 734	9 857 104
Antall utestående EKB 01.01	9 857 104	9 757 704
Veid gjennomsnittlig antall EKB utstedt	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 31.12	9 886 954	9 886 954
Antall EKB 01.01	9 886 954	9 886 954

1) Egenkapitalbevisbrøken som danner grunnlaget for fordeling av overskuddet til egenkapitalbevisene er utregnet basert på tall for morbank. Fondsobligasjoner og fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen. Egenkapitalbevisbrøken var 49,6 % både i 2017 og i 2016.

2) Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet som egenkapitalbevisenes andel av resultatet som tilordnes egenkapitaleierne delt på antall utstedte egenkapitalbevis ved utgangen av året, justert for emisjoner som ikke gir rett til fullt utbytte.

Note 30

KAPITALDEKNING

Sparebanken Møres kapitaldekning er beregnet i henhold til IRB grunnleggende for kreditt risiko. Beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden og for operasjonell risiko på basismetoden.

Minstekravet til ren kjernekapital ved årsskiftet for Pilar 1 er 12,0 prosent. Den motsykliske kapitalbufferen ble økt fra og med 31. desember 2017 til 2 prosent. Finanstilsynet fastsatte i 2016 Sparebanken Møres Pilar 2-tillegg til 1,8 prosent. En ny vurdering av dette tillegget vil bli foretatt i 2018. Finansdepartementet har fastsatt minstekrav til uvektet egenkapitalandel på 3 prosent med ikrafttredelse 30. juni 2017. I tillegg skal det være en kjernekapitalbuffer på minst 2 prosent.

Styret i Sparebanken Møre har vedtatt at konsernets rene kjernekapital skal minimum utgjøre 14,3 %. Det legges vekt på at de ulike enhetene i konsernet til enhver tid har tilstrekkelig kapitalisering. Videre skal vurdering av risikoprofil, kapitalbehov og lønnsomhet til enhver tid bygge på konsernets langsiktige strategiske plan. Det gjennomføres en beregning av konsernets kapitalbehov ved årlig ICAAP.

Analysen foretatt i forbindelse med Sparebanken Møres ICAAP 2017 viser at konsernet tilfredsstiller kapitalkravene med god margin.

Note 3 "Risikostyring" gir ytterligere informasjon om Sparebanken Møres kapitalstruktur og forholdet til kapitaldekningsregelverket. Det vises også til konsernets Pilar 3-dokument, som ligger tilgjengelig på Sparebanken Møres nettsider.

I tillegg til regulatorisk kapital beregner Sparebanken Møre også økonomisk kapital. Nivået på den økonomiske kapitalen sier noe om hvilke kapitalreserver som må være til stede for å dekke uventede tap for konsernet. Økonomisk kapital benyttes i den løpende styringen av Sparebanken Møre, og ligger til grunn for forretningsmessige beslutninger. Basert på fordeling av økonomisk kapital beregnes en risikojustert egenkapital som fordeles utover på ulike segment, avdelinger og kunder. Det er den risikojusterte egenkapitalen som blant annet danner grunnlag for avdelingens måloppnåelse knyttet til egenkapitalavkastning.

Nærmere om ICAAP i Sparebanken Møre

Sparebanken Møres ICAAP er tilpasset det ståstedet konsernet har ressursmessig, kompetansemessig, modellmessig og erfaringsmessig. Vurdering av kapitalbehov bygger på en vurdering av risikoprofil og en vurdering av kvaliteten på styring og kontroll. Konklusjonene er basert på tallmateriale og profesjonelt skjønn.

Det er utarbeidet egne styrevedtatte retningslinjer for ICAAP, og den er en vesentlig og integrert del av Sparebanken Møres årlige strategiprosess. Normalt skal prosessen gjennomføres én gang pr år, men det kan inntreffe hendelser som gjør det nødvendig å gjennomføre/revidere ICAAP oftere enn én gang årlig. De interne retningslinjene angir hendelser som medfører at formelle vurderinger rundt dette må gjennomføres.

Retningslinjene for ICAAP legger føringer for en bred deltakelse fra ulike ledernivå i Sparebanken Møre, samt fra ulike avdelinger og seksjoner. Konsernets styre tar også en aktiv del i Sparebanken Møres ICAAP-prosess, blant annet gjennom arbeidet med strategisk plan, samt ved revidering av sentrale styringsdokumenter for konsernet. Styret mottar månedlig rapportering gjennom året om utviklingen i konsernets risiko- og kapital situasjon.

I beregning av kapitalbehov blir alle vesentlige risikoer vurdert. Risikoene blir vurdert både enkeltvis og samlet. Ved modellsimuleringer blir både moderate og konservative utviklingsperspektiv lagt til grunn.

En analyse av Sparebanken Møres risikoeksponering skal gi et bilde på risikoprofilen som grunnlag for å bedømme kapitalbehov. Hvert risikomoment blir vurdert ut fra sannsynlighet og konsekvens (iboende risiko) og hvordan Sparebanken Møre har mulighet til å håndtere/kontrollere risikoen effektivt. Risikoreduserende tiltak vil redusere den iboende risikoen, og institusjonen står igjen med en restrisiko. En vurdering av sannsynlighet og konsekvens for restrisikoen medfører videre en vurdering av hvilken kapital Sparebanken Møre har behov for å holde for å møte uventede tap knyttet til den enkelte risikoen. Vurdering av restrisikoen gir også grunnlag for å iverksette tiltak for å begrense risikoen ytterligere.

Konsernets internrevisor, BDO, involveres i konsernets ICAAP. Internrevisor holdes orientert om prosessen løpende, gir innspill underveis, og gjennomgår dokumentasjon som oversendes styret. Gjennom året gjennomfører internrevisor også sine egne risikovurderinger, og utarbeider en egen evaluering/rapport om Sparebanken Møres ICAAP. Denne inngår som en del av dokumentasjonen som oversendes til Finanstilsynet.

I forbindelse med ICAAP gjennomføres det to ulike typer scenariomodelleringer og stresstester. Den ene metoden er basert på en økonomisk simuleringsmodell knyttet til basisalternativ i langsiktig strategisk plan, mens den andre metoden har fokus på stresstesting av kredittområdet. I ICAAP blir det ikke tatt hensyn til eventuelle diversifiseringseffekter mellom ulike risikoområder.

Sparebanken Møres Pilar 3-dokument gir ytterligere beskrivelse av disse stresstestene og effekter på konsernets kapitaldekning.

KONSERN			MORBANK	
2016	2017		2017	2016
		Kjernekapital		
989	989	Egenkapitalbevis	989	989
-3	-5	- egne egenkapitalbevis	-5	-3
354	355	Overkursfond	355	354
	349	Fondsobligasjoner	349	
1 092	1 216	Utjevningsfond	1 216	1 092
125	125	Gavefond	125	125
2 346	2 470	Grunnfond	2 470	2 346
51	78	Verdireguleringsfond	78	51
138	138	Foreslått utbytte	138	138
141	141	Foreslått utbyttedmidler for lokalsamfunnet	141	141
208	222	Annen egenkapital	0	0
5 441	6 078	Sum balanseført egenkapital	5 857	5 234
-98	-100	Goodwill, immaterielle eiendeler, andre fradrag	-100	-98
-14	-14	Verdijustering av fin. eiendeler og forpliktelser målt til virkelig verdi	-14	-14
800	254	Fondsobligasjoner	254	800
-219	-151	Justert forventet tap IRB-portefølje	-107	-177
-138	-138	Frdrag for foreslått utbytte	-138	-138
-141	-141	Frdrag for foreslått utbyttedmidler til lokalsamfunnet	-141	-141
5 631	5 788	Sum kjernekapital	5 610	5 465
4 831	5 185	Sum ren kjernekapital	5 007	4 665
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
502	530	Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	530	502
0	0	50 prosent fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	0	0
502	530	Sum tilleggskapital	530	502
6 133	6 318	Netto ansvarlig kapital	6 140	5 967

Engasjementskategorier i standardmetoden kreditt risiko

0	0	Stater og sentralbanker	0	0
14	14	Lokale og regionale myndigheter	13	14
17	3	Offentlig foretak	3	17
46	36	Institusjoner	348	350
0	0	Foretak	10	11
0	0	Massemarked	0	0
0	0	Pantesikkerhet i eiendom	0	0
0	0	Forfalte engasjementer	0	0
20	25	Obligasjoner med fortrinnsrett	28	34
8	8	Egenkapitalposisjoner	8	8
121	86	Øvrige engasjement	191	214
226	172	Sum kapitalkrav kreditt risiko, standardmetoden	601	648

Engasjementskategorier i grunnleggende IRB-metode kreditt risiko

602	638	Massemarked pant i fast eiendom	338	295
46	47	Massemarked øvrige engasjementer	47	46
629	682	Foretak SMB	664	609
415	549	Foretak spesialiserte	549	415
465	252	Foretak øvrige	252	465
2 157	2 168	Sum kapitalkrav kreditt risiko, grunnleggende IRB-metode	1 850	1 830
2 383	2 340	Sum kapitalkrav kreditt risiko	2 451	2 478

Engasjementskategorier markedsrisiko

0	0	Gjeld	0	0
0	0	Egenkapital	0	0
0	0	Valuta	0	0
29	29	Risiko for svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-tillegg)	4	4
29	29	Sum kapitalkrav markedsrisiko	4	4
194	200	Operasjonell risiko (basismetoden)	186	174
0	0	Fradrag i kapitalkravet	0	0
2 606	2 569	Sum kapitalkrav før overgangsregel (Basel I-gulvet)	2 641	2 656
35	181	Kapitalkrav overgangsregel (Basel I-gulvet)	0	0
2 641	2 750	Sum kapitalkrav	2 641	2 656

32 553	32 105	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) før overgangsregel	33 001	33 200
455	2 265	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) overgangsregel	0	0
33 008	34 370	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag) etter overgangsregel	33 001	33 200
1 483	1 542	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	1 485	1 494

Bufferkrav

825	859	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	825	830
990	1 031	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	990	996
495	687	Motsyklisk kapitalbuffer, 2,0 prosent (1,5 prosent i 2016)	660	498
2 310	2 578	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	2 475	2 324
1 037	1 065	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	1 047	847

Kapitaldekning i prosent av beregningsgrunnlaget

18,6	18,4	Ansvarlig kapital	18,6	18,0
17,0	16,8	Kjernekapital	17,0	16,5
14,6	15,0	Ren kjernekapital	15,2	14,1

Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio LR)

8,5	8,2	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio LR)	8,0	8,1
-----	-----	--	-----	-----

Note 31

EGENKAPITALBEVIS OG EIERSTRUKTUR

Egenkapitalbevis

Sparebanken Møre hadde ved utgangen av 2017 egenkapitalbevis pålydende 989 mill. kroner, fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Utover dette består egenkapitalbeviserne kapital av utjevningsfondet på 1 216 mill. kroner og overkurs på 355 mill. kroner. Det er ingen begrensninger i stemmeretten etter vedtektene. Det eksisterer heller ikke rettigheter som kan medføre at det blir utstedt nye egenkapitalbevis.

Egne egenkapitalbevis

Pålydende av egne egenkapitalbevis er presentert i balansen på egen linje, som reduksjon til utstedte egenkapitalbevis. Kjøpspris utover pålydende er ført mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til historisk vedtatt fordeling. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne egenkapitalbevis blir bokført direkte mot grunnfondet og utjevningsfondet i henhold til deres innbyrdes forhold.

Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader knyttet til en egenkapitaltransaksjon blir regnskapsført direkte mot egenkapitalen.

Investorpolitikk

Sparebanken Møre har som målsetting å oppnå økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på bankens egenkapital. Resultatene skal sikre eierne av egenkapitalen en konkurransedyktig langsiktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalen. Egenkapitaleierne andel av nettoresultatet som avsettes som utbyttedmidler, tilpasses bankens egenkapitalsituasjon. Sparebanken Møres resultatdisponering skal påse at alle egenkapitaleierne sikres likebehandling.

Det eksisterer ingen særavtaler mellom banken og eiere. Styret kan ikke nekte kjøp eller salg av egenkapitalbevis utover det som fremgår av bestemmelsene i aksjeloven.

Klassifisering av utbytte

Utbytte på egenkapitalbevis og avsetning til utbyttedmidler for lokalsamfunnet klassifiseres som annen egenkapital frem til det er vedtatt av bankens generalforsamling.

Andre egenkapitalposter

Verdireguleringsfondet består av samlede netto verdiendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg. Realiserte gevinster og tap, samt nedskrivninger resultatføres i den perioden de oppstår. Konsernet har ikke konvertible obligasjoner eller andre instrument som kan omgjøres til egenkapital.

Egenkapitalbeviskapital

Sparebanken Møres egenkapitalbeviskapital utgjør 988 695 400 kroner fordelt på 9 886 954 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Egenkapitalbeviskapitalen er tatt opp i ni omganger:

År	Emisjonstype	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total egenkapitalbeviskapital	Antall egenkapitalbevis
1988	Offentlig emisjon	100,0	100,0	1 000 000
1993	Offentlig emisjon	100,0	200,0	2 000 000
1994	Offentlig emisjon	150,0	350,0	3 500 000
1996	Offentlig emisjon	100,0	450,0	4 500 000
1996	Ansatte emisjon	1,7	451,7	4 516 604

1998	Offentlig emisjon	100,0	551,7	5 516 604
1998	Ansatte emisjon	0,9	552,6	5 526 154
2008	Utbytteemisjon	42,3	594,9	5 949 153
2009	Rettet emisjon	58,5	653,4	6 534 264
2010	Fondsemissjon	130,7	784,1	7 841 116
2013	Rettet emisjon	148,6	932,7	9 327 603
2013	Reparasjonsemissjon	54,1	986,8	9 868 144
2013	Ansatte emisjon	1,9	988,7	9 886 954

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet

Fortjeneste pr. egenkapitalbevis beregnes ved å dividere resultatet som tilfaller eierne av egenkapitalbevisene med antall utstedte egenkapitalbevis pr. 31.12, justert for eventuelle emisjoner i løpet av året som ikke gir rett til fullt utbytte. Egenkapitalbeviserens andel av resultatet tilsvarer egenkapitalbeviskapitalens, utjevningsfondets og overkursfondets andel av bankens totale egenkapital ved begynnelsen av året. Ved en utvidelse av egenkapitalbeviskapitalen i løpet av året i form av en emisjon, medtas en tidsveiet andel av økningen fra og med innbetalingstidspunktet.

20 største eierne pr 31.12.2017	Antall	Andel av EKB i %
Sparebankstiftelsen Tingvoll	988 500	10,00
Cape Invest AS	633 889	6,41
Verdipapirfond Pareto Aksje Norge	393 401	3,98
Verdipapirfond Nordea Norge Verdi	386 014	3,90
Wenaasgruppen AS	380 000	3,84
MP Pensjon	376 698	3,81
Pareto AS	305 189	3,09
Wenaas Kapital AS	230 161	2,33
FLPS - Princ All Sec	214 513	2,17
Verdipapirfondet Eika egenkapital	176 707	1,79
Beka Holding AS	150 100	1,52
Lapas AS (Leif-Arne Langøy)	113 500	1,15
Fondsfinans Norge	106 000	1,07
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	100 000	1,01
PIBCO AS	75 000	0,76
Odd Slyngstad	65 215	0,66
Forsvarets personell pensjonskasse	63 660	0,64
Malme AS	55 000	0,56
U Aandals Eftf AS	50 000	0,51
Stiftelsen Kjell Holm	49 850	0,50
Sum 20 største	4 913 397	49,70
Totalt	9 886 954	100,00

Nøkkeltall (morbank)

	2017	2016	2015	2014	2013
Børskurs	262	254	188	216	198
Antall utstedte egenkapitalbevis	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954
Egenkapitalbeviskapital (mill. kroner)	989	989	989	989	989
Utjevningsfond (mill. kroner)	1 216	1 092	935	799	684
Overkurs (mill. kroner)	355	354	354	353	353
Egenkapitalbevisbrøk (gjennomsnitt i 2013)	49,6	49,6	49,6	49,6	47,7
Egenkapitalbevisbrøk 31.12	49,6	49,6	49,6	49,6	49,6
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis	14,00	14,00	11,50	13,50	8,00
Kontantutbytte pr egenkapitalbevis i prosent av børskurs 31.12	5,3	5,5	6,1	6,3	4,0
Effektiv avkastning (prosent)	8,7	41,2	-6,7	13,1	31,3
Kontantutbytte i prosent av egenkapitalbeiseiernes andel av årsoverskudd 1)	51,8	48,6	44,8	46,4	43,4
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) 1)	27,00	29,85	25,70	29,10	18,45
Bokført egenkapital pr egenkapitalbevis (kr) 1) 2)	289	275	257	244	225
P/E (børskurs/fortjeneste) 1)	9,4	8,8	7,3	7,4	10,7
P/BV (børskurs/bokført egenkapital) 1)	0,91	0,93	0,73	0,89	0,88

1) Fond for urealiserte gevinster er holdt utenfor beregningen

2) Konserntall, inkl. avsatt utbytte

Geografisk fordeling

Antall eiere	2017	2016	2015	2014	2013
Møre og Romsdal	3 633	3 576	3 602	3 565	3 617
Øvrige i Norge	1 939	2 003	2 149	2 244	2 398
Utenfor Norge	126	136	101	89	99
Totalt	5 698	5 715	5 852	5 898	6 114

Antall EKB	2017	2016	2015	2014	2013
Møre og Romsdal	5 127 491	5 182 359	4 812 272	4 361 378	4 516 332
Øvrige i Norge	4 216 784	4 059 262	4 554 010	5 076 773	4 964 767
Utenfor Norge	542 679	645 333	520 672	448 803	405 855
Totalt	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954	9 886 954

Fordeling etter antall

Antall EKB	Antall EKB	Andel i %	Antall eiere	Andel i %
1 - 100	87 204	0,88	1 849	32,45
101 - 1.000	1 132 803	11,46	2 778	48,75
1.001 - 10.000	2 473 683	25,02	982	17,23
10.001 - 100.000	1 729 099	17,49	76	1,33
Over 100.000	4 464 165	45,15	13	0,23
Totalt	9 886 954	100,00	5 698	100,00

	Antall EKB		EKB kapital		Overkurs	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Endring i EKB og overkurs:						
Ordinære EKB 01.01	9 886 954	9 886 954	989	989	354	354
Endringer	0	0	0	0	1	0
Ordinære EKB 31.12	9 886 954	9 886 954	989	989	355	354
Egne EKB:						
Egne EKB 01.01	29 847	125 122	3	13		
Endringer	14 368	-95 275	2	-10		
Egne EKB 31.12	44 215	29 847	5	3		

Utbetalt og foreslått utbytte

	Totalt beløp (TNOK)
Utbetalt utbytte EKB	
NOK 8,00 pr EKB i 2014	79 096
NOK 13,50 pr EKB i 2015	133 474
NOK 11,50 pr EKB i 2016	113 700
NOK 14,00 pr EKB i 2017	138 417
Foreslått utbytte	
NOK 13,50 pr EKB i 2014	133 474
NOK 11,50 pr EKB i 2015	113 700
NOK 14,00 pr EKB i 2016	138 417
NOK 14,00 pr EKB i 2017 1)	138 417

1) Godkjent av generalforsamlingen 21.03.2018. Regnskapsført som annen egenkapital pr 31.12.2017.

Tillitsvalgte som eier egenkapitalbevis/representerer egenkapitalbevisiere i Sparebanken Møre pr 31.12.2017

	Antall		Antall
Renate Austrheim	15 145	Roy Reite	2 522
Ragna Brenne Bjerkeset	950	Kjell Martin Rønning	8 000
Mette Brit Bjordal	25 000	Turid Sand	1 219
Bjørn Bjåstad	6 672	Aadne Sandanger	1 007
Kåre Dybvik	1 100	Johan Settem	50 000
Harald Jarle Eriksen	162 600	Åsmund Skår	305 389
Sverre A. Farstad	12 000	Karianne Røsberg Slagnes	898
Linda Rafteseth Grimstad	70	Alf Sollid	700
Ann Magrit Grønningsæter	1 200	Finn Moe Stene	995 800
Marie Rekdal Hide	201	Linda Strømmen	641
Turi Indergaard	1 201	Elisabeth Maråk Støle	180
Ester Sørdal Klungre	278	Stig Rune Sætre	330
Helge Knudsen	1 205	Solfrid Teigen	1 411
Leif-Arne Langøy	113 500	Lilian Thomas	873
Berit Larsen	176	Ann Magritt Bjåstad Vikebakk	6 805
Lars Martin Lunde	376 698	Trude Wenaas	17 500
Lise Løseth	313	Kaj Bang Westre	13 565
Borghild Møller	40 977		

Note 32

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Eventuell ny informasjon om konsernets posisjoner på balansedagen blir hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker konsernets posisjon på balansedagen, men som vil påvirke konsernets posisjon i fremtiden opplyses om dersom dette er vesentlig.

Det har ikke oppstått hendelser etter balansedagen, som vil påvirke presenterte tall vesentlig, pr. 31.12.2017.

Erklæring

Erklæring i henhold til Verdipapirhandelloven § 5-5

Vi bekrefter at konsernets og bankens årsregnskap for perioden 1. januar til 31. desember 2017 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av konsernets og bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og banken står overfor.

Ålesund, 31. desember 2017

21. februar 2018

I STYRET FOR SPAREBANKEN MØRE

**Leif-Arne
Langøy**
STYRELEDER

**Roy
Reite**
STYRETS NESTLEDER

**Ragna Brenne
Bjerkset**

**Henrik
Grung**

**Elisabeth Maråk
Støle**

**Marie Rekdal
Hide**

**Helge Karsten
Knudsen**

**Ann Magritt B.
Vikebakk**

**Trond Lars
Nydal**
ADM. DIREKTØR

Uavhengig revisors beretning

Til generalforsamlingen i Sparebanken Møre

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

KONKLUSJON

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebanken Møre som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av bankens og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

GRUNNLAG FOR KONKLUSJONEN

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av banken og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

SENTRALE FORHOLD VED REVISJONEN

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Nedskrivninger på utlån og tap på garantier til kunder

Utlån til og fordringer på kunder i konsernregnskapet utgjør MNOK 56 867 (86% av totale eiendeler) og ikke-balanseførte garantier utgjør MNOK 1 717. Tilsvarende tall for selskapsregnskapet til banken er henholdsvis MNOK 35 832 (75% av totale eiendeler) og MNOK 1 717. Nedskrivninger på utlån og tap på garantier beregnes individuelt for vesentlige utlån og garantier når objektive bevis for verdifall er identifisert, eller samlet for grupper av lån som ikke måles individuelt, og der de objektive bevisene for verdifall identifiseres på porteføljebasis. Identifisering av engasjementer med verdifall og beregning av tap på utlån og garantier er prosesser som involverer skjønn med hensyn til ulike forutsetninger og faktorer, herunder motpartens finansielle stilling, forventede fremtidige kontantstrømmer, priser som er observerbare i markedet og forventede netto salgspriser. Bruken av ulike modelleringsteknikker og forutsetninger kan gi vesentlig forskjellige estimer for nedskrivninger på utlån og tap på garantier. Olje- og offshore relaterte selskaper har vært gjenstand for økt usikkerhet som følge av effektene av en redusert oljepris og en generell nedgang i relaterte markeder. Siden nedskrivningene på utlån og tap på garantier på dette området er vesentlige og gjenstand for estimatusikkerhet, har vi vurdert nedskrivninger på utlån og tap på garantier til å være et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi har vurdert utformingen og testet effektiviteten av interne kontroller over individuelle og gruppevis nedskrivninger. For vesentlige enkeltlån og tap på garantier omfattet handlingene en vurdering av identifiserte tapshendelser og testing av forutsetningene som ble brukt i modellene, herunder de forventede fremtidige kontantstrømmene og den estimerte verdien av underliggende sikkerheter. Vi kontrollerte også at modellene var matematisk korrekte. For gruppevis nedskrivninger vurderte vi de viktigste input-variablene til eller forutsetningene for modellene, og der det var relevant, sammenliknet vi data og forutsetninger med eksterne referansepunkter. Vi kontrollerte også at modellene var matematisk korrekte.

Det vises til note 5, 7, 8 og 9 i årsregnskapet.

Finansielle instrumenter til virkelig verdi

Ikke-børsnoterte eller ikke-likvide finansielle instrumenter målt til virkelig verdi verdsettes på grunnlag av modeller med forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. Verdsettelsen av disse instrumentene har derfor en høyere risiko for feil. Slike instrumenter omfatter eiendeler på MNOK 4 092 og gjeld på MNOK 1 340 i konsernregnskapet så vel som i selskapsregnskapet og er klassifisert som nivå 3-instrumenter i verdsettelseshierarkiet. Siden disse ikke-børsnoterte eller ikke-likvide instrumentene er vesentlige, har vi ansett verdsettelsen av dem for å være et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi vurderte utformingen og testet effektiviteten av interne kontroller over verdsettelsesprosessen, herunder ledelsens valg og godkjenning av forutsetninger og metodikk brukt i modellbaserte beregninger. Vi kontrollerte input-variabler i modellene mot bransjepraksis og retningslinjer for verdsettelse. I tillegg utførte vi uavhengige verdsettelse av utvalgte instrumenter og brukte eksterne kilde-data når det var tilgjengelig. Vi sammenliknet resultatene av våre verdsettelse med bankens.

Nivå 3-instrumenter, som er oppført til virkelig verdi i balansen, omtales i note 15 og 17 i årsregnskapet.

ØVRIG INFORMASJON

Øvrig informasjon omfatter informasjon i bankens årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende direktør (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

LEDELSENS ANSVAR FOR ÅRSREGNSKAPET

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til bankens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle banken eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

REVISORS OPPGAVER OG PLIKTER VED REVISJONEN AV ÅRSREGNSKAPET

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av bankens interne kontroll;
- vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om bankens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at bankens evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelt ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

UTTAELSE OM ØVRIGE LOVMESSIGE KRAV

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om eierstyring og selskapsledelse om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av bankens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Ålesund, 21. februar 2018

Ernst & Young AS

Einar Hersvik

statsautorisert revisor